

แนวทางการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน
ของสถาบันอุดมศึกษาไทย

โดย

นางสาวชฎารัตน์ สิงห์เดชากุล
ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 59
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2559 – 2560

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย นางสาวภาวรัตน์ สิงหเดชากุล หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 59

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานะปัจจุบันและความพร้อมของการอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน ศึกษาปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย และเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

ผลการวิจัยพบว่าสถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนทั้ง 4 รูปแบบ ได้แก่ การให้บริการข้ามพรมแดน การบริการวิชาการในต่างประเทศ การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ และการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา บนเงื่อนไขที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐในเรื่องนโยบาย งบประมาณ การผ่อนคลायกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค การกำกับดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานในระดับสากล สถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มนี้ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐขนาดใหญ่ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่จัดการเรียนการสอนหลักสูตรนานาชาติมาเป็นระยะเวลายาวนาน เช่น มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เป็นต้น สถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพ แต่ยังต้องการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการจึงอาจจะต้องร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 1 ในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน สถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มนี้ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนขนาดกลาง เช่น มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยเนชั่น มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เป็นต้น สถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนที่มีข้อจำกัดในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน เนื่องจากยังต้องการการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการให้มีศักยภาพสูงขึ้นและสร้างภาพลักษณ์เพื่อที่จะสามารถดึงดูดและดำเนินความร่วมมือกับต่างประเทศ สถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มนี้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนขนาดเล็ก เช่น วิทยาลัยทองสุข วิทยาลัยนครราชสีมา วิทยาลัยสันตพล วิทยาลัยแสงธรรม เป็นต้น

คำนำ

การจัดการศึกษาข้ามพรมแดนเป็นเครื่องมือสำคัญของหลายประเทศในการส่งออก การศึกษา ดึงดูดนักศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียนในประเทศ และเป็นกลยุทธ์หลักในการพัฒนาประเทศ ให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาศักยภาพและความพร้อมของอุดมศึกษาไทย ในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน เพื่อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพ ของประเทศไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

ผลการวิจัยพบว่า สถาบันอุดมศึกษาไทยที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐขนาดใหญ่และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีการจัดหลักสูตรนานาชาติ มาเป็นเวลายาวนาน ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนอีก 2 กลุ่มยังมีศักยภาพจำกัดใน การจัดการศึกษาข้ามพรมแดน ทั้งนี้ ระบบอุดมศึกษาไทยในภาพรวมยังมีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อ การจัดการศึกษาข้ามพรมแดนหลายประการ

การพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาข้ามพรมแดน จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากรัฐบาลทั้งในเชิงนโยบายและงบประมาณ และต้อง อาศัยการทำงานแบบบูรณาการของทั้งหน่วยงานด้านการศึกษา สถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงาน อื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ประเทศไทยสามารถมีบทบาทนำด้านการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน และ ส่งเสริมภาพลักษณ์และชื่อเสียงของสถาบันอุดมศึกษาไทยในเวทีระหว่างประเทศ

(นางสาวชฎารัตน์ สิงห์เตชากุล)
นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 59
ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	4
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
ที่มาและความหมายของการศึกษาข้ามพรมแดน	5
รูปแบบของการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน	6
ขอบเขตของการศึกษาข้ามพรมแดน	7
ที่มาและรูปแบบของวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ	10
สถานะปัจจุบันของวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ	11
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาข้ามพรมแดน	13
กรอบแนวคิดในการวิจัย	16
บทที่ 3 สถานะปัจจุบันของการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน ของสถาบันอุดมศึกษาไทย	18
นักศึกษาต่างชาติในประเทศไทย	18
นักศึกษาไทยที่เดินทางไปศึกษาต่างประเทศ	25
หลักสูตรนานาชาติและหลักสูตรร่วมในประเทศไทย	26
การจัดการศึกษาในต่างประเทศของสถาบันอุดมศึกษาไทย	29
กฎระเบียบที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน	31
กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน	39

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ศักยภาพในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของ	
ประเทศไทยในมุมมองของผู้บริหารการอุดมศึกษา	41
ความพร้อมและข้อจำกัดของสถาบันอุดมศึกษาไทยในการจัด	
การศึกษาข้ามพรมแดน	41
แนวทางการพัฒนาจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อนในการจัดการศึกษา	
ข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย	52
การจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศในประเทศไทย	55
ผลกระทบของการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนต่อการพัฒนา	
ความเป็นสากลของอุดมศึกษาไทย	58
นโยบายและมาตรการเพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน	61
สรุปศักยภาพในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของประเทศไทย	66
บทที่ 5 ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	67
ผลการศึกษา	67
ข้อเสนอแนะ	71
บรรณานุกรม	72
ภาคผนวก	74
ผนวก ก รายนามผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการ	
การอุดมศึกษาที่ให้สัมภาษณ์	75
ผนวก ข ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์	76
ประวัติย่อผู้วิจัย	77

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 การค้าบริการด้านการศึกษาระหว่างประเทศ	7
2-2 รูปแบบการเคลื่อนย้ายหลักสูตร	9
3-1 จำนวนนักศึกษาอาเซียนที่เดินทางไปศึกษาต่างประเทศ	25
4-1 ความพร้อมและข้อจำกัดในการให้บริการข้ามพรมแดน	42
4-2 ความพร้อมและข้อจำกัดในการบริโภคบริการในต่างประเทศ	44
4-3 รูปแบบและข้อจำกัดในการจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ	47
4-4 ความพร้อมและข้อจำกัดในการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา	50
4-5 แนวทางการพัฒนาจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อนในการจัดการศึกษา ข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย	52
4-6 การจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศในประเทศไทย	55
4-7 ผลกระทบของการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนต่อการพัฒนา ความเป็นสากลของอุดมศึกษาไทย	59
4-8 นโยบายและมาตรการเพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน	62

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2-1 พัฒนาการของวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ	11
2-2 การจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2539 – 2558	12
2-3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	17
3-1 จำนวนนักศึกษาต่างชาติจำแนกตามระดับการศึกษา	19
3-2 จำนวนนักศึกษาต่างชาติในประเทศไทยปีการศึกษา พ.ศ. 2551 – 2556	20
3-3 จำนวนนักศึกษาต่างชาติจำแนกตามประเทศ (10 อันดับ)	21
3-4 แนวโน้มของจำนวนนักศึกษาต่างชาติในประเทศไทย	22
3-5 จำนวนนักศึกษาต่างชาติจำแนกตามสาขาวิชา (10 อันดับ)	23
3-6 จำนวนนักศึกษาต่างชาติจำแนกตามสถาบันอุดมศึกษา (10 อันดับ)	24
3-7 จำนวนหลักสูตรนานาชาติปี 2557 จำแนกตามระดับการศึกษา	26
3-8 จำนวนหลักสูตรนานาชาติปี 2557 จำแนกตามประเภทสถาบันอุดมศึกษา	27
3-9 จำนวนหลักสูตรร่วมปี 2558 จำแนกตามระดับการศึกษา	28
3-10 จำนวนหลักสูตรร่วมปี 2558 จำแนกตามประเภทของหลักสูตร	28
3-11 จำนวนหลักสูตรร่วมปี 2558 จำแนกตามประเภทของสถาบันอุดมศึกษา	29

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบูรณาการทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและการเจรจาเปิดเสรีการค้าสินค้า การค้า บริการและการลงทุนระดับโลกภายใต้กรอบองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ทำให้ประชาชนของประเทศสมาชิกมีความเชื่อมโยงและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันใกล้ชิดมากขึ้น และทำให้อุปสรรคในการค้าสินค้า การค้าบริการและการลงทุนลดลง ส่งผลให้การเคลื่อนย้ายถิ่นฐานข้ามพรมแดนของนักศึกษา ผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการขยายตัวเพิ่มขึ้น ในภาคการศึกษาซึ่งเป็นหนึ่งใน 12 บริการที่มีการเจรจาเปิดเสรีนั้น การบูรณาการทางเศรษฐกิจและการเจรจาเปิดเสรีการค้า บริการส่งผลต่อการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน (Cross Border Education) ทั้งในระดับประเทศ สถาบัน และบุคคล

ในระดับประเทศ หลายประเทศใช้ประโยชน์จากการศึกษาข้ามพรมแดนในการดำเนินนโยบายส่งเสริมความเป็นสากลของการอุดมศึกษา การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการและการวิจัย และการพัฒนาสมรรถนะสากลของนักศึกษาและอาจารย์ โดยมีเป้าหมายในการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการทำงานในสังคมพหุวัฒนธรรม และเป็นกำลังคนที่มีคุณภาพของประเทศและของประชาคมโลก ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้จัดการศึกษาข้ามพรมแดน ทั้งในรูปแบบของการศึกษาทางไกล การศึกษาแบบ E-learning และการตั้งวิทยาเขตในต่างประเทศ ส่งผลให้จำนวนนักศึกษา อาจารย์ นักวิจัยที่เดินทางไปศึกษา สอนหรือทำการวิจัยในต่างประเทศเพิ่มขึ้น

นอกจากความร่วมมือกับคู่เจรจาต่างประเทศในรูปแบบกิจกรรมแลกเปลี่ยนนักศึกษา และอาจารย์ การทำวิจัยร่วม การจัดหลักสูตรศึกษาร่วม การจัดการประชุม สัมมนา การจัดนิทรรศการการศึกษา ฯลฯ แล้วการส่งเสริมให้นักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษานับเป็นกลยุทธ์ในการ “ส่งออก” การศึกษาที่สร้างรายได้เข้าประเทศไม่น้อย หลายประเทศจึงดำเนินนโยบายส่งเสริมการศึกษาข้ามพรมแดนในเชิงรุก อาทิ การเข้าร่วมงานนิทรรศการการศึกษาในต่างประเทศ การเข้าร่วมการประชุมระดับภูมิภาคซึ่งผนวกรวมกิจกรรมการจัดนิทรรศการการศึกษาไว้ด้วย รวมถึงการสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศเข้าไปจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศของตน เพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่นักศึกษาในประเทศให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพโดยไม่ต้องเดินทางออกนอกประเทศ เป็นการประหยัดเงินตราในประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถดึงดูดนักศึกษาจากประเทศใกล้เคียงเข้ามาศึกษา ทำให้มีการใช้จ่ายในประเทศ ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศอีกทางหนึ่ง

ในส่วนของประเทศไทยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา ได้มีนโยบายและโครงการ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นสากลของการอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่องกว่า 2 ทศวรรษ โดยนโยบายด้านความเป็นสากลเริ่มปรากฏเด่นชัดในแผนพัฒนาการศึกษา

ระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) จนถึงฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ด้วยตระหนักถึงความจำเป็นที่สถาบันอุดมศึกษาไทยจะต้องยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการอุดมศึกษาสู่สากลและสามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550: 2) ทั้งนี้ นักศึกษาต่างชาติในสถาบันอุดมศึกษาไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ทว่าตัวเลขจำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในปี พ.ศ. 2556 ยังจำกัดอยู่ที่ 18,814 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559) โดยจำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทยในลำดับต้นมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ (เมียนมา ลาว เวียดนาม กัมพูชา ตามลำดับ) ในขณะที่นักศึกษาต่างชาติในประเทศมาเลเซียมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากจำนวน 30,397 คนใน ปี พ.ศ. 2546 เป็นจำนวน 70,423 คนในปี พ.ศ. 2551 (Knight and Morshidi, 2011: 604) และใน Malaysia Education Blueprint 2015 – 2025 (Higher Education) มาเลเซียตั้งเป้าหมายว่าจะขยายจำนวนนักศึกษาต่างชาติให้ได้จำนวน 250,000 คนภายในปี พ.ศ. 2568 ทั้งนี้ จำนวนนักศึกษาต่างชาติเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของการสร้างความเป็นสากลของการอุดมศึกษา

ท่ามกลางกระแสการแข่งขันที่เข้มข้นมากขึ้นของนานาชาติในการช่วงชิงความเป็นผู้นำด้านการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน (Cross Border Education) และการพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์การศึกษาในภูมิภาค (Regional Education Hub) โดยเฉพาะการดำเนินกลยุทธ์เชิงรุกเพื่อเพิ่มจำนวนนักศึกษาต่างชาติ ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดจุดยืนและแนวนโยบายในการส่งเสริมให้ประเทศไทยมีบทบาทนำด้านการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสถานะปัจจุบันและความพร้อมของการอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน เพื่อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาข้ามพรมแดน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานะปัจจุบันและความพร้อมของการอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดและอุปสรรคในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาความหมายและรูปแบบของการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน
2. ศึกษาสถานะปัจจุบันและความพร้อมของการอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน
3. ศึกษาปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดและอุปสรรคในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการวิจัยเอกสาร (Document Research) และการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยมีเป้าหมายในการศึกษาวิเคราะห์

1. สถานะปัจจุบันและความพร้อมของการอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน
2. ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดและอุปสรรคในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย
3. แนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในสังกัดและในกำกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของการอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน และเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยการจัดกลุ่มดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เห็นถึงระดับความสนใจ ความพร้อมและสถานะปัจจุบันในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละประเภท โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นพื้นฐานในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนให้เหมาะสมกับสถาบันอุดมศึกษาแต่ละประเภท โดยในแต่ละกลุ่มผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้รับทราบสถานะปัจจุบันและความพร้อมของการอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน
2. ได้รับทราบปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดและอุปสรรคในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย
3. ได้แนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

คำจำกัดความ

การจัดการศึกษาข้ามพรมแดน (Cross Border Education)	หมายถึง	การเคลื่อนย้ายการศึกษาข้ามเขตแดนเขตอำนาจหรือเขตแดนทางภูมิศาสตร์ของประเทศ
วิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ (Foreign Campus)	หมายถึง	การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในอีกประเทศหนึ่งซึ่งดำเนินการโดยสถาบันเองหรือเป็นการร่วมทุนกับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศที่ไปจัดตั้งวิทยาเขตในนามของสถาบันแม่ และประสาทปริญญาโดยสถาบันแม่

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาหัวข้อเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย ได้มีการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เพื่อเป็นแนวทางการศึกษา ดังนี้

1. ที่มาและความหมายของการศึกษาข้ามพรมแดน
2. รูปแบบของการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน
3. ขอบเขตของการศึกษาข้ามพรมแดน
4. ที่มาและรูปแบบของวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ
5. สถานะปัจจุบันของวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ
6. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาข้ามพรมแดน
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มาและความหมายของการศึกษาข้ามพรมแดน

การศึกษาข้ามพรมแดน (Cross Border Education) เป็นคำศัพท์ที่มีการบัญญัติขึ้นเพื่อให้คำนิยามการเคลื่อนย้ายทางวิชาการระหว่างประเทศ (International Academic Mobility) ทั้งนี้การศึกษาข้ามพรมแดนเป็นคำที่มักมีการใช้สลับกันไปมากับคำว่า การศึกษาข้ามชาติ (Transnational Education) การศึกษานอกประเทศ (Offshore Education) และการศึกษาไร้พรมแดน (Borderless Education)

Jane Knight ได้ให้คำนิยามการศึกษาข้ามพรมแดน ว่าหมายถึงการเคลื่อนย้ายคนหลักสูตร ผู้จัดการศึกษา ความรู้ ความคิด โครงการ และบริการออกไปนอกเขตอำนาจหรือเขตแดนทางภูมิศาสตร์ของประเทศ (Knight, 2006: 20) คำนิยามดังกล่าวสอดคล้องกับนิยามของการศึกษาข้ามพรมแดนขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) ซึ่งได้ให้ความหมายของการศึกษาข้ามพรมแดนว่าหมายถึงการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในลักษณะที่ครู นักศึกษา หลักสูตร สถาบัน ผู้จัดการศึกษาเคลื่อนย้ายออกไปนอกพรมแดนของประเทศ การศึกษาข้ามพรมแดนอาจครอบคลุมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยภาครัฐ ภาคเอกชน โดยไม่หวังผลกำไร และหวังผลกำไร และมีรูปแบบที่หลากหลายตั้งแต่รูปแบบการเผชิญหน้า (Face-to-Face) จนถึงรูปแบบการศึกษาทางไกล (Distance Education) (OECD, 2005: 20-21)

ประเทศออสเตรเลียเป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศแรกๆ ที่ใช้คำว่าการศึกษาข้ามชาติ เนื่องจากมีความจำเป็นที่จะต้องระบุดูความแตกต่างระหว่างการรับนักศึกษาต่างชาติมาเรียนที่ ออสเตรเลียกับการรับนักศึกษาต่างชาติไปเรียนเพื่อรับปริญญาของออสเตรเลียนอกประเทศ ในขณะที่ ประเทศในทวีปยุโรปมีการใช้คำว่าการศึกษาข้ามชาติในรายงานหลายฉบับที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ลักษณะนี้ UNESCO และ Council of Europe ก็ได้ให้ความหมายของการศึกษาข้ามชาติในข้อควร ปฏิบัติในการจัดการศึกษาข้ามชาติ (Code of Practice on Transnational Education) ว่าเป็น การศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกประเภทที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ในประเทศที่แตกต่างจากประเทศที่สถาบันที่ ให้ปริญญาตั้งอยู่

เหตุผลอีกประการที่ทำให้มีการบัญญัติคำศัพท์ใหม่ดังกล่าวก็คือเพื่อเสนอคำศัพท์ใหม่ สำหรับใช้กับกรอบการค้าบริการด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้า บริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ซึ่งเป็นความตกลงระดับโลกที่จัดทำ โดยองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) เพื่อเปิดเสรีการค้าบริการในระดับที่ เพิ่มขึ้น โดยการศึกษาถือเป็นหนึ่งในสาขาการค้าบริการ

รูปแบบของการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

GATS ได้กำหนดรูปแบบการค้าบริการระหว่างประเทศ (Mode of Supply) ไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้ (World Trade Organization, 2001: 3)

1. การให้บริการข้ามพรมแดน (Cross Border Supply) หมายถึงการค้าบริการที่ ผู้ให้บริการอยู่คนละที่กับผู้รับบริการ โดยตัวบริการเคลื่อนย้ายไปสู่ผู้รับบริการโดยอาศัยสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ เช่น การซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การเรียนการสอนผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) เป็นต้น

2. การบริโภคบริการในต่างประเทศ (Consumption Abroad) หมายถึงการค้าบริการที่ ผู้รับบริการเดินทางไปใช้บริการในประเทศของผู้ให้บริการ เช่น การที่ชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวใน ประเทศไทย นักศึกษาเดินทางไปศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ เป็นต้น

3. การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ (Commercial Presence) หมายถึงการค้าบริการที่ ผู้ให้บริการ เดินทางไปเปิดสำนักงานเพื่อให้บริการในประเทศของผู้รับบริการ เช่น การไปเปิดร้านอาหารไทยใน ต่างประเทศ การเข้ามาจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย เป็นต้น

4. การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา (Movement of Natural Persons) หมายถึงการค้าบริการที่ ผู้ให้บริการเดินทางไปให้บริการในประเทศของผู้รับบริการ เช่น พ่อครัวไทยไปทำงานในต่างประเทศ ผู้เชี่ยวชาญชาวต่างชาติเข้ามาสอนหรือทำวิจัยในประเทศไทย เป็นต้น

รายละเอียดตามตารางที่ 2-1

ตารางที่ 2-1: การค้าบริการด้านการศึกษาระหว่างประเทศ

รูปแบบ	คำอธิบาย	แนวปฏิบัติ
1. การให้บริการข้ามพรมแดน	ลูกค้าในประเทศ ก. รับบริการการศึกษาจากต่างประเทศผ่านโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมหรือไปรษณีย์ โดยไม่ต้องมีที่ตั้งทางกายภาพ	<ul style="list-style-type: none">) การศึกษาทางไกล) E-learning
2. การบริโภคบริการในต่างประเทศ	คนของประเทศ ก. เดินทางไปรับบริการการศึกษาในต่างประเทศ	<ul style="list-style-type: none">) นักศึกษาเดินทางไปเรียนในต่างประเทศ
3. การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ	การที่สำนักงานตัวแทนของผู้ให้บริการจากต่างประเทศให้บริการการศึกษาในประเทศ ก. (เช่น ธนาคาร กลุ่มโรงแรม บริษัทก่อสร้าง ฯลฯ)	<ul style="list-style-type: none">) วิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ
4. การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา	ชาวต่างประเทศให้บริการการศึกษาในประเทศ ก. ในฐานะผู้ให้บริการอิสระ (เช่น ที่ปรึกษา ผู้ทำงานด้านสุขภาพ) หรือในฐานะลูกจ้างของผู้ให้บริการ (เช่น บริษัทที่ปรึกษา โรงพยาบาล บริษัทก่อสร้าง)	<ul style="list-style-type: none">) ครู อาจารย์ นักวิจัยที่ทำงานในสถานศึกษาในต่างประเทศ

ที่มา: World Trade Organization, 2017: 5 และ Knight, 2002: 10

ขอบเขตของการศึกษาข้ามพรมแดน

การศึกษาข้ามพรมแดนมีขอบเขตรอบคลุมการเคลื่อนย้ายองค์ประกอบของการศึกษา 4 ประเภท ได้แก่ การเคลื่อนย้ายคน (People) การเคลื่อนย้ายหลักสูตร (Program) การเคลื่อนย้ายผู้จัดการศึกษา (Providers) และการเคลื่อนย้ายบริการ (Projects/Services) (Knight, 2006: 358 – 359) ตามรายละเอียด ดังนี้

1. การเคลื่อนย้ายคน ได้แก่ การเคลื่อนย้ายผู้ให้บริการทางการศึกษา เช่น อาจารย์ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิจัย บุคลากรสายสนับสนุน เป็นต้น และนักศึกษาในฐานะผู้รับบริการ โดยการเคลื่อนย้ายผู้ให้บริการมีรูปแบบในการที่อาจารย์ นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญสามารถไปสอน ทำวิจัย ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ ให้คำปรึกษา ลาไปปฏิบัติงานในต่างประเทศ (Sabbaticals) ร่วมการสัมมนาและกิจกรรมทางวิชาชีพอื่นๆ ในขณะที่การเคลื่อนย้ายนักศึกษาจะเป็นไปใน 2 รูปแบบ ได้แก่ 1. การเคลื่อนย้ายเพื่อไปศึกษาเพื่อรับคุณวุฒิในระดับที่สูงขึ้น (Vertical Mobility) และ 2. การเคลื่อนย้ายแนวระนาบ (Horizontal Mobility)

การเคลื่อนย้ายเพื่อไปศึกษาเพื่อรับคุณวุฒิในระดับที่สูงขึ้นนั้นนักศึกษาจะเดินทางไปศึกษาในต่างประเทศตลอดหลักสูตรเพื่อให้ได้รับคุณวุฒิ ในขณะที่การเคลื่อนย้ายแนวระนาบ นักศึกษาจะเข้าร่วมการแลกเปลี่ยนในต่างประเทศ เข้าร่วมการทำงานภาคสนาม (Fieldwork) ฝึกปฏิบัติงาน (Internship) หรือเข้าร่วมโครงการศึกษาในต่างประเทศเป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา หรือ 1 ปี เป็นต้น

ทั้งนี้ ผู้ให้บริการและผู้รับบริการอาจได้รับงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมดังกล่าวมาจากการจัดทำความตกลงระหว่างสถาบันอุดมศึกษาสองฝ่าย ทุนรัฐบาล ทุนจากภาครัฐและภาคเอกชน หรือใช้ทุนส่วนตัวในการเคลื่อนย้ายและใช้บริการการศึกษาข้ามพรมแดน

2. การเคลื่อนย้ายหลักสูตร หมายถึงการเคลื่อนย้ายหลักสูตรศึกษา หลักสูตรฝึกอบรม ข้ามเขตแดนของประเทศผ่านวิธีการเรียนแบบเผชิญหน้า แบบทางไกล หรือวิธีการผสมผสานทั้งสองแบบ โดยสถาบันต่างประเทศเจ้าของหลักสูตร หรือสถาบันในประเทศที่เป็นคู่ความร่วมมือ หรือสถาบันทั้งสองฝ่ายเป็นผู้บันทึกหน่วยกิตของนักศึกษา การเคลื่อนย้ายหลักสูตรมักดำเนินการผ่านการจัดทำความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยในประเทศกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ หรือเป็นการดำเนินงานโดยมหาวิทยาลัยต่างประเทศแต่เพียงฝ่ายเดียว บางกรณีหลักสูตรและคุณวุฒิที่ผู้เรียนจะได้รับเป็นการดำเนินการโดยสถาบันในต่างประเทศแต่การเรียนการสอนและการสนับสนุนการเรียนการสอนดำเนินการโดยสถาบันในประเทศทั้งหมดหรือบางส่วน และในบางกรณีสถาบันต่างประเทศเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนทั้งหมดแต่มีสถาบันในประเทศเป็นผู้ลงทุนการดำเนินงานของสถาบัน รูปแบบการเคลื่อนย้ายหลักสูตรที่มีการดำเนินการอย่างแพร่หลายมีดังนี้

2.1 Franchise เป็นรูปแบบที่ผู้จัดการศึกษาในประเทศผู้ให้ ก. ให้อำนาจผู้จัดการศึกษาในประเทศ ข. จัดการเรียนการสอนหลักสูตรของตนในประเทศ ข. หรือประเทศอื่นๆ โดยประเทศ ก. เป็นผู้ให้คุณวุฒิ

2.2 Twinning เป็นรูปแบบที่ผู้จัดการศึกษาในประเทศผู้ให้ ก. ร่วมมือกับผู้จัดการศึกษาที่มีที่ตั้งอยู่ในประเทศ ข. ในการพัฒนาระบบเชื่อมต่อที่ทำให้นักศึกษาสามารถเก็บหน่วยกิตจากการเรียนในประเทศ ข. และ/หรือประเทศผู้ให้ ก. โดยผู้จัดการศึกษาในประเทศผู้ให้ ก. เป็นผู้ให้คุณวุฒิ แต่เพียงผู้เดียว

2.3 Double/Joint Degree เป็นรูปแบบที่ผู้จัดการศึกษาในประเทศและต่างประเทศร่วมมือกันในการจัดหลักสูตรโดยนักศึกษาได้รับคุณวุฒิจากผู้จัดการศึกษาแต่ละสถาบัน หรือได้รับคุณวุฒิร่วมจากทั้งสองสถาบัน

2.4 Articulation เป็นการทำความเข้าใจเรื่องการเชื่อมต่อของระบบการศึกษา ระหว่างผู้จัดการศึกษาในประเทศและต่างประเทศเพื่อยินยอมให้นักศึกษาสามารถเก็บหน่วยกิตจากการเรียนหลักสูตรที่จัดโดยผู้จัดการศึกษาที่มีความร่วมมือดังกล่าว

2.5 Validation เป็นการทำความเข้าใจระหว่างผู้จัดการศึกษาในประเทศและต่างประเทศในการรับรองให้ผู้จัดการศึกษาในประเทศผู้รับ ข. สามารถให้คุณวุฒิของผู้จัดการศึกษาในประเทศผู้ให้ ก. ได้

2.6 Virtual/Distance เป็นรูปแบบที่ผู้จัดการศึกษาจัดการเรียนการสอนแก่นักศึกษาในประเทศอื่นๆ โดยวิธีการจัดการเรียนการสอนทางไกลหรือทางออนไลน์ และอาจผสมด้วยการสอนแบบเผชิญหน้าในสถาบันอุดมศึกษาหรือศูนย์สนับสนุนการศึกษาในประเทศ รูปแบบการเคลื่อนย้ายหลักสูตรตามตารางที่ 2-2

ตารางที่ 2-2 : รูปแบบการเคลื่อนย้ายหลักสูตร

รูปแบบ	การดำเนินการ	หลักสูตรที่ใช้	สถาบันผู้ให้คุณวุฒิ
1. Franchise	ผู้จัดการศึกษาในประเทศ ก. ให้ อำนาจผู้จัดการศึกษาในประเทศ ข. ดำเนินการ	ของผู้จัดการศึกษาใน ประเทศ ก.	ผู้จัดการศึกษาใน ประเทศ ก.
2. Twinning	การพัฒนาาระบบเชื่อมต่อที่ทำให้ นักศึกษาสามารถสะสมหน่วย กิตติจากการเรียนในประเทศ ก. และประเทศ ข.	ของผู้จัดการศึกษาใน ประเทศ ก. และ ประเทศ ข.	ผู้จัดการศึกษาใน ประเทศ ก.
3. Double/Joint Degree	การพัฒนาหลักสูตรร่วมระหว่าง ผู้จัดการศึกษาในประเทศ ก. และประเทศ ข.	หลักสูตรร่วม	ผู้จัดการศึกษาใน ประเทศ ก. และ ข. หรือ คุณวุฒิร่วม
4. Articulation	การเชื่อมต่อของระบบการศึกษา ระหว่างผู้จัดการศึกษาใน ประเทศ ก. และประเทศ ข.	ของผู้จัดการศึกษาใน ประเทศ ก. หรือ ประเทศ ข.	ผู้จัดการศึกษาใน ประเทศ ก. หรือ ประเทศ ข.
5. Validation	การรับรองให้ผู้จัดการศึกษาใน ประเทศผู้รับ ข. สามารถให้ คุณวุฒิของผู้จัดการศึกษาใน ประเทศผู้ให้ ก. ได้	ของผู้จัดการศึกษาใน ประเทศ ก. หรือ ประเทศ ข.	ผู้จัดการศึกษาใน ประเทศ ก. หรือ ประเทศ ข.
6. Virtual/ Distance	ผู้จัดการศึกษาจัดการเรียนการ สอนแก่นักศึกษาในประเทศอื่นๆ โดยวิธีการจัดการเรียนการสอน ทางไกลหรือทางออนไลน์	ของผู้จัดการศึกษาใน ประเทศ ก. หรือ ประเทศ ข.	ผู้จัดการศึกษาใน ประเทศ ก. หรือ ประเทศ ข.

ที่มา: Knight, 2006: 8

3. การเคลื่อนย้ายผู้จัดการศึกษา (Providers) หมายถึงการเคลื่อนย้ายทางกายภาพหรือการเคลื่อนย้ายเสมือน (Virtual) ของผู้จัดการศึกษาข้ามเขตแดนของประเทศเพื่อจัดตั้งสถาบันเพื่อจัดการศึกษา การฝึกอบรม และ/หรือให้บริการแก่นักศึกษาและกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ โดยสถาบันต่างประเทศหรือสถาบันของประเทศคู่ความร่วมมือเป็นผู้ให้ปริญญาให้แก่แก่นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาหรือสถาบันต่างประเทศและสถาบันของประเทศคู่ความร่วมมือให้ปริญญาร่วมกัน รูปแบบของการเคลื่อนย้ายผู้จัดการศึกษา ได้แก่

3.1 การจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศเพื่อจัดการเรียนการสอน เช่น Temple University, Japan Campus ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น New York University ณ กรุงอาบูดาบี สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และ University of Nottingham ณ เมือง Ningbo สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น

3.2 การผนวกและควบรวมกิจการกับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศ การควบรวมสถาบันอุดมศึกษาเกิดขึ้นในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา (การควบรวม Carnegie Institute of Technology และ Mellon Institute เป็น Carnegie Mellon University) ฟินแลนด์ (การควบรวม University of Tampere, Tampere University of Technology และ Tampere University of Applied Sciences) สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (Khalifa University ควบรวมกับ Masdar Institute and the Petroleum Institute) เป็นต้น ในขณะที่ในประเทศไทยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยนครพนมเป็นการควบรวมสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตนครพนม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครพนม วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การผนวกหรือควบรวมกิจการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาต่างชาติดกับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศยังไม่เคยเกิดขึ้น

3.3 การจัดตั้งสถาบันเต็มรูปแบบเพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่ผู้รับบริการทางการศึกษาในประเทศ เช่น การจัดตั้ง Royal Melbourne Institute of Technology ณ กรุงฮานอย และนครโฮจิมินห์ เป็นต้น

3.4 การจัดตั้งศูนย์ศึกษาและสนับสนุน เช่น การจัดตั้งศูนย์บริการการศึกษาของ Toyo University ณ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

3.5 การจัดตั้งมหาวิทยาลัยเสมือน (Virtual University) เช่น University of Illinois Global Campus และ Washington State University Global Campus เป็นต้น

4. การเคลื่อนย้ายโครงการ/บริการ (Projects/Services) เป็นการเคลื่อนย้ายกิจกรรมต่างๆ ไปดำเนินการในสถาบันผู้รับ/เจ้าภาพ เช่น การจัดทำหลักสูตรร่วม (Joint Curriculum) การทำวิจัย การเทียบเคียงสมรรถนะ (Benchmarking) การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ E-learning Platform การพัฒนาทางวิชาชีพ และกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะ และโดยที่การจัดการศึกษาข้ามพรมแดนสามารถดำเนินการได้ในหลายรูปแบบจึงมีการเสนอการเคลื่อนย้ายโครงการ/บริการเป็น 3 ประเภทได้แก่ 1. ความร่วมมือด้านการพัฒนา 2. การแลกเปลี่ยนและความร่วมมือด้านวิชาการ และ 3. กิจกรรมเชิงพาณิชย์ (Commercial Trade Initiatives)

ที่มาและรูปแบบของวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ

การจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ (International Branch Campus) เป็นปรากฏการณ์รูปแบบหนึ่งของการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนที่กำลังขยายตัวเพิ่มขึ้น ด้วยอิทธิพลของการเปิดเสรีทางการศึกษา การส่งเสริมความเป็นสากลของอุดมศึกษา และพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงถึงกันได้เสมือนไร้พรมแดน สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่ออุดมศึกษาทั้งในด้านการสร้างความร่วมมือและการแข่งขัน

นักวิชาการได้ให้คำนิยามวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศว่าเป็นวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาที่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ในประเทศที่ไม่ใช่ประเทศที่ตั้งของวิทยาเขตหลัก (Healy, 2014: 22) นอกจากนี้ วิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติและการดำเนินการ ดังนี้

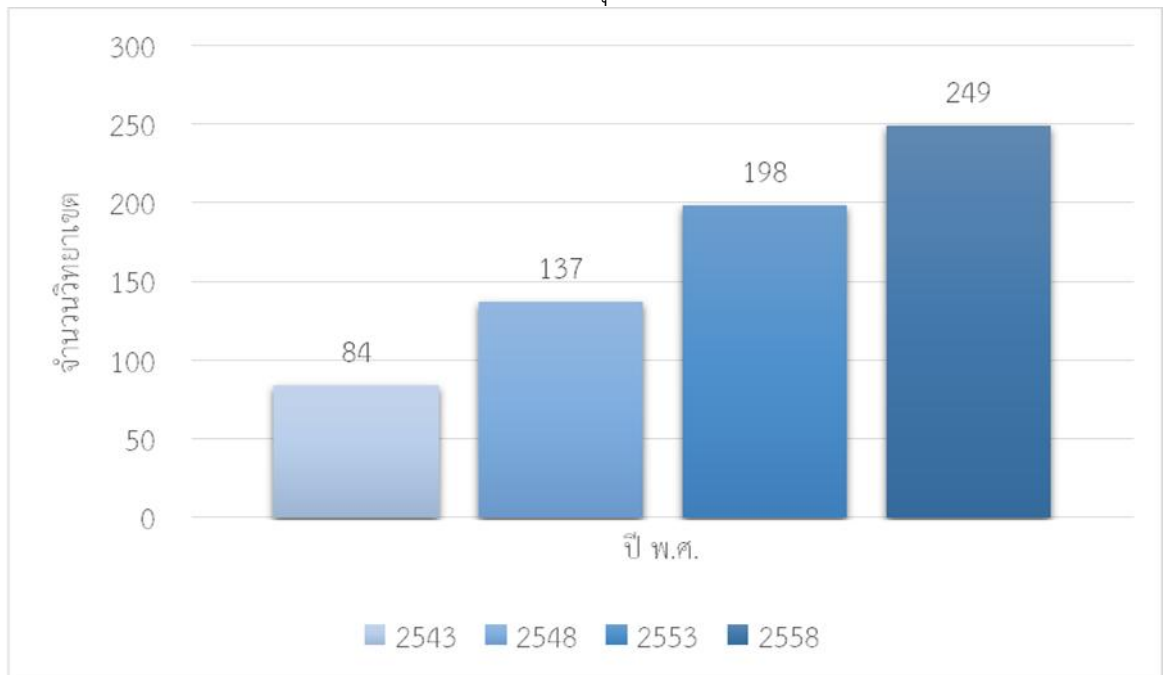
1. วิทยาเขตควรดำเนินงานในนามของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ หรือโดยการร่วมทุน หรือเป็นส่วนหนึ่งในนามของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ

2. มีการจัดตั้งคณะวิชา มีการบริหารจัดการ มีงบประมาณ และมีการจ้างบุคลากรได้ด้วยตัววิทยาเขตเอง
3. มีการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญา ประกาศนียบัตร หรือคุณวุฒิการศึกษาอื่น
4. การเรียนการสอนจะต้องเป็นแบบเผชิญหน้าระหว่างอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา
5. นักศึกษาได้รับวุฒิการศึกษาในนามของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ

สถานะปัจจุบันของวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ

กระแสของการจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศเกิดขึ้นเมื่อประมาณ 15 ปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ การจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2558 จำนวนของวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศทั่วโลกมีจำนวน 249 แห่ง ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 26 จากจำนวนวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างชาติในปี พ.ศ. 2553 ที่มีจำนวน 198 แห่ง รายละเอียดพัฒนาการของวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศตามแผนภาพที่ 2-1

แผนภาพที่ 2-1: พัฒนาการของวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ

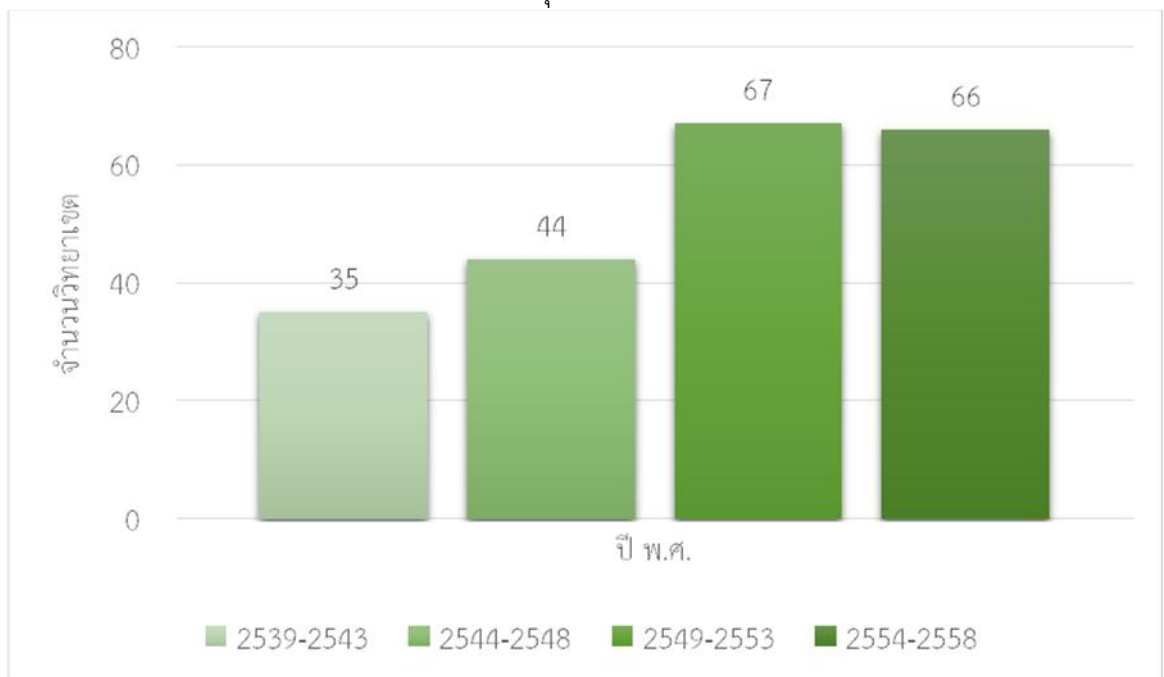
ที่มา: Garrett et al., 2016: 20

จำนวนประเทศที่เป็นเจ้าภาพที่ตั้ง (Host Countries) ของวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 76 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 10 โดยประเทศที่เป็นเจ้าภาพที่ตั้งของวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ 5 อันดับแรก ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน (32 แห่ง) สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (31แห่ง) สิงคโปร์ (12 แห่ง) มาเลเซีย (12 แห่ง) และกาตาร์ (11 แห่ง)

รวมเป็นวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศจำนวน 98 แห่ง หรือร้อยละ 39 ของจำนวนวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศทั่วโลก (Garrett et al., 2016: 20)

สำหรับประเทศที่เป็นเจ้าบ้าน (Home Countries) ของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศที่ไปจัดตั้งวิทยาเขตในต่างประเทศก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นในช่วงเวลา 5 ปีที่ผ่านมา กล่าวคือ วิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศมาจาก 33 ประเทศ ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 18 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ประเทศที่เป็นเจ้าบ้านของวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ 5 อันดับแรก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (78 แห่ง) สหราชอาณาจักร (39 แห่ง) ฝรั่งเศส (28 แห่ง) รัสเซีย (21 แห่ง) และออสเตรเลีย (15 แห่ง) รวมเป็นวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศจำนวน 181 แห่ง หรือร้อยละ 73 ของจำนวนวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศทั้งหมด (Garrett et al., 2016: 22) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจำนวนวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างชาติจะเพิ่มขึ้นในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา แต่อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างชาติดลดลงภายหลังปี พ.ศ. 2553 รายละเอียดตามแผนภาพที่ 2-2

แผนภาพที่ 2-2: การจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศระหว่างปี พ.ศ. 2539-2558

ที่มา: Garrett et al., 2016: 22

แรงจูงใจของการไปจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศคือเพื่อสร้างรายได้ สร้างความเป็นสากล สร้างชื่อเสียง และต้องการให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ อย่างไรก็ตาม การไปจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศต้องเผชิญความเสี่ยงหลายประการ และมีหลายสถาบันที่ประสบปัญหาจนต้องปิดตัวลงด้วยสาเหตุ ดังนี้

1. การมีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนน้อย
2. ความผิดพลาดในการวิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
3. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของกลุ่มเป้าหมายไม่ได้อยู่ในระดับที่ดีพอ
4. การกำหนดค่าเล่าเรียนในอัตราที่สูงเกินไป
5. การที่ไม่ได้จัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
6. คณาจารย์ประจำวิทยาเขตไม่มีความสามารถในการปรับตัว
7. การถึงจุดอิ่มตัวทางการตลาด
8. ปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน

จากการประเมินของ Wilkins (2016, 167) ระบุว่าในปี พ.ศ. 2558 ประมาณร้อยละ 10 ของวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศที่จัดตั้งระหว่างปี พ.ศ. 2539 – 2549 ประสบกับความล้มเหลวในการดำเนินการ เช่น University College London ณ เมืองอะเดเลด ประเทศออสเตรเลียที่ปิดตัวลงในปี พ.ศ. 2558 และ Michigan State University ณ นครดูไบ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ที่ปิดตัวลงในปี พ.ศ. 2553 เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการวิทยาเขตในต่างประเทศ เช่น มหาวิทยาลัยที่ประสบความสำเร็จในการไปจัดตั้งวิทยาเขตในต่างประเทศ เช่น

1. University of Nottingham ที่ไปจัดตั้งวิทยาเขต ณ เมือง Ningbo สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีนักศึกษาจำนวน 5,500 คน และวิทยาเขตในมาเลเซียมีนักศึกษา 4,500 คน
  2. University of Liverpool มีการจัดตั้งวิทยาเขตร่วมกับ Xi'an Jiaotong University มีนักศึกษาจำนวน 7,400 คน
  3. Royal Melbourne University of Technology (RMIT University) ที่ไปจัดตั้งวิทยาเขตในเวียดนามมีนักศึกษาจำนวน 6,838 คน
  4. Monash University ที่ไปจัดตั้งวิทยาเขตในมาเลเซียมีนักศึกษาจำนวน 6,757 คน
- ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้กลุ่มมหาวิทยาลัยเหล่านี้ประสบความสำเร็จในการมีจำนวนนักศึกษาลงทะเบียนเรียนในวิทยาเขตในต่างประเทศเป็นจำนวนมาก อีกทั้ง ณ วิทยาเขตหลักของมหาวิทยาลัยก็มีนักศึกษาต่างชาติลงทะเบียนเรียนเป็นจำนวนมากเช่นกัน คือ การวางกลยุทธ์ด้านความเป็นสากลที่เข้มแข็ง

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาข้ามพรมแดน

ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาข้ามพรมแดน วรรณกรรมให้ความสำคัญกับการศึกษาความสำเร็จของการจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศมากกว่าการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนในรูปแบบอื่น ทั้งนี้ การจัดตั้งวิทยาเขตในต่างประเทศเป็นการลงทุนที่มีความเสี่ยงค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนในรูปแบบอื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการข้ามพรมแดน นอกจากนี้ การจัดตั้งวิทยาเขตในต่างประเทศเป็นรูปแบบการศึกษาข้ามชาติที่ค่อนข้างใหม่เมื่อเทียบกับการบริการในต่างประเทศและการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 ดังนั้น ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะเน้นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศเป็นหลัก

สถาบันอุดมศึกษาจากประเทศที่พัฒนาแล้วโดยเฉพาะจากประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษได้มีการจัดตั้งวิทยาเขตของตนในประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยส่วนใหญ่เข้าไปจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศกำลังพัฒนา ประเด็นสำคัญที่สังคมตั้งคำถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศคือนักศึกษาที่เรียนที่วิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาที่ไปจัดตั้งในประเทศอื่นจะได้รับประสบการณ์การศึกษาเหมือนกับที่ได้รับที่สถาบันแม่หรือไม่ และการศึกษาที่จัดโดยวิทยาเขตในต่างประเทศจะมีคุณภาพเทียบเท่าการจัดการศึกษาที่สถาบันแม่หรือไม่ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการศึกษาในวิทยาเขตที่จัดตั้งในต่างประเทศมีความพร้อมเทียบเท่าในสถาบันแม่หรือไม่ การมีชื่อของสถาบันแม่ในปริญญาของผู้สำเร็จการศึกษานั้นดูเหมือนจะไม่เพียงพอ คุณภาพและอย่างน้อยประสบการณ์ทางวิชาการและวัฒนธรรมที่ผู้เรียนได้รับการเรียนที่สถาบันแม่จะต้องมีการจัดให้ผู้เรียนที่วิทยาเขตในต่างประเทศด้วยการจัดการศึกษาที่วิทยาเขตจึงจะมีศักดิ์และสิทธิ์เพียงพอที่จะได้รับปริญญาของสถาบันแม่

Philip G. Altbach (2013: 102-106) กล่าวถึงปัจจัยที่ควรนำมาพิจารณาเกี่ยวกับอนาคตของวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศไว้ดังนี้

1. ความยั่งยืนของสถาบันทั้งในด้านผู้เรียน ผู้สอนและงบประมาณในการดำเนินการ

1.1 จำนวนผู้เรียน วิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศจะสามารถรับนักศึกษาที่มีคุณภาพเทียบเท่านักศึกษาในสถาบันแม่หรือไม่ ตัวอย่างเช่น University of New South Wales ประเทศออสเตรเลียได้ปิดตัววิทยาเขตในประเทศสิงคโปร์ลงในปี พ.ศ. 2550 หลังจากการเปิดตัวไม่ถึง 1 ปีเนื่องจากมีจำนวนผู้เรียนน้อย วิทยาเขตส่วนใหญ่ของสถาบันอุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกาในกลุ่มประเทศในอ่าวเปอร์เซียก็มีรายงานว่าจำนวนผู้เรียนต่ำ

ทั้งนี้สถานการณ์ดังกล่าวมาจากทัศนคติของผู้เรียนที่เห็นว่าการเรียนที่สถาบันแม่จะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เต็มจากวัฒนธรรมของประเทศที่ตั้งของสถาบันแม่ เช่น นักศึกษาอินเดียประสงค์จะเรียนที่สถาบันอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกามากกว่าจะเลือกเรียนที่วิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกาในต่างประเทศ ซึ่งนอกจากจะทำให้ได้รับประสบการณ์ทางวัฒนธรรมแล้วยังมีความเป็นไปได้ที่จะสามารถอยู่ต่อเพื่อทำงานภายหลังสำเร็จการศึกษาอีกด้วย ซึ่งการเรียนที่วิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาอเมริกาในต่างประเทศจะไม่ทำให้นักศึกษามีโอกาสนี้เลย นอกจากนี้มีรายงานว่านักศึกษาจีนไม่ยินดีที่จะจ่ายค่าเล่าเรียนในการเรียนที่วิทยาเขตของสถาบันอเมริกาในจีนในอัตราที่เท่ากับที่ต้องจ่ายในการเรียนที่สถาบันแม่ในอเมริกา และนักศึกษายังมีข้อกังวลเกี่ยวกับคุณภาพของการศึกษาที่จัดโดยวิทยาเขตด้วย

1.2 อาจารย์และบุคลากร การจัดการเรียนการสอนของวิทยาเขตในต่างประเทศจะเทียบเท่าการเรียนการสอนของสถาบันแม่ได้หากอาจารย์จากสถาบันแม่ได้มีโอกาสมาสอน บรรยายที่วิทยาเขต ซึ่งระยะเวลาการมาสอนต้องไม่ใช่การมาสอนในช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์หรือช่วงเวลาสั้นๆ สถาบันวิทยาเขตจะอย่างไรให้อาจารย์จากสถาบันแม่เดินทางมาสอนเป็นเวลาอย่างน้อย 1 ภาคการศึกษาหรือนานกว่านั้น อาจารย์จากสถาบันแม่ควรจะต้องยินดีที่จะมาสอนที่สถาบันวิทยาเขตเป็นเวลา 1 ปีหรือมากกว่านั้น เนื่องจากสถาบันวิทยาเขตเป็นการจำลองการจัดการศึกษาในแบบเดียวกับสถาบันแม่ ดังนั้นผู้บริหารหลักและบุคลากรสนับสนุนด้านการบริการนักศึกษารวมถึงด้านอื่นๆก็ควรมาจากสถาบันแม่เพื่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนการสอนเดียวกับที่สถาบันแม่

ทั้งนี้ เป็นเรื่องยากที่จะโน้มน้าวอาจารย์จากสถาบันแม่ให้มาสอนที่สถาบันวิทยาเขต เป็นระยะเวลาานานแม้ว่าจะมีเงินเดือนและสิ่งจูงใจเป็นปัจจัยดึงดูด การต้องย้ายครอบครัวมาอยู่ใน ประเทศที่เป็นที่ตั้งของสถาบันวิทยาเขตก็เป็นข้อจำกัดอีกข้อของอาจารย์จากสถาบันแม่ นอกจากนี้ อาจารย์ที่ชอบทำวิจัยโดยเฉพาะในสาขาวิทยาศาสตร์ก็คงต้องคิดหนักหากต้องย้ายไปสอนและทำวิจัย ในสถาบันวิทยาเขตที่ไม่มีความพร้อมด้านห้องปฏิบัติการเหมือนกับสถาบันแม่

1.3 งบประมาณ การจัดตั้งวิทยาเขตในต่างประเทศของสถาบันอุดมศึกษาที่มี ชื่อเสียงจะได้รับงบประมาณในการเริ่มต้นจากประเทศเจ้าภาพหรือประเทศผู้รับ โดยปกติการลงทุน จำนวนไม่มากจะมาจากประเทศเจ้าบ้านหรือประเทศผู้ให้ กระบวนการจัดตั้งวิทยาเขตในต่างประเทศ ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากเพื่อวางแผน เสร็จจ่าต่อรองกับรัฐบาลและสถาบันของประเทศผู้รับ การจัดทำหลักสูตร การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับบุคลากร และการทำงานร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งหมดต้องใช้ทั้งเวลาและงบประมาณ

ความยั่งยืนด้านงบประมาณเมื่อสถาบันวิทยาเขตเติบโตก็เป็นสิ่งท้าทายอีกประการ หนึ่ง สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้สถาบันวิทยาเขตมาใช้ทรัพยากรของสถาบันแม่ และบางสถาบันต้องการให้สถาบันวิทยาเขตทำกำไร สำหรับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐถูกระเบียบใน การใช้งบประมาณของภาครัฐเป็นเรื่องท้าทายที่บวกรเข้ามาเนื่องจากมีข้อจำกัดในการใช้จ่าย งบประมาณของภาครัฐในต่างประเทศ สถาบันวิทยาเขตจะต้องดำเนินงานภายใต้สถานการณ์ที่กดดัน เพื่อไปให้ถึงจุดคุ้มทุนและมีความยั่งยืนด้านการเงินในที่สุด

2. ความเป็นอิสระทางวิชาการ สถาบันวิทยาเขตยังมีข้อกังวลในเรื่องอิสระทางวิชาการ แม้ว่าจะมีการจัดทำข้อตกลงระหว่างสถาบันแม่กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในประเทศผู้รับแล้วก็ตาม

3. การบริหารและทัศนคติของผู้บริหารและบุคลากรของสถาบัน แนวคิดในการจัดตั้ง วิทยาเขตในต่างประเทศมักมาจากผู้บริหารระดับสูงของสถาบันที่ประสงค์จะสร้างเสริมภาพลักษณ์ ของสถาบันในระดับโลก พัฒนาความเป็นสากลของสถาบัน หรือสร้างรายได้ โดยที่ประชาคม มหาวิทยาลัยไม่ได้มีส่วนรับรู้หรือเกี่ยวข้องในการวางแผนหรือดำเนินงานแต่อย่างใด จึงเป็นการยากที่ จะโน้มน้าวให้อาจารย์ บุคลากรมีพันธะผูกพันต่อการทำงานของสถาบันวิทยาเขต หากอาจารย์ และบุคลากรของสถาบันแม่ไม่เห็นด้วยการดำเนินงานของสถาบันแม่ก็ยากที่จะประสบความสำเร็จ

4. ความไม่แน่นอนและการเปลี่ยนแปลงนโยบายของประเทศผู้รับ ศตวรรษที่ 21 เป็น ยุคของโลกาภิวัตน์ และเป็นยุคที่ภูมิภาคต่างๆของโลกขาดเสถียรภาพด้านการเมือง รวมถึงเกิดการ เปลี่ยนแปลงนโยบายและจุดเน้นของประเทศ และโดยที่สถาบันวิทยาเขตดำเนินกิจการในบริบทของ ประเทศจึงอาจได้รับผลกระทบจากนโยบายที่อาจเปลี่ยนแปลงไปของประเทศผู้รับ

5. ความคาดหวังที่แตกต่างระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและประเทศผู้รับ ความคาดหวัง ที่ขัดแย้งกันระหว่างสถาบันแม่กับประเทศผู้รับอาจทำให้เกิดปัญหารุนแรง การตีความเงื่อนไขในความ ตกลงการจัดตั้งสถาบันวิทยาเขตไม่ตรงกันบางครั้งทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสองฝ่าย และอาจ นำไปสู่การปิดตัวของสถาบันวิทยาเขต

นอกเหนือจากปัจจัยทั้ง 5 ประการข้างต้นแล้ว The Observatory on Borderless Higher Education ร่วมกับคณะวิจัยด้านการศึกษข้ามพรมแดนที่ State University of New York at Albany และ Pennsylvania State University ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารของ

สถาบันอุดมศึกษาที่มีการดำเนินงานของวิทยาเขตที่มีการเติบโตเต็มที่ในช่วงเวลาหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมาเพื่อรับทราบปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จและรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ โดยได้ทำการสัมภาษณ์สถาบันอุดมศึกษา 10 แห่งในสหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา อินเดีย และจีน ที่มีสถาบันวิทยาเขตในต่างประเทศพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิทยาเขตในต่างประเทศประกอบด้วย

1. วิสัยทัศน์และทำเลที่ตั้ง วิสัยทัศน์และทัศนคติของผู้บริหารและบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาส่งผลกระทบต่อการจัดตั้งวิทยาเขตในต่างประเทศ นอกจากนี้ การเลือกทำเลที่ตั้งของวิทยาเขตจะส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของสถาบันอุดมศึกษา ทำให้สถาบันอุดมศึกษาจะเลือกทำเลที่เป็นศูนย์การศึกษาหรือทำเลที่มีข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ เช่นกรณีการเลือกจัดตั้งวิทยาเขตที่เมืองบรัสเซลส์เนื่องจากเป็นเมืองที่สามารถจัดการศึกษาที่มีคุณค่าเพิ่ม เพราะนักศึกษาจะได้อยู่ในเมืองที่เป็นศูนย์กลางของสหภาพยุโรป มีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ (Internships)

2. การเปิดโอกาสให้มีการเคลื่อนย้ายนักศึกษาและอาจารย์ระหว่างสถาบันแม่และวิทยาเขต โดยจัดการศึกษาที่เหมือนกับการจัดการศึกษาของสถาบันแม่ทุกประการ (Replication) นอกจากนี้ วิทยาเขตบางแห่งสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างเลียนแบบสถาบันแม่เพื่อสร้างความรู้สึกว่าผู้เรียนได้เรียนในสถาบันแม่ มีเว็บไซต์ที่เหมือนเว็บไซต์ของสถาบันแม่ และมีการบริหารวิชาการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่านักศึกษาจะได้รับมาตรฐานการเรียนรู้เดียวกับนักศึกษาที่เรียนที่สถาบันแม่

การแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างสถาบันแม่และวิทยาเขตโดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์การเรียนในสภาพแวดล้อมในต่างประเทศและมีทักษะการติดต่อสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ในด้านการจัดจ้างอาจารย์นั้นสถาบันแม่มีแนวโน้มที่จะจ้างอาจารย์ในประเทศผู้รับหรือในภูมิภาคมากกว่าการยืมตัวอาจารย์จากสถาบันแม่มาสอน อย่างไรก็ตามความต้องการของนักศึกษาในการได้อาจารย์จากสถาบันแม่เป็นสิ่งจำเป็นหากต้องการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเทียบเท่าสถาบันแม่

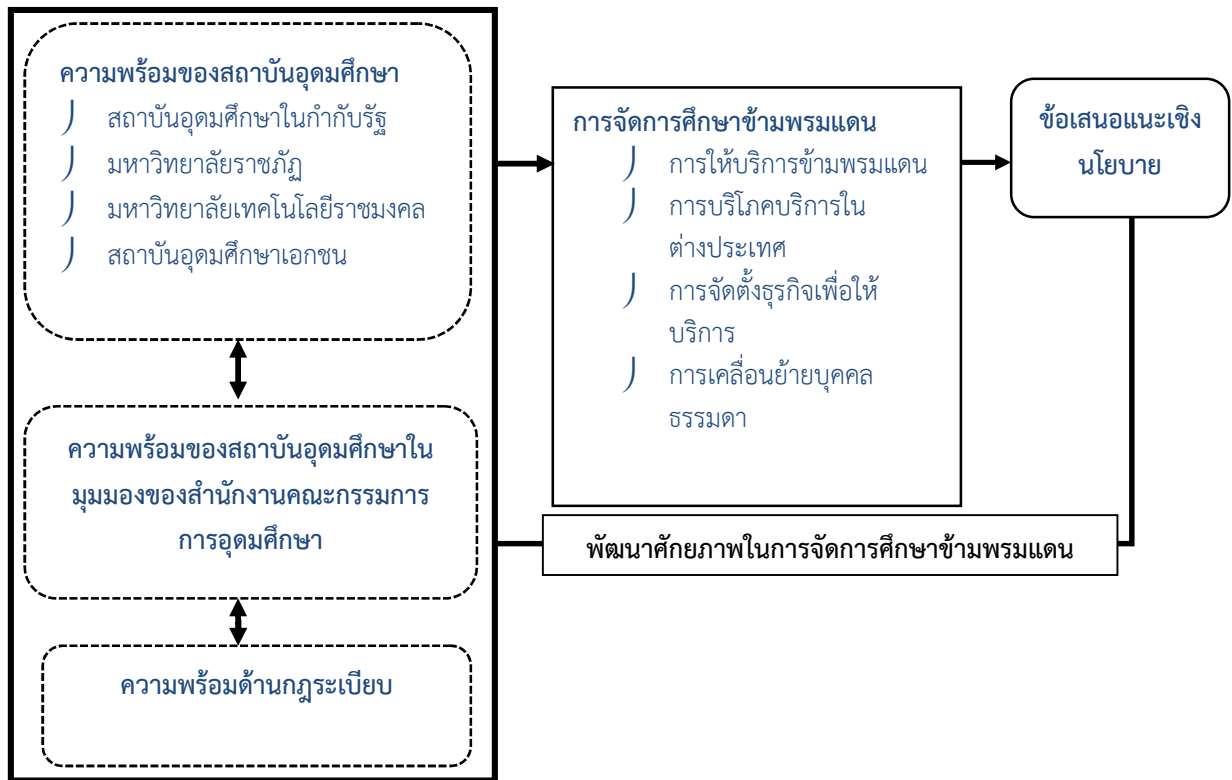
3. การเน้นย้ำถึงข้อได้เปรียบของการศึกษาในวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ โดยเฉพาะในการพัฒนาทักษะในการทำงานในบริบทระหว่างประเทศเนื่องจากนักศึกษาจะได้เรียนในสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นนานาชาติ มีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาและอาจารย์หลากหลายเชื้อชาติ มีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ (Internships) นอกจากนี้การศึกษาในวิทยาเขตในต่างประเทศยังเปิดโอกาสให้นักศึกษาและนักวิจัยได้ทำวิจัยที่ตอบโจทย์ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลกด้วย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนมีการดำเนินการใน 4 รูปแบบ ดังนั้นการวิเคราะห์ความพร้อมของการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนจะอยู่บนพื้นฐานของ 4 รูปแบบดังกล่าว ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกหน่วยการวิเคราะห์เป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเนื่องจากเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษาข้ามพรมแดนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดตั้ง

วิทยาเขต การเคลื่อนย้ายอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษาและความเป็นอิสระทางวิชาการ รายละเอียดกรอบแนวคิดในการศึกษาตามแผนภาพที่ 2-3

แผนภาพที่ 2-3: กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์ความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 4 ประเภทและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจะทำให้ทราบความเชื่อมโยงและความแตกต่างในการดำเนินการและระดับความพร้อมในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละประเภท โดยผลจากการศึกษาวิเคราะห์ความพร้อมในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย

บทที่ 3

สถานะปัจจุบันของการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของ สถาบันอุดมศึกษาไทย

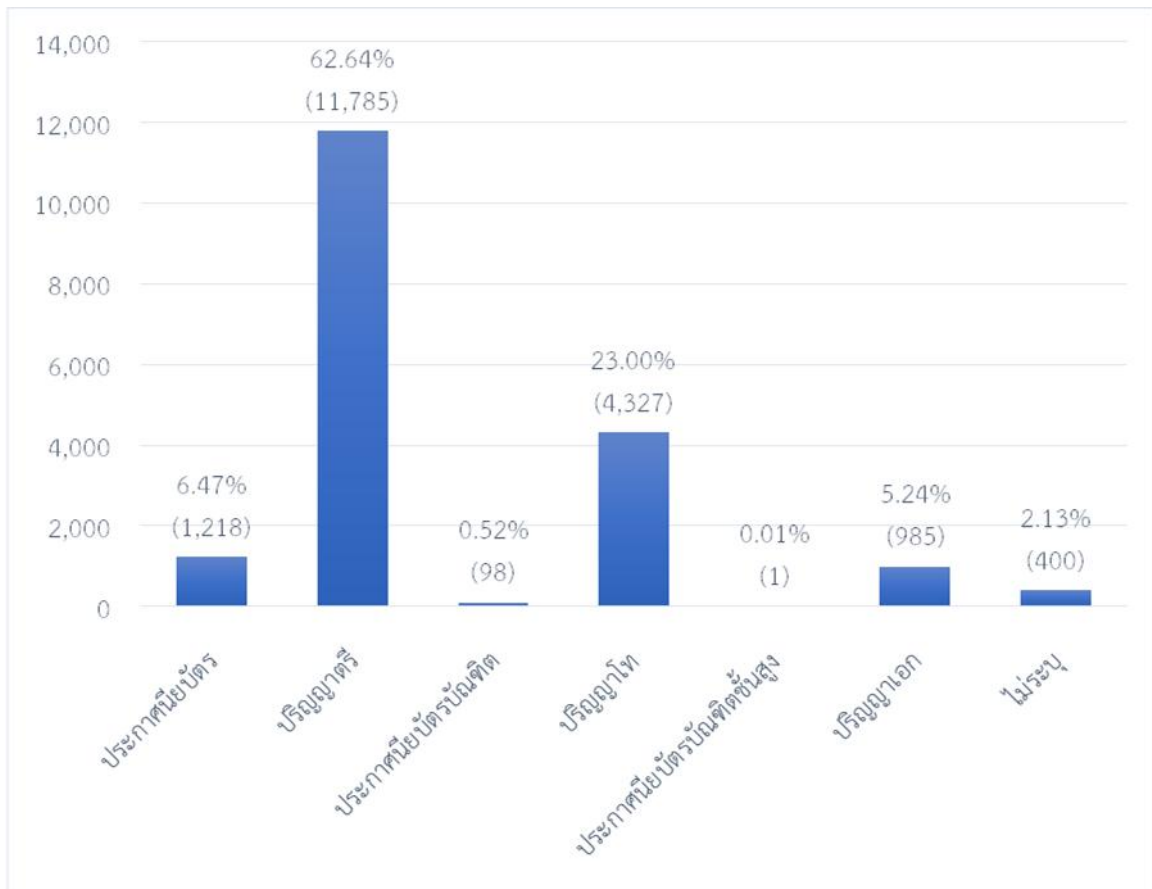
ในบทนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์สถานะปัจจุบันของการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทยใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1. นักศึกษาต่างชาติในประเทศไทยและนักศึกษาไทยที่เดินทางไปศึกษาต่างประเทศ 2. หลักสูตรนานาชาติและหลักสูตรร่วมในประเทศไทย 3. การจัดการศึกษาในต่างประเทศของสถาบันอุดมศึกษาไทย และ 4. กฎระเบียบที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

นักศึกษาต่างชาติในประเทศไทย

จากการสำรวจข้อมูลสถาบันอุดมศึกษาที่มีนักศึกษาต่างชาติศึกษาอยู่ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2555 – เดือนกรกฎาคม 2556 พบว่ามีนักศึกษาต่างชาติจำนวน 18,814 คน จาก 139 ประเทศศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาไทย จำนวน 105 แห่ง ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐจำนวน 62 แห่งมีนักศึกษาต่างชาติจำนวน 10,419 คน คิดเป็นร้อยละ 55.38 ของนักศึกษาต่างชาติทั้งหมด และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำนวน 43 แห่งมีนักศึกษาต่างชาติจำนวน 8,395 คน คิดเป็นร้อยละ 44.62 ของนักศึกษาต่างชาติทั้งหมด

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า นักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นจำนวนมากที่สุด โดยมีจำนวน 11,785 คน คิดเป็นร้อยละ 62.64 รองลงมาคือระดับปริญญาโทจำนวน 4,327 คน คิดเป็นร้อยละ 23 ระดับประกาศนียบัตร จำนวน 1,218 คน คิดเป็นร้อยละ 6.47 ระดับปริญญาเอก จำนวน 985 คน คิดเป็นร้อยละ 5.24 ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 0.52 และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.01 ทั้งนี้ จากการสำรวจข้อมูลพบว่ามีนักศึกษาจำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 2.13 ที่ไม่ได้ระบุระดับการศึกษา รายละเอียดตามแผนภาพที่ 3-1

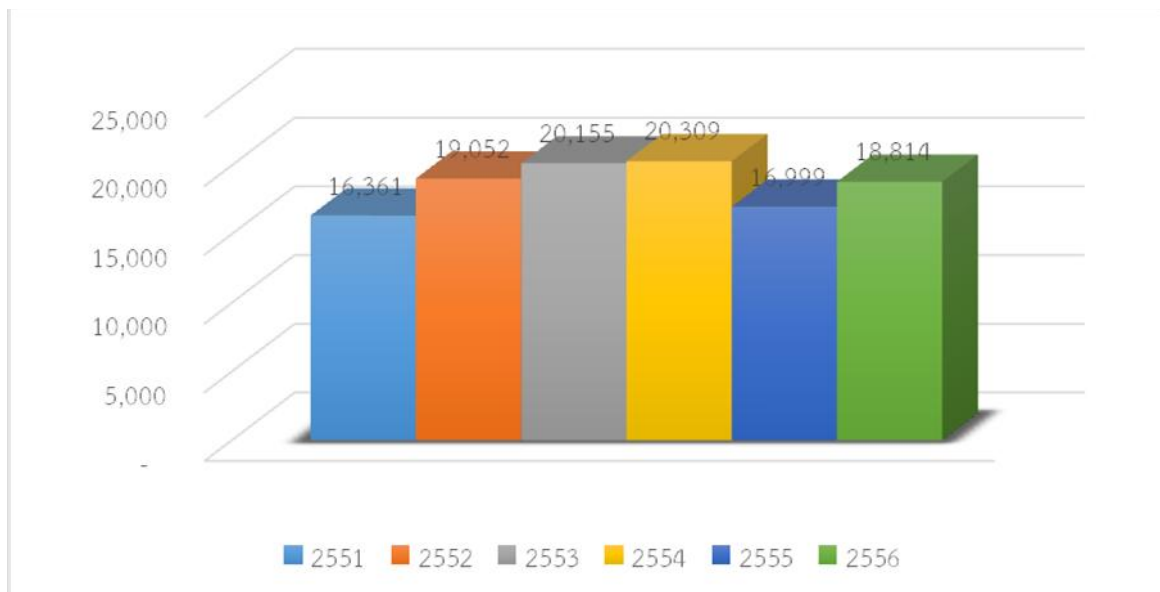
แผนภาพที่ 3-1 : จำนวนนักศึกษาต่างชาติจำแนกตามระดับการศึกษา

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559: 14

ทั้งนี้ จำนวนนักศึกษาต่างชาติในสถาบันอุดมศึกษาไทยเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2555 จำนวน 1,815 คน (ร้อยละ 10.67) จำนวนนักศึกษาต่างชาติในปีการศึกษา 2555 มีจำนวนน้อยที่สุดในรอบ 5 ปี รายละเอียดตามแผนภาพที่ 3-2

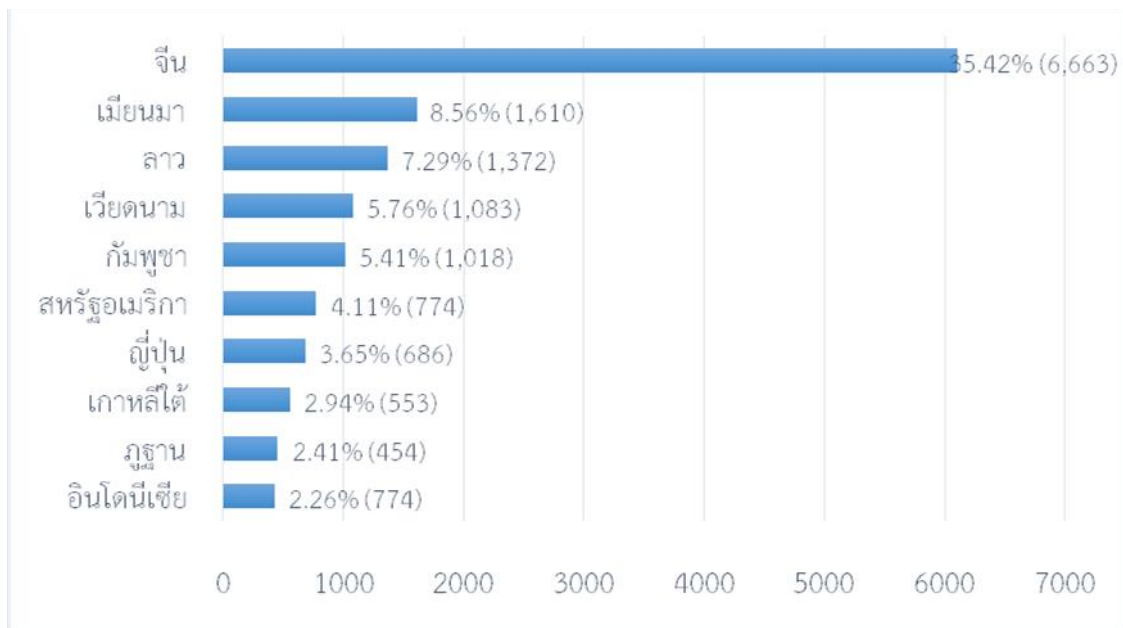
แผนภาพที่ 3-2: จำนวนนักศึกษาต่างชาติในประเทศไทยปีการศึกษา พ.ศ. 2551-2556

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557: 28 และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559: 25

เมื่อจำแนกจำนวนนักศึกษาต่างชาติตามประเทศ 10 อันดับแรก พบว่านักศึกษาจีนเป็นนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทยมากที่สุด โดยมีจำนวน 6,663 คน คิดเป็นร้อยละ 35.42 รองลงมา ได้แก่ นักศึกษาเมียนมาจำนวน 1,610 คน นักศึกษาลาวจำนวน 1,372 คน นักศึกษาเวียดนามจำนวน 1,083 คน นักศึกษากัมพูชาจำนวน 1,018 คน นักศึกษาอเมริกาจำนวน 774 คน นักศึกษาญี่ปุ่นจำนวน 686 คน นักศึกษาเกาหลีจำนวน 553 คน นักศึกษาภูฏานจำนวน 454 คน และนักศึกษาอินโดนีเซียจำนวน 774 คน คิดเป็นร้อยละ 2.26 (รวมเป็นร้อยละ 77.81 ของนักศึกษาต่างชาติทั้งหมด) โดยนักศึกษาต่างชาติส่วนใหญ่มาจากทวีปเอเชีย โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดกับประเทศไทย ดังรายละเอียดตามแผนภาพที่ 3-3

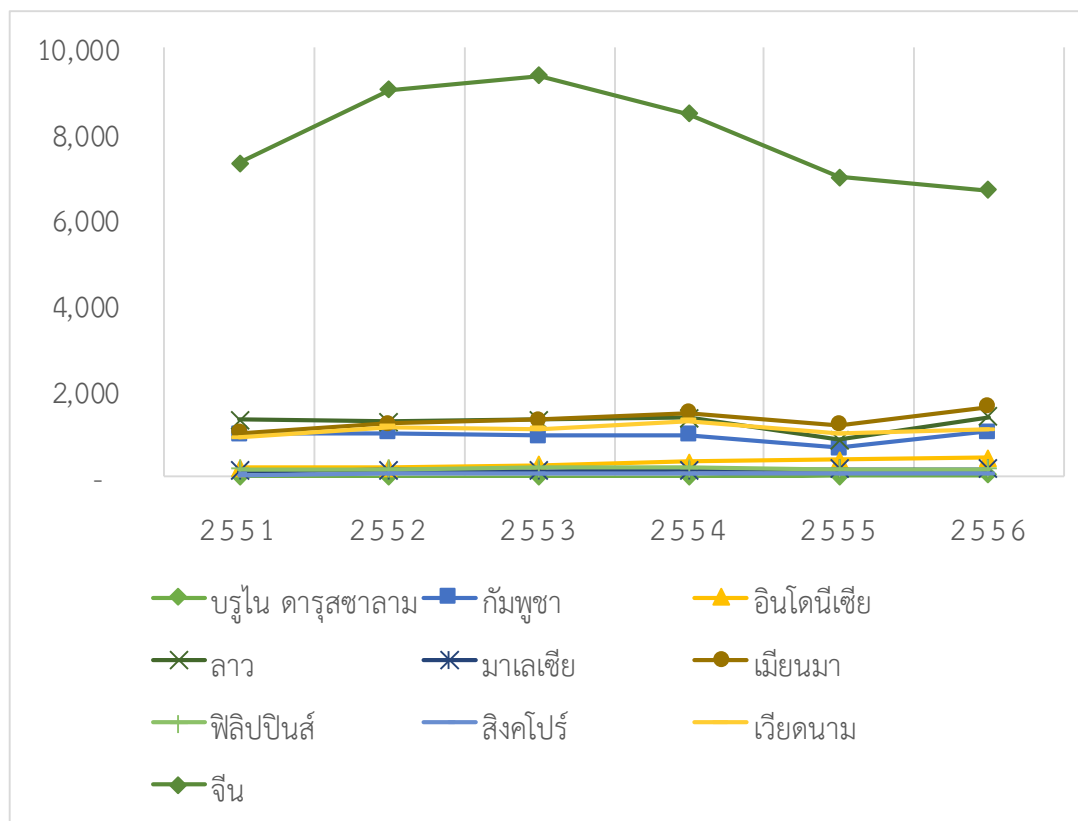
แผนภาพที่ 3-3: จำนวนนักศึกษาต่างชาติจำแนกตามประเทศ (10 อันดับ)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559: 16

แม้ว่านักศึกษาจีนจะมีจำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับนักศึกษาจากประเทศอื่นแต่เมื่อพิจารณาถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงแล้วพบว่าจำนวนนักศึกษาจีนในประเทศไทยตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 ลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวตรงข้ามกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักศึกษาจากประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาอินโดนีเซีย กัมพูชา ลาวและเมียนมาที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รายละเอียดตามแผนภาพที่ 3-4

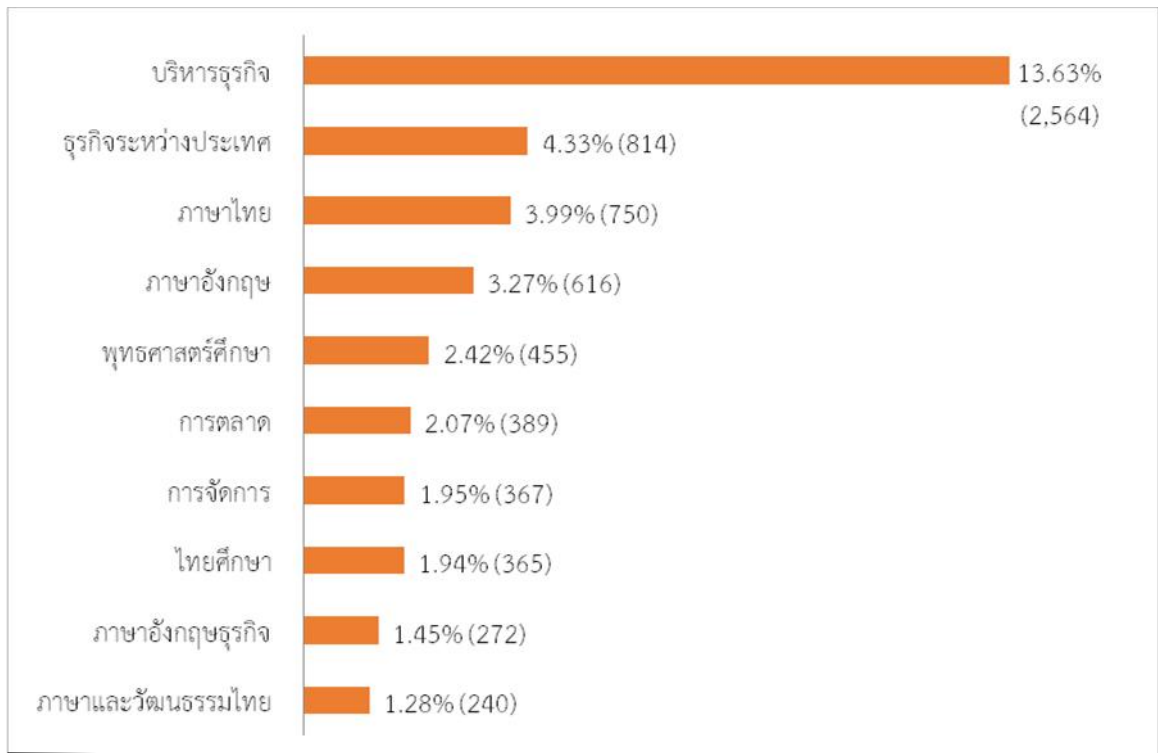
แผนภาพที่ 3-4 : แนวโน้มของจำนวนนักศึกษาต่างชาติในประเทศไทย

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559: 20

เมื่อจำแนกจำนวนนักศึกษาต่างชาติตามสาขาวิชา 10 อันดับแรก พบว่านักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษาในสาขาวิชาบริหารธุรกิจมากที่สุด เป็นจำนวน 2,564 คน คิดเป็นร้อยละ 13.63 สาขาวิชาที่มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติเข้าศึกษารองลงมา ได้แก่ สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ จำนวน 814 คน สาขาวิชาภาษาไทยจำนวน 750 คน สาขาวิชาภาษาอังกฤษ 616 คน สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษาจำนวน 455 คน สาขาวิชาการตลาดจำนวน 389 คน สาขาวิชาการจัดการจำนวน 367 คน สาขาวิชาไทยศึกษาจำนวน 365 คน สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจจำนวน 272 คน และสาขาวิชาที่นักศึกษาต่างชาติมาศึกษาน้อยที่สุดคือ สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยเป็นจำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 1.28 (รวมเป็นร้อยละ 36.33 ของนักศึกษาต่างชาติทั้งหมด) ดังรายละเอียดตามแผนภาพที่ 3-5

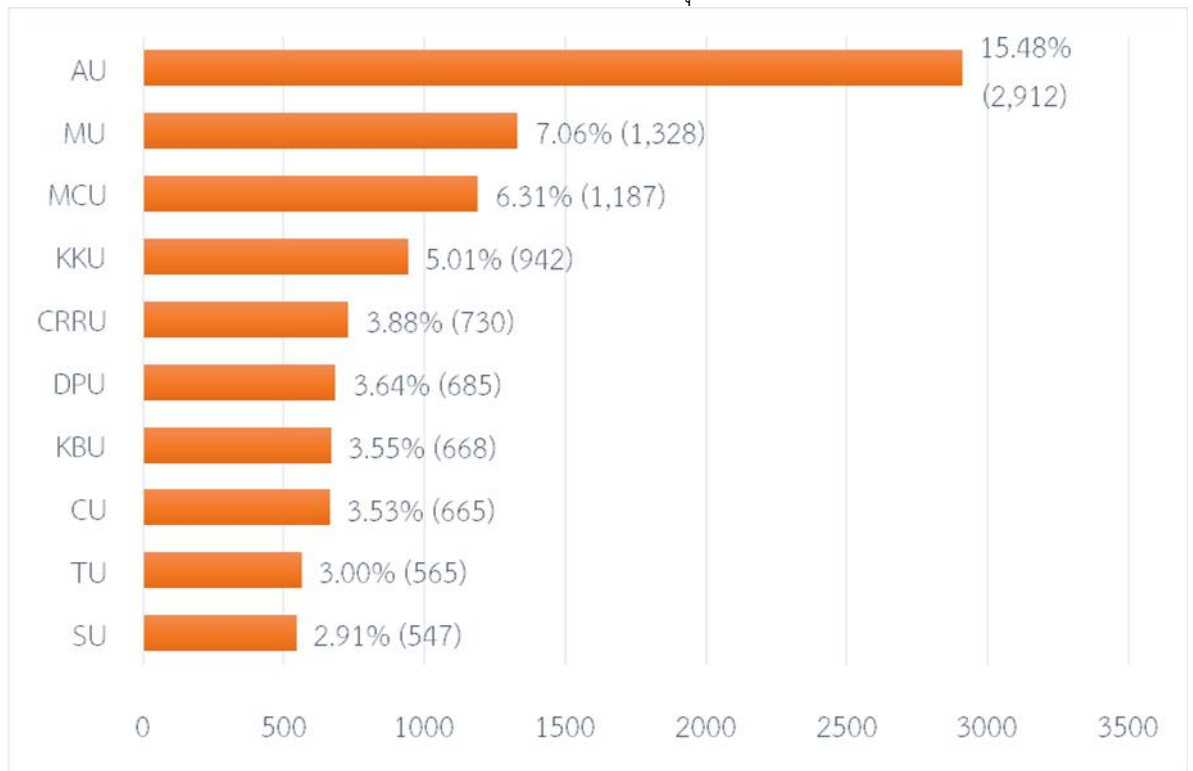
แผนภาพที่ 3-5: จำนวนนักศึกษาต่างชาติจำแนกตามสาขาวิชา (10 อันดับ)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559: 16

เมื่อจำแนกจำนวนนักศึกษาต่างชาติตามสถาบันอุดมศึกษา พบว่าสถาบันอุดมศึกษาที่มีนักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษามากที่สุด 10 อันดับแรก ได้แก่ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (AU) เป็นจำนวน 2,912 คน คิดเป็นร้อยละ 15.48 สถาบันอุดมศึกษาที่มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติเข้าศึกษารองลงมา ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล (MU) จำนวน 1,328 คน มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย (MCU) จำนวน 1,187 คน มหาวิทยาลัยขอนแก่น (KKU) จำนวน 942 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (CRRU) จำนวน 730 คน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (DPU) จำนวน 685 คน มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต (KBU) จำนวน 668 คน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CU) จำนวน 665 คน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (TU) จำนวน 565 คน และมหาวิทยาลัยสยาม (SU) มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติที่น้อยที่สุด เป็นจำนวน 547 คน คิดเป็นร้อยละ 2.91 ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 3-6

แผนภาพที่ 3-6: จำนวนนักศึกษาต่างชาติจำแนกตามสถาบันอุดมศึกษา (10 อันดับ)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559: 16

ทั้งนี้ หากแยกตามประเภทของสถาบันอุดมศึกษาจากแผนภูมิข้างต้นจะพบว่ามีนักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมากกว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีนักศึกษาต่างชาติจำนวน 10,419 คน คิดเป็นร้อยละ 55.37 ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีนักศึกษาต่างชาติจำนวน 8,395 คน คิดเป็นร้อยละ 44.62 เมื่อเทียบกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นพบว่าประเทศไทยมีจำนวนนักศึกษาต่างชาติมากเป็นอันดับที่ 3 รองจากประเทศมาเลเซีย (64,749) และสิงคโปร์ (52,959) ทั้งนี้ กลุ่มประเทศที่นิยมส่งนักศึกษาเข้ามาศึกษาในอาเซียน ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน กลุ่มประเทศอาหรับ และเอเชียใต้

นักศึกษาไทยที่เดินทางไปศึกษาต่างประเทศ

ข้อมูลของ UNESCO Institute for Statistics ระบุว่าในปี พ.ศ. 2557 มีนักศึกษาไทยที่เดินทางไปศึกษาต่างประเทศจำนวน 25,195 คน โดยส่วนใหญ่เดินทางไปศึกษา ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย เมื่อเทียบกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ แล้วพบว่าประเทศไทยส่งออกนักศึกษามากเป็นอันดับที่ 4 รองจากประเทศมาเลเซีย เวียดนาม และอินโดนีเซีย รายละเอียดตามตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3-1: จำนวนนักศึกษาอาเซียนที่เดินทางไปศึกษาต่างประเทศ

ประเทศ	จำนวนประชากร*	จำนวนนักศึกษาต่างประเทศ	จำนวนนักศึกษาที่เดินทางไปศึกษาต่างประเทศ	ประเทศที่นักศึกษานิยมไปศึกษา
1. บรูไน ดารุสซาลาม	0.42	354	3,305	สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย มาเลเซีย
2. กัมพูชา	14.52	ไม่มีข้อมูล	4,194	ไทย ฝรั่งเศส เวียดนาม
3. อินโดนีเซีย	237.67	6,437	33,905	ออสเตรเลีย มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา
4. ลาว	6.39	786	4,122	เวียดนาม ไทย ญี่ปุ่น
5. มาเลเซีย	28.96	64,749	54,899	ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา
6. เมียนมา	60.38	65	6,815	รัสเซีย ไทย ญี่ปุ่น
7. ฟิลิปปินส์	95.83	2,665	11,457	สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร
8. สิงคโปร์	5.18	52,959	21,072	ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา
9. ไทย	67.01	18,814	25,195	สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย
10. เวียดนาม	87.84	3,996	52,577	สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส
รวม	604.20	1	217,541	สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย

ที่มา: 1. UNESCO (2557), 2. ASEAN (2557) และ 3. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2559)

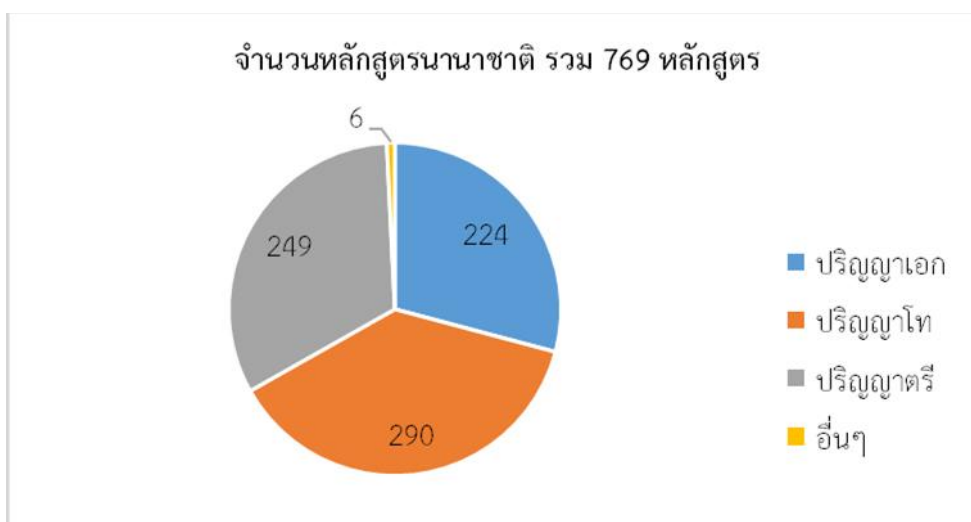
*หน่วย: ล้านคน

หลักสูตรนานาชาติและหลักสูตรร่วมในประเทศไทย

การเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติในสถาบันอุดมศึกษาไทยเป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งในการพัฒนา การจัดการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาไทยให้มีคุณภาพและได้รับการยอมรับในระดับสากล ดึงดูดนักศึกษาต่างชาติและสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่มีความเป็นนานาชาติในสถาบัน ในปี พ.ศ. 2557 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนไทยเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติทั้งสิ้น 769 หลักสูตร แบ่งเป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรีจำนวน 249 หลักสูตร หลักสูตรระดับปริญญาโทจำนวน 290 หลักสูตร หลักสูตรระดับปริญญาเอกจำนวน 224 หลักสูตร และอื่นๆ จำนวน 6 หลักสูตร หลักสูตรนานาชาติจำแนกตามระดับการศึกษา และจำแนกตามประเภทของสถาบันอุดมศึกษา ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 3-7 และ 3.8 ตามลำดับ

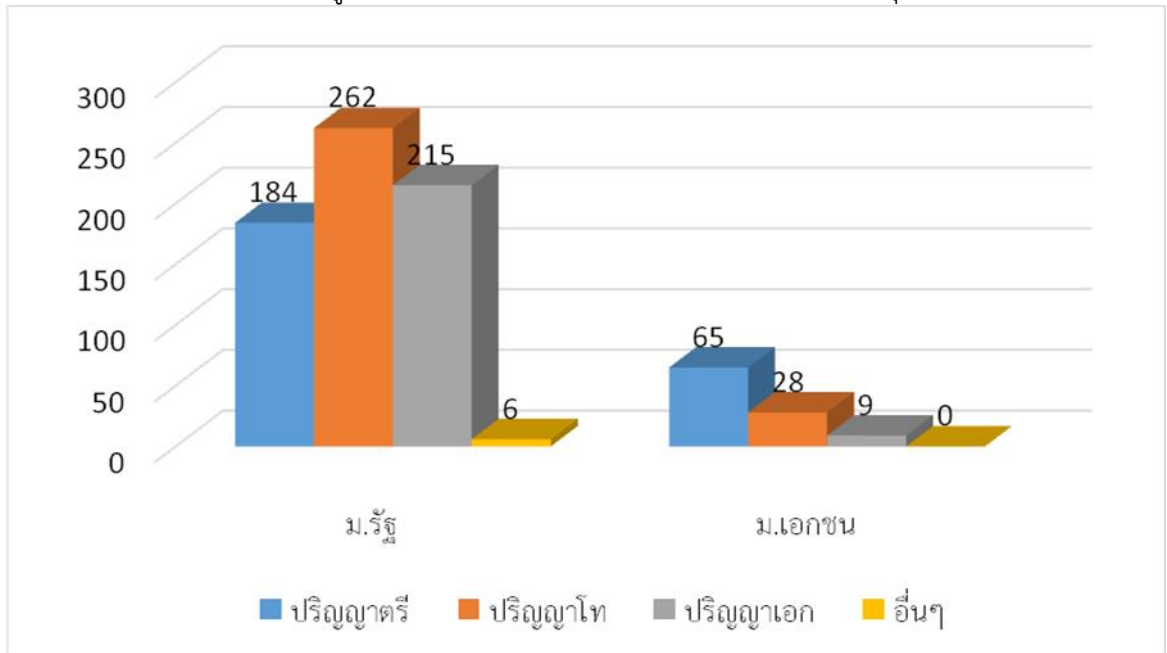
แผนภาพที่ 3-7: จำนวนหลักสูตรนานาชาติปี 2557 จำแนกตามระดับการศึกษา

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557: xii

แผนภาพที่ 3-7 แสดงให้เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาไทยเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติระดับปริญญาโทเป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 32 และระดับปริญญาเอกน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29

แผนภาพที่ 3-8: จำนวนหลักสูตรนานาชาติปี 2557 จำแนกตามประเภทสถาบันอุดมศึกษา

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557: xii

แผนภาพที่ 3-8 แสดงให้เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีหลักสูตรนานาชาติจำนวน 667 หลักสูตร ในจำนวนนี้เป็นหลักสูตรระดับปริญญาโทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39 รองลงมาเป็นระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 32 และระดับปริญญาตรีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27 ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีหลักสูตรนานาชาติจำนวน 102 หลักสูตร ในจำนวนนี้เป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63 รองลงมาเป็นระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 27 และระดับปริญญาเอกน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8.8

นอกจากนั้นสถาบันอุดมศึกษาไทยหลายแห่งได้เปิดสอนหลักสูตรร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ เพื่อยกระดับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทยให้มีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากลและเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ไปเรียนในสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ คู่ความร่วมมือ ในปี พ.ศ. 2558 หลักสูตรศึกษาร่วมระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 135 หลักสูตร จำแนกเป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรีจำนวน 73 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 54 หลักสูตรระดับปริญญาโทจำนวน 43 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 32 และหลักสูตรระดับปริญญาเอกจำนวน 19 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 14 ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 3-9

แผนภาพที่ 3-9: จำนวนหลักสูตรร่วมปี 2558 จำแนกตามระดับการศึกษา

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560: 1

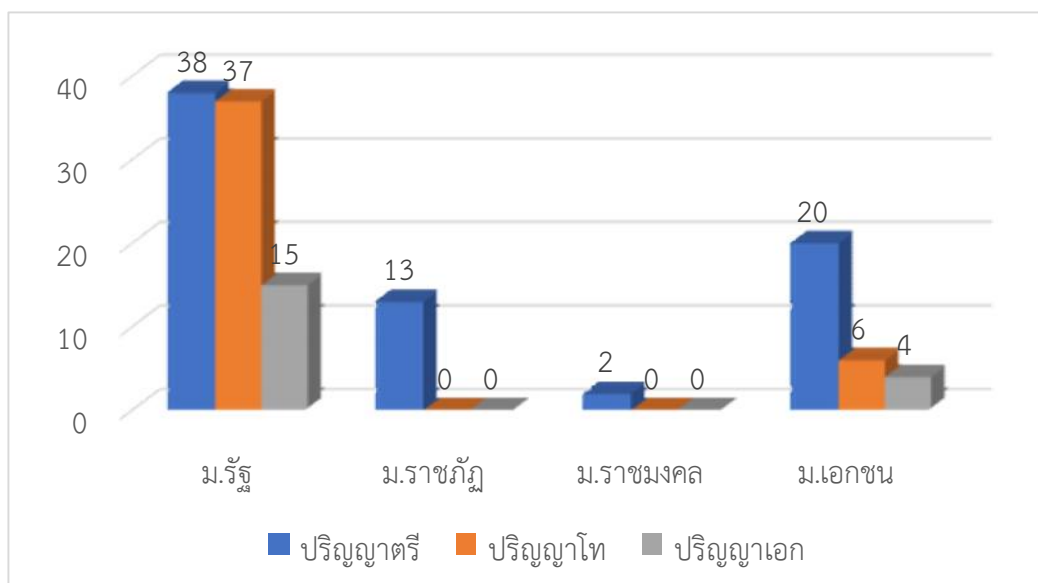
แผนภาพที่ 3-10: จำนวนหลักสูตรร่วมปี 2558 จำแนกตามประเภทของหลักสูตร

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560: 1

แผนภาพที่ 3-10 แสดงให้เห็นว่าในจำนวนหลักสูตรร่วมทั้ง 135 หลักสูตร แบ่งออกเป็นหลักสูตรสองปริญญา (dual degree) จำนวน 74 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 54.9 หลักสูตรที่ให้ปริญญาของมหาวิทยาลัยไทยจำนวน 39 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 28.8 หลักสูตรที่ให้ปริญญาของมหาวิทยาลัยต่างประเทศจำนวน 12 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 8.9 และหลักสูตรร่วม (joint degree) จำนวน 8 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 5.9 และหลักสูตรอื่นๆ จำนวน 2 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 1.5

แผนภาพที่ 3 -11 : จำนวนหลักสูตรรวมปี 2558 จำแนกตามประเภทของสถาบันอุดมศึกษา

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560: 9

แผนภาพที่ 3-11 แสดงจำนวนหลักสูตรรวมที่เปิดสอนโดยมหาวิทยาลัยแต่ละประเภท ได้แก่ มหาวิทยาลัยของรัฐจำนวน 90 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 66.7 มหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวน 13 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 9.6 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจำนวน 2 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 1.5 และมหาวิทยาลัยเอกชนจำนวน 30 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 22.2

การจัดการศึกษาในต่างประเทศของสถาบันอุดมศึกษาไทย

ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาไทยที่จัดการศึกษาในต่างประเทมี 3 แห่งดังนี้

1. มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐแบบตลาดวิชา เปิดรับสมัครนักศึกษา โดยไม่จำกัดจำนวนและไม่มีการสอบคัดเลือก มีการจัดการเรียนการสอนแต่ไม่บังคับให้นักศึกษาเข้าชั้นเรียน จัดการเรียนการสอนในระบบทางไกลผสมผสานกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน นอกจากการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาในประเทศแล้ว มหาวิทยาลัยรามคำแหงยังขยายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ต่างประเทศ โดยเริ่มตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาแก่คนไทยในต่างประเทศทั่วโลก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา เยอรมนี อิตาลี โปแลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส นอร์เวย์ ฟินแลนด์ เบลเยียม ไชล์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ สเปน ออสเตรีย เดนมาร์ก สวีเดน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ บาร์เรน โอมาน กาตาร์ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ อินเดีย ญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และเวียดนาม และมีการจัดสอบที่สถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลไทยในประเทศดังกล่าว

มหาวิทยาลัยรามคำแหงเปิดสอนในต่างประเทศ 2 ระดับ ในระดับปริญญาตรีเปิดสอนจำนวน 4 สาขา ได้แก่ สาขานิติศาสตร์ (คณะนิติศาสตร์) สาขาวิชาการจัดการ (คณะบริหารธุรกิจ) สาขาวิชารัฐศาสตร์: การบริหารธุรกิจ (คณะรัฐศาสตร์) และสาขาวิชาศึกษาศาสตร์: ภาษาไทย (คณะศึกษาศาสตร์) ในระดับปริญญาโทเปิดสอนจำนวน 4 สาขา ได้แก่ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาวิชาการตลาด หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

2. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นสถาบันอุดมศึกษาในระบบเปิด ยึดหลักการศึกษาลดชีวิต มุ่งพัฒนาคุณภาพของประชาชนทั่วไป เพิ่มพูนวิทยฐานะแก่ผู้ประกอบอาชีพและขยายโอกาสทางการศึกษาต่อสำหรับทุกคน เพื่อสนองความต้องการของบุคคลและสังคม ด้วยการจัดระบบการเรียนการสอนทางไกล ซึ่งใช้สื่อการสอนทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ และวิธีการอื่นที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนตามปกติ

นอกจากการจัดการศึกษาในประเทศแล้ว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้ร่วมมือกับกรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงแรงงาน ในการจัดการศึกษาเพื่อขยายโอกาสการศึกษาลดชีวิตให้แก่คนไทยในต่างประเทศได้เพิ่มพูนความรู้และเพิ่มคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยจัดการศึกษาเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 การจัดการศึกษาสำหรับคนไทยในต่างประเทศ เฉพาะประเทศสิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม มาเลเซีย เขตปกครองพิเศษฮ่องกง ไต้หวัน ซาอุดีอาระเบีย และสหรัฐอเมริกา อเมริกา โดยนักศึกษาสามารถชำระค่าลงทะเบียนเรียนผ่านศูนย์บริการการศึกษาของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศได้แก่

- 2.1 สำนักงานแรงงานไทยในประเทศสิงคโปร์
- 2.2 สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงบันดาร์เสรีเบกาวัน ประเทศบรูไนดารุสซาลาม
- 2.3 สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย
- 2.4 สำนักงานแรงงานไทย ณ เขตปกครองพิเศษฮ่องกง
- 2.5 สำนักงานแรงงานไทย ณ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ (ส่วนที่ 2) กรุงไทเป

ไต้หวัน

- 2.6 สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงริยาด
- 2.7 สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองคูไบ ประเทศสหรัฐอเมริกา

กลุ่มที่ 2 การจัดการศึกษาสำหรับคนไทยในประเทศที่นอกเหนือจากกลุ่มที่ 1 นักศึกษาจะต้องเดินทางมาเข้ารับการศึกษาที่สถานศึกษาที่สมัครเรียน หรือสถานศึกษาที่มีการฝึกปฏิบัติ ณ สถานที่ที่มหาวิทยาลัยจัดให้ โดยใช้เวลาในการฝึกอบรมประมาณ 4-5 วัน โดยมหาวิทยาลัยจะจัดสอบให้ที่สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลไทยในประเทศนั้นๆ ที่มีความพร้อมจะจัดสอบให้ได้

3. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยร่วมกับ Union of Myanmar Federation of Chambers of Commerce and Industry เริ่มจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจ (Global MBA) ในกรุงย่างกุ้ง ประเทศเมียนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 และได้ขยายการจัด

หลักสูตรดังกล่าวไปยังเมืองมัทตะเลย์ในปี พ.ศ. 2556 โดยการเรียนการสอนใช้หลักสูตรของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยและผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญาของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

กฎระเบียบที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

1. เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร

เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ในการรักษามาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพ และเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การรับรองวิทยฐานะและมาตรฐานการศึกษา ได้มีการออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอนุปริญญา พ.ศ. 2548 เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 และมาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 ซึ่งกำหนดปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ระบบการจัดการศึกษา การคิดหน่วยกิต จำนวนหน่วยกิต และระยะเวลาการศึกษา โครงสร้างหลักสูตร จำนวนและคุณวุฒิของอาจารย์ คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา การลงทะเบียนเรียน เกณฑ์การวัดผลและการสำเร็จการศึกษา ชื่อประกาศนียบัตรและชื่อปริญญา การประกันคุณภาพของหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนี้ได้มีการออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง แนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548 เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการและพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาทุกสาขาวิชา สำหรับหลักสูตรที่จะเปิดใหม่และหลักสูตรเก่าเพื่อปรับปรุงใหม่ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ซึ่งได้กำหนดระบบการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป การเปิดสอนหลักสูตรระดับอนุปริญญา จำนวนและคุณวุฒิของอาจารย์ ภาระงานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การสอบผ่านภาษาต่างประเทศ หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา การสอบวิทยานิพนธ์ การเปิดสอนหลักสูตรปริญญาเอก หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ปริญญาบัตรและใบแสดงผลการศึกษา

ต่อมาได้มีการปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวเพื่อให้การผลิตบัณฑิตระดับอุดมศึกษามีความเหมาะสมกับพลวัตของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 โดยมีเจตนารมณ์ให้เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 รองรับการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีลักษณะที่แตกต่างตามจุดเน้นของสาขาวิชาการและวิชาชีพต่าง ๆ ตอบสนองการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตลาดแรงงาน ความก้าวหน้าของศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งบริบททางสังคม และมีการออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 โดยมีเจตนารมณ์ให้เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 รองรับการบริหารจัดการหลักสูตรให้ได้คุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และตามจุดเน้นของแต่ละสาขาวิชา รวมถึงมีการออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง แนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558 เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการและพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาทุกสาขาวิชาสำหรับหลักสูตรที่เปิดใหม่และหลักสูตรปรับปรุงของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน

ทั้งนี้ การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาไม่ว่าในประเทศหรือต่างประเทศจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา

2. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง แนวทางความตกลงร่วมมือทางวิชาการ ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ พ.ศ. 2550

ในประกาศดังกล่าวได้ให้คำนิยามขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

2.1 ความตกลงร่วมมือทางวิชาการหมายถึง ความตกลงร่วมมือเพื่อดำเนินกิจกรรม การเรียน การสอน การวิจัย การถ่ายทอดเทคโนโลยี การให้บริการทางวิชาการ และการแลกเปลี่ยน ด้านศิลปะและวัฒนธรรม หรือกิจกรรมวิชาการอื่นๆ ที่สภาสถาบันอุดมศึกษาไทยเห็นควรดำเนินการ ความตกลงร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ ทั้งในลักษณะทวิภาคีและพหุภาคี

2.2 สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศหมายถึง สถาบันอุดมศึกษาที่มีใช้ สถาบันอุดมศึกษาไทย รวมถึงสถาบันวิจัย สถาบันฝึกอบรมวิชาชีพชั้นสูง สถาบันวิชาชีพเฉพาะทาง ชั้นสูง โดยต้องเป็นสถาบันที่มีคุณภาพและมาตรฐาน จัดตั้งถูกต้องตามกฎหมาย และได้รับการรับรอง วิทยฐานะและมาตรฐานโดยหน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานอื่นที่รัฐมอบหมายในประเทศนั้นๆ

2.3 สำหรับขอบเขตความร่วมมือของความตกลงร่วมมือทางวิชาการครอบคลุม กิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การเรียนการสอนทั้งในระบบชั้นเรียนและระบบการศึกษาทางไกลซึ่งมีมาตรฐาน เทียบเคียงกันได้กับการศึกษาในระบบชั้นเรียน และต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การขอเปิดและ ดำเนินการหลักสูตรระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกลที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด การวิจัย การถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี การให้บริการทางวิชาการ กิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรม หรือ กิจกรรมทางวิชาการอื่นที่สภาสถาบันอุดมศึกษาพิจารณาเห็นสมควร

2.4 ขอบเขตของความร่วมมือด้านการเรียนการสอนครอบคลุมถึงการแลกเปลี่ยน คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา นักศึกษา อุปกรณ์การเรียนการสอน ตลอดจนการจัดหลักสูตรร่วม ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ การจัดหลักสูตร/การเรียนการสอน ร่วมกันเพื่อให้ปริญญาต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย ข้อบังคับ และประกาศที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยหลักสูตรนั้นต้องได้ รับการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจเป็นหลักสูตรที่เปิดสอนอยู่แล้วของสถาบันอุดมศึกษา หรือเป็นหลักสูตรใหม่ที่พัฒนาร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ

2.5 ในการจัดหลักสูตรร่วมกันสถาบันทั้งสองต้องจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันโดยได้ รับความเห็นชอบจากสภาสถาบันที่เกี่ยวข้อง และให้สถาบันอุดมศึกษาไทยเสนอหลักสูตรดังกล่าวให้ คณะกรรมการการอุดมศึกษาให้การรับรองหรือรับทราบหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนในประเทศ ไทย สถาบันอุดมศึกษาไทยต้องเป็นผู้บริหารหลักสูตรและการสอน และจัดคณาจารย์ประจำ สถาบันอุดมศึกษาไทยร่วมสอนในหลักสูตร และสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศสามารถจัดคณาจารย์ ร่วมสอน รวมทั้งให้ความช่วยเหลือทางวิชาการอื่นๆ ได้ ทั้งนี้ คณาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและ คณาจารย์ประจำหลักสูตรต้องมีคุณสมบัติสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

2.6 การให้ปริญญา อาจเป็นปริญญาของสถาบันอุดมศึกษาไทยหรือต่างประเทศ หรือปริญญาร่วมขึ้นอยู่กับข้อตกลงความร่วมมือ หรือระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการให้ปริญญา ของสถาบันที่ร่วมมือกัน กรณีปริญญาของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ นักศึกษาต้องเดินทางไป ศึกษาในสถาบันนั้น ๆ โดยมีระยะเวลาศึกษาไม่ต่ำกว่าหนึ่งปีการศึกษา หรือกึ่งหนึ่งของระยะเวลา ศึกษาตลอดหลักสูตร หรือตามข้อบังคับของสถาบัน

2.7 การดำเนินการร่วมมือทางการวิจัย สถาบันอุดมศึกษาไทยต้องคำนึงถึงประโยชน์ของความร่วมมือเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและความรู้ใหม่ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตรของการศึกษาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท หรือปริญญาเอกของสถาบัน ตลอดจนคำนึงถึงผลกระทบต่อประโยชน์ของประเทศไทยทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และต้องไม่ขัดต่อระเบียบสภาวิจัยแห่งชาติว่าด้วยการอนุญาตให้นักวิจัยชาวต่างประเทศเข้ามาทำการวิจัยในประเทศไทยและระเบียบหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.8 การดำเนินการความร่วมมือทางวิชาการเพื่อการถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี สถาบันอุดมศึกษาไทยต้องคำนึงถึงประโยชน์ของการพัฒนาทางวิชาการและผลประโยชน์ของไทย และต้องเป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาของไทย และระเบียบหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.9 การดำเนินการความร่วมมือทางการให้บริการวิชาการ สถาบันอุดมศึกษาไทยต้องคำนึงถึงความร่วมมือที่ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสถาบันอุดมศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาทางวิชาการ การพัฒนากำลังคน การพัฒนากิจการนักศึกษา เป็นต้น

2.10 การดำเนินการกิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรม สถาบันอุดมศึกษาไทยต้องคำนึงถึงการแลกเปลี่ยนที่เกื้อหนุนต่อการสนับสนุน ส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ด้านศิลปะและวัฒนธรรม ตลอดจนการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสาน และเผยแพร่วัฒนธรรม เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกันในด้านศิลปะและวัฒนธรรมของประเทศที่เกี่ยวข้อง

2.11 นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาไทยอาจดำเนินการกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ระบุไว้ข้างต้น อาทิ กิจกรรมด้านกีฬา กิจการนักศึกษา การจัดประชุมทางวิชาการระหว่างประเทศ และการเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการโครงการ (consultancy) เป็นต้น โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาสถาบันอุดมศึกษา

ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาสามารถใช้กรอบความร่วมมือกับต่างประเทศตามประกาศดังกล่าวเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนและระบบการศึกษาทางไกล การวิจัย การถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี การให้บริการทางวิชาการ กิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรม หรือกิจกรรมทางวิชาการอื่นที่สภาสถาบันอุดมศึกษาพิจารณาเห็นสมควร

3. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาในต่างประเทศของสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ. 2559

เพื่อส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาไทยที่มีความพร้อมด้านวิชาการดำเนินการจัดการศึกษาในต่างประเทศได้อย่างมีมาตรฐานและคุณภาพในระดับนานาชาติ รวมทั้งเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาในต่างประเทศของสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ. 2559 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

3.1 การจัดการศึกษาในต่างประเทศของสถาบันอุดมศึกษาของไทยหมายถึงการดำเนินการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศโดยสถาบันอุดมศึกษาของไทย ทั้งการจัด

การเรียน การสอนโดยสถาบันอุดมศึกษาของไทย หรือโดยความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ ทั้งนี้ ยกเว้นการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอก

3.2 สถาบันอุดมศึกษาของไทยหมายถึงสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เอกชนและมหาวิทยาลัยในกำกับและในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศหมายถึงสถาบันอุดมศึกษาที่มีใช้สถาบันอุดมศึกษาของไทย หมายถึงรวมถึงหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา หรือวิจัย อาทิ สถาบันวิจัย สถาบันวิชาชีพเฉพาะทางชั้นสูง

3.3 รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ลักษณะการจัดการเรียนการสอนในต่างประเทศหมายรวมวิธีการเรียนการสอนในชั้นเรียน โครงการ/กิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรโดยอาจจัดการศึกษาตามรูปแบบดังนี้ ก. เป็นการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาของไทยโดยได้รับปริญญาของไทย หรือ ข. เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ โดยได้รับปริญญาของไทย และ/หรือปริญญาร่วม

3.4 แนวทางการจัดการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาของไทยที่ไปจัดการศึกษาในต่างประเทศต้องเป็นสถาบันที่จัดตั้งโดยถูกต้องตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องของไทย และจัดการศึกษาอย่างมีมาตรฐานและคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรฯ และเกณฑ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของคณะกรรมการการอุดมศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศต้องจัดตั้งโดยถูกต้องตามกฎหมาย มีมาตรฐานคุณภาพตามเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย และได้รับการรับรองวิทยฐานะโดยหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานอื่นที่รัฐมอบหมายให้ทำหน้าที่ในประเทศนั้นๆ

3.5 การจัดการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาของไทยต้องดำเนินการจัดการศึกษาให้สอดคล้องตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องของประเทศนั้นๆ ในกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาของไทยทำความตกลงร่วมมือในการจัดการศึกษากับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาสถาบันอุดมศึกษา แล้วแจ้งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาทราบ

3.6 หลักสูตร/สาขาวิชา หลักสูตรที่สถาบันอุดมศึกษาของไทยเปิดสอนโดยผู้สำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาของไทยต้องสอดคล้องตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่มีผลใช้บังคับในขณะนั้นและเกณฑ์มาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง และต้องมีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในเป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด กรณีเป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ โดยได้รับปริญญาของไทยและ/หรือปริญญาร่วมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ระเบียบ และกฎหมายตามข้อตกลงความร่วมมือ

ประกาศฉบับนี้เอื้อให้สถาบันอุดมศึกษาไทยสามารถไปจัดการศึกษาในต่างประเทศได้ในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท โดยเป็นการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทยเอง หรือโดยความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ ทั้งนี้สถาบันอุดมศึกษาไทยต้องจัดการศึกษาอย่างมีมาตรฐานและคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร และเกณฑ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของคณะกรรมการการอุดมศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย

4. ประกาศทบวงมหาวิทยาลัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาหลักสูตรนานาชาติ และหลักสูตรภาษาต่างประเทศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2542

ทบวงมหาวิทยาลัย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในปัจจุบัน) เห็นสมควร กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาหลักสูตรนานาชาติและหลักสูตรภาษาต่างประเทศ เพื่อให้เป็น แนวทางในการจัดทำหลักสูตรและจัดการศึกษาหลักสูตรนานาชาติและหลักสูตรภาษาต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการจัดทำหลักสูตรให้มีมาตรฐานและสอดคล้องกันจึงได้ออกประกาศ ทบวงมหาวิทยาลัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาหลักสูตรนานาชาติและหลักสูตรภาษาต่างประเทศ ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2542 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

4.1 หลักสูตรภาษาต่างประเทศ หมายถึง หลักสูตรภาษาต่างประเทศทุกภาษาที่ใช้ สื่อการเรียนการสอนเป็นภาษาต่างประเทศ

4.2 หลักสูตรนานาชาติ หมายถึง หลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระที่มีมาตรฐานและเปิด โอกาสให้ใช้ภาษาเป็นสื่อในการเรียนการสอนได้ทุกภาษา รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักศึกษาต่างชาติ เข้าศึกษาได้ จำแนกได้ดังนี้

4.2.1 หลักสูตรนานาชาติ ลักษณะนานาชาติศึกษา (international studies program) ควรมีเนื้อหาสาระกิจกรรมครอบคลุมการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมืองของประเทศต่างๆ ซึ่งอาจศึกษาในลักษณะภูมิภาคการศึกษา (area studies) เช่น ไทยศึกษา อเมริกาศึกษา เอเชียศึกษา เป็นต้น เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดี (common understanding) การพึ่งพาซึ่งกันและกัน (inter-dependent world) การขยายโลกทัศน์ให้กว้าง (global perspective) สู่การเป็นประชาคมโลกที่ต้องมีการค้าขายแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่าง ประเทศ การถ่ายทอดความรู้ทางเทคโนโลยี (technology transfer)

4.2.2 หลักสูตรนานาชาติ (international program) มีลักษณะต่อไปนี้ ก. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้าศึกษา ข. เนื้อหาของหลักสูตรต้องมีความเป็นนานาชาติ ค. อาจารย์ผู้สอนต้องมีประสบการณ์ในเนื้อหาวิชาที่สอนและมีความรู้ภาษาที่ใช้ สอนอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ง. อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน ตำราเรียน สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ต่างๆ และสิ่งสนับสนุนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต้องมีความทันสมัยและเอื้อให้นักศึกษาสามารถใช้ประโยชน์ ได้มากที่สุด จ. เป็นหลักสูตรที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นนานาชาติ เช่น กิจกรรมแลกเปลี่ยนแนวทางการศึกษากับสถาบันต่างประเทศ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนนักศึกษาและ นักวิชาการ รวมถึงการปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและระหว่างชาติ เป็นต้น ฉ. ควรมีความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันต่างประเทศ

4.3 รูปแบบการจัดการศึกษาหลักสูตรนานาชาติสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศในด้านการพัฒนาหลักสูตร การส่งผู้เชี่ยวชาญมาทำการสอน การแลกเปลี่ยนอาจารย์ และนักศึกษา การเทียบโอนหน่วยกิต การให้ปริญญาระหว่างสถาบัน (joint degree program) และการร่วมมือกับต่างประเทศในรูปแบบอื่นๆ (joint venture)

5. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง หลักเกณฑ์การขอเปิดและดำเนินการหลักสูตรระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกล พ.ศ. 2548

ประกาศฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง และเพื่อธำรงไว้ซึ่งคุณภาพมาตรฐานการจัดการอุดมศึกษา โดยมีสาระสำคัญดังนี้

5.1 สถาบันอุดมศึกษาที่จะขอเปิดและดำเนินการหลักสูตรระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกลจะต้องได้รับการจัดตั้งถูกต้องตามกฎหมาย และอยู่ในการกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งต้องมีอาคาร สถานที่ บุคลากร และทรัพยากรอื่นที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการจัดการศึกษาทางไกล

5.2 ให้ใช้หลักเกณฑ์นี้สำหรับหลักสูตรทุกระดับปริญญาและทุกสาขาวิชาที่สถาบันอุดมศึกษาประสงค์จะจัดการศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งการจัดการศึกษาต้องมีมาตรฐานเทียบเคียงกันได้กับระบบการศึกษาในระบบชั้นเรียน และต้องสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

5.3 สถาบันอุดมศึกษาที่ประสงค์จะเปิดดำเนินการหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกล ทั้งหลักสูตรที่เปิดดำเนินการในระบบชั้นเรียนอยู่แล้วหรือจะเปิดขึ้นใหม่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และหรือหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

5.4 สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาทางไกลจะต้องมีคณาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร คณาจารย์ประจำ และคณาจารย์พิเศษตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และต้องมีความพร้อมทางด้านอาคาร สถานที่ บุคลากร และทรัพยากรอื่นอย่างเพียงพอกับการจัดการศึกษาทางไกล

5.5 การดำเนินการหลักสูตรต้องมีการธำรงไว้ซึ่งคุณภาพมาตรฐาน และมีการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

5.5.1 สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาทางไกลจะต้องพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลให้สมบูรณ์อยู่เสมอ โดยเฉพาะให้มีเทคโนโลยีและสื่อทั้งสื่อหลัก สื่อเสริม หรือสื่อแบบผสมผสานที่จะใช้อย่างเพียงพอ เพื่อเป็นหลักประกันว่านักศึกษาจะได้รับบริการการศึกษาที่ดี สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

5.5.2 สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาทางไกลจะต้องจัดให้มีระบบการวัดผล และการประเมินผลการเรียนที่มีประสิทธิผลและมีมาตรฐานเทียบเคียงได้กับการจัดการศึกษาในระบบชั้นเรียน และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ

5.5.3 สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาทางไกลจะต้องมีระบบการตรวจสอบ และควบคุมให้ผู้เรียนต้องเรียน สอบ และทำผลงานวิชาการอันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้วยตนเอง มีแผนดำเนินการทั้งการสอบประจำภาคและสอบย่อย โดยต้องดำเนินการสอบในสถานที่ที่มีผู้คุมสอบที่สามารถตรวจสอบการเข้าสอบด้วยตนเองของนักศึกษาได้

5.5.4 หลักสูตรที่จัดการศึกษาทางไกลทุกหลักสูตรจะต้องกำหนดและพัฒนาระบบประกันคุณภาพของหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับการจัดการศึกษาทางไกล ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยประเด็นหลัก 4 ประเด็นคือ ก. การบริหารหลักสูตร ข. ทรัพยากร

ประกอบการเรียนการสอนและการวิจัย ค. การสนับสนุนและการให้คำแนะนำนักศึกษา ง. ความต้องการของตลาดแรงงาน สังคม และ/หรือความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต และให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุกๆ 5 ปี

5.5.5 สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาทางไกลต้องกำหนดและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับการจัดการศึกษาทางไกล และรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

หลักเกณฑ์การขอเปิดและดำเนินการหลักสูตรระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกล พ.ศ. 2548 ฉบับนี้เอื้อให้สถาบันอุดมศึกษาไทยที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษาทางไกลสามารถจัดการศึกษาระดับปริญญาในระบบทางไกลในต่างประเทศได้หากประเทศนั้นๆ ยอมรับมาตรฐานในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ทั้งนี้โดยสถาบันอุดมศึกษาไทยต้องดำเนินการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาที่กระทรวงศึกษาธิการไทยกำหนด

6. ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษาเรื่อง แนวปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การขอเปิดและดำเนินการหลักสูตรระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกล พ.ศ. 2548

ประกาศฉบับนี้ได้กำหนดแนวปฏิบัติในเรื่องการขอเปิดหลักสูตร การพิจารณาความพร้อมและศักยภาพในการเปิดดำเนินการหลักสูตร วิธีการจัดการศึกษาระบบทางไกล การดำเนินการหลักสูตร ระบบการศึกษาทางไกล สื่อการศึกษาทางไกล ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์และระบบการเรียนการสอน ความพร้อมด้านห้องสมุด การประเมินการเรียนการสอนทางไกล การรับและเทียบโอนหน่วยกิต คณาจารย์และบุคลากร การประกันคุณภาพหลักสูตร และการประกันคุณภาพการศึกษา

7. พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550

โดยที่กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดกรอบการบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ เพื่อให้สถานศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาระดับปริญญาดำเนินกิจการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษา และได้กำหนดให้มีคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อทำหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐานการอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน รวมทั้งเพื่อเป็นการสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนธำรงรักษามาตรฐานการศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น มีความเจริญมั่นคงและเอื้ออำนวยต่อการขยายกิจการในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนอยู่ภายใต้การกำกับ ติดตามการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเดียวกัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับแก่สถานศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับปริญญา โดยกำหนดให้ผู้ที่ประสงค์จะขอรับใบอนุญาตจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่จะใช้เป็นที่จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และสามารถโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเมื่อได้รับใบอนุญาตแล้ว นอกจากนี้ได้กำหนดให้กรรมการสภาสถาบันจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งต้องมีสัญชาติไทย ทั้งนี้ การจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยผู้ขอรับใบอนุญาตต้องเสนอโครงการจัดตั้ง ข้อกำหนดและสาขาวิชาที่จะเปิดสอนมาพร้อมกับคำขอที่เสนอมาอย่างสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พระราชบัญญัติฉบับนี้เปิดโอกาสให้ชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีความพร้อมตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติสามารถเสนอคำขอจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยได้

8. คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 29/2560 เรื่อง การส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศ

คำสั่งดังกล่าวกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศสามารถเข้ามาจัดการศึกษาในประเทศไทยในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) และเขตเศรษฐกิจพิเศษอื่นที่คณะรัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นพื้นที่จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศตามคำสั่งนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยี และวิทยาการที่มีคุณภาพและทันสมัยให้กับเยาวชนที่จะเป็นทรัพยากรบุคคลสำคัญของชาติ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการถ่ายทอดความรู้ ความเชี่ยวชาญจากสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศ รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษาและการวิจัยระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศกับสถาบันอุดมศึกษาไทย ซึ่งจะเป็นการยกระดับคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทย เพื่อนำไปสู่การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียนในอนาคต ทั้งนี้ การจัดการศึกษาดังกล่าวต้องเป็นการดำเนินการร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศซึ่งได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศ โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะได้รับการยกเว้นการปฏิบัติตาม 1) กฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 2) ประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา และ 3) หลักเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษาและการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา

9. พระราชบัญญัติประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542

มาตรา 5 การอนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจตามพระราชบัญญัตินี้ให้พิจารณาโดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียต่อความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ศิลปวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของประเทศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพลังงานและการรักษาสิ่งแวดล้อม การคุ้มครองผู้บริโภค ขนาดของกิจการ การจ้างแรงงาน การถ่ายทอดเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา

กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

1. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 กำหนดข้อกำหนดในการเดินทางเข้าและออกในราชอาณาจักรของคนต่างด้าว รวมถึงการเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว โดยคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อการศึกษาตุนงานและการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์หรือฝึกสอนในสถาบันการค้นคว้าหรือสถาบันการศึกษาในราชอาณาจักรจะได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี

2. การขอตรวจลงตราเข้าเมือง

2.1 กรณีเป็น ครู อาจารย์ หรือผู้เชี่ยวชาญในสถานศึกษา จะได้ Non-Immigrant Visa (Non-B) หากประสงค์จะมาสอนหนังสือในสถานศึกษาทั้งสถาบันของรัฐบาลและเอกชน ขั้นตอนการขอวีซ่านั้นก็เหมือนกับวีซ่าทำงานคือ ต้องขอ Non-Immigrant Visa (Non-B) แล้วก็ขอใบอนุญาตทำงานต่อ แล้วจึงทำเรื่องขอวีซ่า 1 ปีต่อซึ่งการขอวีซ่านั้นก็เหมือนกับวีซ่าทำงานทั่ว ๆ ไป เพียงแต่เอกสารในการยื่นเรื่องนั้นไม่เหมือนกัน ทั้งสถาบันของรัฐบาลและเอกชนใช้ประกอบการยื่นเรื่องหลัก ๆ คือ เงื่อนไขและหลักเกณฑ์การพิจารณาการขอวีซ่า Non-Immigrant Visa (Non-B) และวีซ่า 1 ปีกรณีเป็นครู อาจารย์

2.1.1 หนังสือรับรองจากอธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาโดยให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับระยะเวลาที่สอน ตำแหน่งและอัตราเงินเดือน

2.1.2 หนังสือรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

2.1.3 ใบอนุญาตจัดตั้งสถานศึกษาและอนุมัติแต่งตั้งให้เป็นอธิการบดี

2.1.4 ใบอนุญาตเป็นครู

ทั้งนี้ หากคนต่างด้าวต้องการกลับเข้ามาในราชอาณาจักรอีกด้วยวีซ่าตัวเดิม ก่อนออกเดินทางไปนอกราชอาณาจักรต้องทำ Re-entry ก่อนซึ่งการทำ Re-entry สามารถทำได้สองแบบ ดังนี้

2.1.1 แบบ Single Re-entry ซึ่งสามารถใช้ได้ในแต่ละครั้งที่ออกเดินทางไปต่างประเทศเหมาะกับผู้เดินทางออกไปต่างประเทศไม่บ่อย ค่าธรรมเนียมอยู่ที่ 1,000 บาท

2.1.2 แบบ Multiple Re-entry คือทำครั้งเดียวแต่สามารถเดินทางได้บ่อยครั้งเหมาะสำหรับผู้ที่ต้องเดินทางออกต่างประเทศบ่อยครั้ง ค่าธรรมเนียมอยู่ที่ 3,800 บาท

2.2 กรณีเป็นนักศึกษา

นักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาในประเทศไทยจะได้รับ Non-Immigrant Visa รหัส ED และได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยได้เป็นเวลา 90 วัน เมื่อครบกำหนดต้องยื่นคำร้องขออยู่ต่อ โดยจะได้รับอนุญาตให้อยู่ต่อครั้งละไม่เกิน 1 ปี ในการขออยู่ต่อในราชอาณาจักรเพื่อศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา กรณีสถานศึกษาของรัฐ คนต่างด้าวต้องได้รับการตรวจลงตราประเภทราชการหรือประเภทคนอยู่ชั่วคราว และได้รับการรับรองและร้องขอจากสถานศึกษานั้น กรณีสถานศึกษาของเอกชน คนต่างด้าวต้องได้รับการตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราว สถานศึกษาได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และได้รับการรับรองและร้องขอจาก

สถานศึกษานั้น ทั้งนี้ นักศึกษาต่างชาติที่ศึกษาในสถานศึกษาของรัฐและเอกชนต้องจ่ายค่าธรรมเนียมในการขอยุ่ต่อในราชอาณาจักร 1,900 บาท

นอกจากนี้คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวแล้ว ถ้าอยู่ในราชอาณาจักรเกิน 90 วัน คนต่างด้าวคนนั้นมีหน้าที่ต้องรายงานตัวแจ้งที่พำนักต่อพนักงานสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองทุก 90 วัน หากท้องที่ใดมีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่จะแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการแห่งนั้นก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามมาตรา 37(5) แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

3. การขอใบอนุญาตในการทำงาน (วีซ่า 1 ปี)

บุคคลต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยนั้นหากต้องการวีซ่าทำงานระยะเวลาทำงาน 1 ปี บุคคลต่างชาตินั้นต้องมีใบอนุญาตทำงานก่อน ซึ่งการจะทำใบอนุญาตทำงานได้นั้นจึงสามารถทำวีซ่า 1 ปีได้ ซึ่งขั้นตอนก่อนทำวีซ่า 1 ปี มีดังนี้

3.1 ทำวีซ่า Immigrant Non-B ซึ่งหากบุคคลต่างชาติยังไม่เดินทางเข้ามาประเทศไทยสามารถขอได้ที่สถานทูตไทยในต่างประเทศ หรือหากบุคคลต่างชาติที่เดินทางเข้ามาประเทศไทยแล้วโดยไม่ได้ทำวีซ่า Non-B เข้ามา ต้องการจะเปลี่ยนประเภทการตรวจลงตราเป็น Non-B ก็ สามารถทำได้ที่สำนักงานด่านตรวจคนเข้าเมืองแจ้งวัฒนะ หรือถ้าเป็นวีซ่าแต่งงาน (Non-Immigrant Non-O) ก็ สามารถขอใบอนุญาตทำงานได้เหมือนกัน วีซ่า Immigrant Non-B สามารถอยู่ประเทศไทยได้ 3 เดือนแต่หากต้องการ 1 ปีก็สามารถขอได้ แต่เฉพาะขอที่สถานทูตไทยในต่างประเทศเท่านั้น แต่วีซ่า Immigrant Non-B 1 ปีนั้นข้อเสียคือต้องเดินทางออกจากประเทศไทยทุก 3 เดือน

3.2 หลังจากนั้นก็ยื่นเรื่องขอใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) ซึ่งใบอนุญาตทำงานนั้นจะได้รับอนุญาตทำงานได้ 1 ปี (แต่วีซ่ายังอยู่ได้ 3 เดือน) ซึ่งหากบุคคลต่างชาติต้องการทำงาน 1 ปีต้องทำเรื่องยื่นขอเป็นวีซ่า 1 ปี

เงื่อนไขการทำวีซ่าและใบอนุญาตทำงานนั้น บริษัทจะต้องมีทุนจดทะเบียนชำระแล้ว 2 ล้านบาทพนักงานคนไทยอย่างน้อย 4 คนต่อคนต่างชาติ 1 คน

ขั้นตอนการทำวีซ่าเป็น 1 ปีนั้นเมื่อบุคคลต่างชาติได้วีซ่า Non-Immigrant B มาแล้วเมื่อเข้ามาถึงประเทศไทยควรจะทำใบอนุญาตทำงานเลย หากบุคคลต่างชาติไปทำเดือนสุดท้ายที่ได้วีซ่า Non-Immigrant B อาจทำให้บุคคลต่างชาติขึ้นประกันสังคมและยื่น ภงด.1 ไม่ทันในการต่อวีซ่า 1 ปีเพราะต้องมีการยื่นเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอย่างน้อย 1 เดือน (หากไม่มีใบอนุญาตทำงานไม่สามารถจ่ายเงินเดือนคนต่างชาติได้)

บทที่ 4

ศักยภาพในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของประเทศไทยใน มุมมองของผู้บริหารการอุดมศึกษา

บทนี้จะนำเสนอผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเกี่ยวกับ 1. ความพร้อมและข้อจำกัดของสถาบันอุดมศึกษาในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน ใน 4 รูปแบบการค้าบริการระหว่างประเทศ 2. แนวทางการพัฒนาจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อนในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย 3. การจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศในประเทศไทย 4. ผลกระทบของการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนต่อการพัฒนาความเป็นสากลของอุดมศึกษาไทย และ 5. นโยบายและมาตรการเพื่อพัฒนาศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

ความพร้อมและข้อจำกัดของสถาบันอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

1. รูปแบบที่ 1 การให้บริการข้ามพรมแดน

ในภาพรวมผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษามีความเห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาไทยมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนทางไกลเนื่องจากมีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐาน และความสามารถในการจัดทำหลักสูตร อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังขาดยุทธศาสตร์ร่วมกันระหว่างสถาบันและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในการให้บริการการศึกษาข้ามพรมแดน การขาดสาขาวิชาที่เป็นจุดขายของประเทศไทย และทักษะภาษาอังกฤษของผู้สอนรายละเอียดตามตารางที่ 4-1

สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐมีมุมมองว่าสถาบันอุดมศึกษาไทยมีความพร้อมในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนทางไกล มีความพร้อมด้านอาจารย์และเทคโนโลยี แต่ควรศึกษาเพิ่มในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาของหลักสูตรประเภทนี้ ในขณะที่มีจุดอ่อนหลายข้อ ได้แก่ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนของไทยยังไม่ก้าวหน้าเท่าของต่างประเทศ ไทยยังขาดแนวทางการจัด E-learning ที่ดี ยังไม่มีการจัด E-learning ที่เป็นตัวอย่างที่ดีของมหาวิทยาลัยไทย รวมถึงยังไม่มีสาขาวิชาที่โดดเด่นของไทยที่จัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ การควบคุมคุณภาพของการศึกษายังทำได้ไม่ดี และมหาวิทยาลัยไทยมีองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญเพียงในบางสาขา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมีความเห็นว่าประเทศไทยมีความพร้อมด้านเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนทางไกลเพราะหลายสถาบันมีการจัดการเรียนการสอนทางไกลมาเป็นเวลานานแล้ว แม้แต่โรงเรียนก็มีการจัดการเรียนการสอนทางไกลสำหรับนักเรียนที่อยู่ห่างไกล อย่างไรก็ตามการใช้เทคโนโลยีต้องมีการลงทุน และต้องมีการดูแลให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้งาน เพื่อให้การ

จัดการเรียนการสอนมีความต่อเนื่อง ไม่สะดุดหรือเกิดปัญหาทางเทคนิค และเห็นว่าอาจารย์ไทยมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ สำหรับจุดอ่อน ได้แก่ การลงทุนในการใช้เทคโนโลยีการสอนทางไกลที่ยังต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐ และการสร้างสื่อการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 4-1: ความพร้อมและข้อจำกัดในการให้บริการข้ามพรมแดน

ประเภทสถาบัน	ความพร้อม	ข้อจำกัด
1. สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ	1. ความสามารถในการจัดทำสื่อ 2. มีเทคโนโลยีรองรับ 3. อาจารย์มีความสามารถ	1. ขาดระบบประกันคุณภาพ 2. นโยบายและแนวทางในการให้บริการข้ามพรมแดนยังไม่ชัดเจน 3. ขาดแนวปฏิบัติที่ดี 4. ขาดสาขาวิชาที่เป็นจุดขาย
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏ	1. มีเทคโนโลยีรองรับ 2. อาจารย์มีความสามารถ	1. การลงทุนภาครัฐยังไม่เพียงพอ 2. ปริมาณสื่อการสอนยังมีจำกัด
3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	มีเทคโนโลยีรองรับ	1. อาจารย์ขาดทักษะภาษาอังกฤษ 2. ความไม่เสถียรของระบบอินเทอร์เน็ต
4. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน	มีเทคโนโลยีรองรับ	1. ขาดระบบการจัดการเรียนการสอนที่เป็นของตนเอง 2. หลักสูตรและสื่อการสอนส่วนใหญ่ยังเป็นภาษาไทย
5. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	มีเทคโนโลยีรองรับ	ขาดยุทธศาสตร์ด้านการอุดมศึกษา

ที่มา: ผลการวิจัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีมุมมองว่าประเทศไทยมีระบบอินเทอร์เน็ต มหาวิทยาลัยมีเนื้อหาและสามารถบริหารจัดการจัดการเรียนการสอนได้ โดยในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ อาทิ การจัดให้นักศึกษาได้มีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ทางออนไลน์ มีการส่งงาน และได้รับความเห็น ข้อวิจารณ์จากอาจารย์ สำหรับจุดอ่อน ได้แก่ ความพร้อมของอาจารย์ในการใช้ภาษาอังกฤษเนื่องจากอาจารย์ที่จะสามารถบริหารจัดการหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมดมีจำนวนจำกัด และระบบเทคโนโลยีที่จะช่วยสนับสนุนให้จัดหลักสูตรออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ทำให้เกิดปัญหาการสะดุด หรือล่าช้า เนื่องจากความไม่เสถียรของระบบอินเทอร์เน็ต

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความเห็นว่าประเทศไทยมีโครงสร้างพื้นฐานด้านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและสามารถใช้ Platform ด้านการจัดการเรียนการสอนทางออนไลน์ เช่น Cousera (บริษัทที่ให้บริการหลักสูตรทางออนไลน์) จึงมีโอกาที่จะไปจัดการเรียนการสอนทางออนไลน์ให้แก่

ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมหาวิทยาลัยไทยมีศักยภาพที่จะจัดการเรียนการสอนในสาขาที่ไทยมีความเชี่ยวชาญ เช่น วิทยาศาสตร์เขตร้อน การลงทุนในอาเซียน ภาษาและวัฒนธรรม เป็นต้น สำหรับจุดอ่อนคือไทยยังไม่มี Platform ด้านการจัดการเรียนการสอนทางออนไลน์ของตนเอง ส่วนใหญ่จะใช้ Platform ของต่างประเทศ แม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจะดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย (Thailand Cyber University) เพื่อให้บริการการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) แก่ประชาชน แต่ก็ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย และข้อมูลในคอร์สแวร์ก็ยังเป็นภาษาไทย ซึ่งต้องมีการพัฒนาให้มีการนำหลักสูตรเหล่านี้ออกไปในตลาดต่างประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามองว่าจุดอ่อนของประเทศไทยคือขาดยุทธศาสตร์ด้านการอุดมศึกษาว่าจะมีทิศทางอย่างไร เมื่อไม่มียุทธศาสตร์ก็ทำให้ไม่ทราบว่าเป้าหมายของอุดมศึกษาไทยคืออะไร เมื่อไม่ทราบเป้าหมายจึงทำให้การกำหนดนโยบายและการปฏิบัติไปไม่ถูกทาง นี่คือสาเหตุหลักของทุกเรื่อง ยกตัวอย่าง เช่น การเรียนการสอนทางไกลมีกลุ่มเป้าหมายคือใคร ในอนาคต เช่น ในสิบปีข้างหน้ามีแผนอย่างไร ถ้าไทยตั้งใจว่าจะนำเรื่องที่เป็นจุดเด่นของประเทศ เช่น โรคเขตร้อน ไปให้คนทั่วโลกได้เรียนรู้ ไม่จำกัดเฉพาะมหาวิทยาลัยที่มาทำความร่วมมือกับไทย เราก็จะมีจุดเน้น เมื่อมีจุดเน้นก็จะทำให้รู้ว่านำเรื่องอะไรไปจัดการเรียนการสอน จะจัดระบบอย่างไร ในด้านจุดแข็งนั้นประเทศไทยมีเทคโนโลยีที่พร้อม สามารถจัดหลักสูตรการเรียนการสอนทางไกลได้ ในส่วนของการรองรับจำนวนนักศึกษาคงจะรองรับได้จำนวนหนึ่ง แต่คงไม่ใช่จำนวนมากๆ เพราะว่ายังไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน

1. รูปแบบที่ 2 การบริการในต่างประเทศ

ผู้บริหารการอุดมศึกษามีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าประเทศไทยมีชื่อเสียงที่ดีในการจัดการศึกษาหลักสูตรนานาชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่นักศึกษาในประเทศสมาชิกอาเซียนและเอเชียใต้ อย่างไรก็ตามข้อจำกัดสำคัญ ได้แก่ ทักษะภาษาอังกฤษของผู้สอน ปริมาณทุนการศึกษาที่จะสนับสนุนนักศึกษาต่างชาติให้มาเรียนในประเทศไทย และระบบการตรวจลงตราเข้าเมืองรายละเอียดตามตารางที่ 4-2

ตารางที่ 4-2: ความพร้อมและข้อจำกัดในการบริการในต่างประเทศ

ประเภทสถาบัน	ความพร้อม	ข้อจำกัด
1. สถาบันอุดมศึกษา ในกำกับรัฐ	1. มีชื่อเสียงที่ดี 2. มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	1. ขาดทุนการศึกษา 2. ขาด visibility ในหมู่นักศึกษาต่างชาติ 3. เงื่อนไขของระบบการรับนักศึกษาที่ยัง ไม่ใช่ระบบเปิด 4. กฎระเบียบในการขอตรวจลงตราเข้า เมือง
2. มหาวิทยาลัย ราชภัฏ	ไม่มีความเห็น	1. อาจารย์ขาดทักษะภาษาอังกฤษ 2. ระบบการดูแลและให้บริการนักศึกษา ต่างชาติ
3. มหาวิทยาลัย เทคโนโลยี ราชมงคล	ไม่มีความเห็น	3. กฎระเบียบในการขอตรวจลงตราเข้า เมือง
4. สถาบันอุดมศึกษา เอกชน	มีหลักสูตรนานาชาติจำนวนมาก และหลากหลายสาขาวิชา	
5. สำนักงาน คณะกรรมการ การอุดมศึกษา	สถาบันอุดมศึกษาบางกลุ่มมี ความพร้อมในการรับนักศึกษา ต่างชาติ	ขาดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริม สถาบันอุดมศึกษาเพื่อรับนักศึกษา ต่างชาติให้เหมาะสมกับศักยภาพของ สถาบัน

ที่มา: ผลการวิจัย

สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐเห็นว่าประเทศไทยมีชื่อเสียงที่ดีในด้านการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีความเข้มแข็งทางวิชาการ และประเทศรอบบ้านของไทยยังมีความต้องการจะเข้ามาบริโภคการศึกษาในประเทศไทย ตัวเลขจำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนในไทยเป็นตัวเลขที่ไม่น้อย และน่าจะมีจำนวนมากกว่าที่มีการรายงาน ในเชิงการดึงนักศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียนในไทยมหาวิทยาลัยไทยมีความเข้มแข็งในหลายๆ สาขาวิชา และอีกจุดที่เป็นแหล่งลูกค้าที่ดีคือกลุ่มประเทศเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในขณะที่นักศึกษาจากประเทศจีนเข้ามาศึกษาในไทยเพิ่มขึ้น ถ้าไทยสามารถจับสามตลาดนี้ มีการจัดหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย มีระบบอำนวยความสะดวกนักศึกษาต่างชาติที่ดี และมีการประชาสัมพันธ์ที่ดี ก็จะสามารถทำให้จำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มเป็นสองเท่าได้ นอกจากนี้ ในการเจรจากับประเทศที่มีรายได้น้อย ยกตัวอย่าง เช่น เมื่ออาจารย์ไปประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยที่ประเทศเมียนมาเพื่อดึงนักเรียน นักศึกษามาเรียนที่ไทย จะมีผู้สมัครจำนวนมากแต่มหาวิทยาลัยไทยรับได้น้อยไม่ถึงหนึ่งในห้าเพราะคนส่วนใหญ่ต้องการทุนการศึกษา ถ้ามหาวิทยาลัยสามารถทำให้ค่าใช้จ่ายลดลงไปบ้างโดยการใช้ E-learning เป็นส่วนประกอบ ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายของนักศึกษาต่างชาติลง ก็จะทำให้จำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้นเป็นสองถึงสามเท่า

ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐมองว่ามหาวิทยาลัยไทยมีหลักสูตรนานาชาติที่มีความพร้อมรับนักศึกษาต่างชาติ แต่เวลาที่คนต่างชาตินึกถึงประเทศไทย ส่วนใหญ่ไม่คิดว่าไทยจะมีการเปิดหลักสูตรภาษาอังกฤษมากอย่างที่เห็น วิธีแก้คือ ต้องเปลี่ยนการรับรู้ (Perception) ของคนต่างชาติว่าประเทศไทยก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ไม่ต่างจากประเทศสิงคโปร์หรือฮ่องกง ซึ่งน่าจะทำได้โดยยกระดับศักยภาพของมหาวิทยาลัยไทยในมิติต่างๆ เพื่อให้สามารถขยับขึ้นไปอยู่ในลำดับสูงๆ ในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลก (World University Rankings) ซึ่งหากทำได้ก็จะสามารถทำให้คนต่างชาติมีความมั่นใจว่าหากมาเรียนที่ไทยจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากล อีกโจทย์หนึ่งที่น่าจะเป็นโอกาสคือ การที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) ทำให้คนจีนที่อยู่ทางตอนใต้จำนวนมากสนใจเรียนภาษาไทย คนกลุ่มนี้อาจจะมาเรียนหลักสูตรปกติที่สอนภาษาไทย อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดในเรื่องเงื่อนไขของระบบการรับนักศึกษาที่ยังไม่ใช่ระบบเปิด การสอบเข้ามหาวิทยาลัยของประเทศไทยยังเป็นระบบ GAT PAT และไม่มีสอบ TOEFL แบบภาษาไทย ซึ่งตรงนี้ก็เหมือนเป็นการปิดประตูตั้งแต่ต้น อันที่จริงอาจมีความต้องการแต่เราไม่เคยเปิดประตูรองรับ

สำหรับจุดอ่อน ได้แก่ กฎระเบียบในการตรวจลงตราเข้าเมือง ความพร้อมและความสะดวกในการรองรับนักศึกษาต่างชาติมีน้อย และสังคมไทยไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก นอกจากนี้มหาวิทยาลัยหลายแห่งและหลายสาขาวิชา ยังไม่ได้ทำเรื่องนี้อย่างจริงจัง ในขณะที่มหาวิทยาลัยในอาเซียน เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ตั้งใจพัฒนาเรื่องนี้เป็นอย่างดี ไทยยังมีข้อจำกัดในเรื่องการบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติเพื่อรองรับความต้องการในการศึกษาจากต่างประเทศที่มีสูง

นอกจากนั้น สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐได้เสนอแนะว่ามหาวิทยาลัยไทยน่าจะมีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างกัน โดยร่วมมือกันจัดหลักสูตรร่วม/หลักสูตรสองปริญญา หากมีการร่วมมือกันในลักษณะดังกล่าวจะทำให้มีผลงานตีพิมพ์เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้มหาวิทยาลัยไทยมีอันดับในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลกเพิ่มขึ้นด้วย และจะทำให้มหาวิทยาลัยไทยมีความเข้มแข็งทางวิชาการมากขึ้น การร่วมมือกับต่างประเทศก็จะทำได้ง่าย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมีความเห็นว่าหากนักศึกษาต่างชาติมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้ดี มหาวิทยาลัยทุกแห่งก็พร้อมรับและสามารถให้บริการแก่นักศึกษาต่างชาติได้ แต่หากมหาวิทยาลัยต้องจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ เห็นว่ามหาวิทยาลัยในส่วนกลางมีศักยภาพในเรื่องนี้ ในขณะที่มหาวิทยาลัยขนาดเล็ก เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในส่วนภูมิภาคอาจยังไม่มีความพร้อมด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของอาจารย์ รวมถึงการดูแลและให้บริการนักศึกษาต่างชาติจากหน่วยงานสนับสนุนต่างๆ ในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ขั้นตอนในการตรวจลงตราเข้าเมืองสำหรับนักศึกษาต่างชาติยังมีความยุ่งยาก ทำให้นักศึกษาไม่ได้รับความสะดวก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีความเห็นว่าไทยมีจุดเด่นที่ดึงดูดนักศึกษาต่างชาติ โดยต้องมีหลักสูตรที่ดี มีการควบคุมคุณภาพที่ดี มีโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนที่ดี และต้องหาจุดขายที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้ ผู้แทนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลไม่ได้ให้ความเห็นในเรื่องความพร้อม จุดแข็งหรือจุดอ่อนของประเทศไทยในเรื่องนี้

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความเห็นว่าไทยมีความพร้อมในการรับนักศึกษาต่างชาติ เพราะมีหลักสูตรนานาชาติจำนวนมากและหลากหลายสาขาวิชา แต่มีจุดอ่อนในเรื่องทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ การจัดสวัสดิการสำหรับนักศึกษาและกฎระเบียบเรื่อง การตรวจลงตราเข้าเมืองที่มีความยุ่งยาก ทำให้นักศึกษาไม่ได้รับความสะดวก นอกจากนี้ การจัดให้นักศึกษาต่างชาติได้พักกับครอบครัวคนไทยในกรุงเทพฯ ก็ทำได้ยากเพราะวิถีชีวิตคนกรุงที่เร่งรีบ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีความเห็นว่าการจะเชิญสถาบันอุดมศึกษาต่าง (tier 1 – มหาวิทยาลัยที่จัดตั้งมาเป็นเวลานานและมีความเข้มแข็งทางวิชาการ) มีความพร้อมในการรองรับนักศึกษาต่างชาติทุกเรื่อง ในขณะที่มหาวิทยาลัยซึ่งอยู่ในกลุ่มที่ 2 (tier 2 – มหาวิทยาลัยที่จัดตั้งในภายหลัง) เป็นกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือบ้าง และมหาวิทยาลัยในกลุ่มที่ 3 (tier 3 – มหาวิทยาลัยกลุ่มใหม่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล) เป็นกลุ่มที่ต้องการการพัฒนาอย่างมาก ดังนั้นจึงอาจจะต้องส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 1 และ 2 ทำเรื่อง การรองรับนักศึกษาต่างชาติ และต้องเลือกว่าเรื่องใดควรจะเป็นบทบาทของมหาวิทยาลัยกลุ่มใด

2. รูปแบบที่ 3 การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ

ในภาพรวมผู้บริหารการอุดมศึกษามีความเห็นว่าการจะเชิญสถาบันอุดมศึกษาต่าง ประเทศมาจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทยควรมีการศึกษาอย่างถี่ถ้วนว่าประเทศไทยมีความต้องการในเรื่องนี้หรือไม่ และพิจารณาข้อได้เปรียบ ข้อเสียเปรียบ รวมถึงผลกระทบที่ไทยจะได้รับใน ทุกมิติ ในเรื่องรูปแบบของการจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ประเทศนั้น ผู้บริหารการ อุดมศึกษามีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่าการเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษา ต่างประเทศควรเป็นในลักษณะความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาไทย เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้ พัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาและส่งเสริมภาพลักษณ์และชื่อเสียงของสถาบันอุดมศึกษาไทย แม้ว่าสถาบันอุดมศึกษาบางกลุ่มจะมีศักยภาพในการร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศในการ จัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทยแต่ก็ยังมีกฎระเบียบที่ไม่จูงใจให้สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศเข้ามา ลงทุน รายละเอียดตามตารางที่ 4-3

ตารางที่ 4-3: รูปแบบและข้อจำกัดในการจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ

ประเภทสถาบัน	รูปแบบของวิทยาเขต	ข้อจำกัด
1. สถาบันอุดมศึกษา ในกำกับรัฐ	ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ	1. กฎระเบียบในการจัดตั้ง สถาบันอุดมศึกษาเอกชน 2. งบประมาณสนับสนุนจาก ภาครัฐ
2. มหาวิทยาลัย เทคโนโลยี ราชมงคล		ขาดการพัฒนาความเป็นสากล ของบุคลากร ระบบ และ โครงสร้างพื้นฐาน
3. สถาบันอุดมศึกษา เอกชน		อาจารย์และบุคลากรขาดทักษะ ภาษาอังกฤษ
4. สำนักงาน คณะกรรมการ การอุดมศึกษา		สถาบันอุดมศึกษาไทยกลุ่มที่ 2 ยังขาดความพร้อมจึงควร ร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา ไทยกลุ่มที่ 1
5. มหาวิทยาลัย ราชภัฏ	ไม่มีความเห็น	ไม่มีความเห็น

ที่มา: ผลการวิจัย

สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐมองว่ากฎระเบียบของไทยไม่เอื้อให้ผู้ประกอบการ
ชาวต่างชาติมาลงทุนจัดตั้งวิทยาเขต กล่าวคือ พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 อนุญาตให้ผู้ประกอบการชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามา
จัดตั้งมหาวิทยาลัยในประเทศไทยแต่ต้องมีที่ดิน ต้องลงทุนซื้อที่ดินซึ่งต้องใช้เงินมาก จุดคุ้มทุน
ยาวนานมาก ในขณะที่ประเทศมาเลเซียมีวิธีลดค่าใช้จ่ายในการเริ่มจัดตั้งวิทยาเขตของมหาวิทยาลัย
ต่างประเทศหลายวิธี เช่น การลดภาษี การให้เช่าพื้นที่ของราชการ แล้วเลือกพื้นที่ที่ต้องการพัฒนา
และสร้างเมืองขึ้นมาให้เป็นศูนย์การศึกษา ทั้งนี้ การเปิดของวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ
ในไทยอาจส่งผลกระทบต่อตลาดของมหาวิทยาลัยไทย หากเปิดสอนในสาขาที่มีนักศึกษาสนใจเรียน
เป็นจำนวนมาก เช่น ในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ และอาจส่งผลกระทบต่อมหาวิทยาลัยที่มีความโดดเด่น
ด้านการจัดการเรียนการสอนนานาชาติ เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น

การจะตัดสินใจให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศมาจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทยหรือไม่นั้น
เราควรทราบความต้องการของตนเองก่อนว่าประเทศไทยต้องการอะไร จึงจะยอมให้มหาวิทยาลัย
ต่างประเทศเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขต และต้องทราบว่ามหาวิทยาลัยต่างประเทศต้องการอะไรจึงประสงค์
จะจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทย หากเรายังไม่มีความพร้อมไม่ควรทำ หากจะทำเรื่องนี้ไทยต้องไม่เสีย
ประโยชน์ ถ้าศึกษาว่าเราจะได้ประโยชน์แล้วจึงทำ การให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศมาจัดตั้งวิทยาเขต
ในประเทศไทยควรจะดำเนินการในลักษณะความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยไทยกับมหาวิทยาลัย

ต่างประเทศมากกว่าการให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศเป็นเจ้าของทั้งหมดเพื่อให้มหาวิทยาลัยไทยได้พัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาและส่งเสริมภาพลักษณ์และชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยไทย รวมถึงต้องเน้นประโยชน์และคุณภาพของการศึกษาเป็นสำคัญ

สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐเห็นว่างบประมาณเป็นข้อจำกัดของไทยในการส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขตในไทย หากมหาวิทยาลัยไทยจะร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศในการจัดตั้งวิทยาเขตจะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ซึ่งมหาวิทยาลัยไทยคงไม่พร้อมที่จะลงทุน นอกจากนี้กฎระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษายังไม่เอื้อต่อการทำงานในเรื่องนี้ กล่าวคือ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง แนวทางความตกลงร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ พ.ศ. 2550 กำหนดว่าในการจัดหลักสูตรร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ กรณีที่นักศึกษาได้รับปริญญาของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ นักศึกษาต้องเดินทางไปศึกษาในสถาบันนั้น ๆ โดยมีระยะเวลาศึกษาไม่ต่ำกว่าหนึ่งปีการศึกษา หรือกึ่งหนึ่งของระยะเวลาศึกษาตลอดหลักสูตร หากแนวทางความตกลงร่วมมือดังกล่าวไม่มีการแก้ไขอาจเป็นอุปสรรคต่อการเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างประเทศเนื่องจากนักศึกษาต้องไปเรียนในต่างประเทศอย่างน้อย 1 ปีหรือครึ่งหนึ่งของหลักสูตร แทนที่จะเรียนที่วิทยาเขตในไทยตลอดหลักสูตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเห็นว่าปัจจัยที่จำเป็นต่อการจัดตั้งวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างประเทศในประเทศไทย ได้แก่ บุคลากรและโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งต้องมีการพัฒนาศักยภาพอย่างเพียงพอ เช่น ทักษะด้านภาษา เทคโนโลยี ทั้งนี้ผู้แทนมหาวิทยาลัยราชภัฏไม่ได้ให้ความเห็นในเรื่องความร่วมมือ จุดแข็งหรือจุดอ่อนของประเทศไทยในเรื่องนี้

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีความเห็นว่าการตัดสินใจให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขตในไทยควรเป็นเรื่องของหน่วยงานระดับนโยบาย โดยควรศึกษาว่าไทยจะได้ประโยชน์อะไร ต้องชั่งน้ำหนักว่าสิ่งที่ไทยจะได้ประโยชน์กับเสียประโยชน์ สิ่งใดมากกว่ากัน และต้องมีการกำกับดูแลโดยหน่วยงานระดับนโยบาย ทั้งนี้ การให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศมาจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทยควรจะดำเนินการในลักษณะความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยไทยกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ เพื่อให้มหาวิทยาลัยไทยได้มีโอกาสพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา นอกจากนี้มีความเห็นว่าไทยยังต้องมีการพัฒนาความเป็นสากลในเรื่องของคน ระบบ และโครงสร้างพื้นฐานหากจะมีความพร้อมในเรื่องการให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขต

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความเห็นว่าการที่ประเทศไทยมีทำเลที่ตั้งที่ดี การเดินทางมาประเทศไทยสะดวก และมหาวิทยาลัยไทยมีศักยภาพที่จะจัดการศึกษาให้แก่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า บังคลาเทศ สำหรับจุดอ่อนคืออาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยขาดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ สำหรับการให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศมาจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทยควรดำเนินการในลักษณะความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยไทยกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศมากกว่าการให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศเป็นเจ้าของทั้งหมดเพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน ช่วยพัฒนาคุณภาพของมหาวิทยาลัยไทย และจะทำให้เกิดความร่วมมือต่อไปในอนาคต โดยจะต้องพิจารณาคุณภาพของมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่ต้องการเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขต

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเห็นว่าอาจจะให้มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 1 มาช่วยมหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 2 หรือให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขตร่วมกับมหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 2 เพราะถ้ามหาวิทยาลัยต่างประเทศมาร่วมมือกับมหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 2 จะทำให้มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 2 เกิดการพัฒนาและมีความเข้มแข็ง โดยให้มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 2 เป็นหลัก แล้วให้มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 1 เข้ามาประกบ และร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ คือ ให้มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 2 เป็นผู้ดำเนินการ แล้วให้มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 1 เป็นผู้ออกหน้า ทั้งนี้ เราต้องตอบให้ได้ว่าเราให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศมาจัดตั้งเพื่ออะไร ถ้าให้มาจัดตั้งเพื่อพัฒนาสิ่งทีอุดมศึกษาไทยขาด นำเข้ามาเพื่อช่วยทำให้อุดมศึกษาไทยดีขึ้น คือ ควรให้มาจัดตั้งเพื่อพัฒนาการศึกษาไทย ไม่ใช่เพื่อมาแทนการศึกษาไทย เมื่อมาพัฒนาการศึกษาไทย ก็จะมีนโยบายแบบหนึ่ง มีการออกกฎหมายเพื่อให้เกิดการพัฒนาอุดมศึกษาไทย ไม่ใช่การทดแทน แต่ปัจจุบันจะมีการออกกฎหมายเพื่อให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศมาจัดตั้งวิทยาเขตเพื่อทดแทนมหาวิทยาลัยไทย ซึ่งถ้าเป็นแบบนี้มหาวิทยาลัยไทยคงประสบปัญหา แต่ถ้าเรายอมรับได้ว่าการทำแบบนี้จะเป็นการทำให้มหาวิทยาลัยที่ไม่มีคุณภาพต้องปิดตัวจะใช้นโยบายนี้ก็ไม่ได้ แต่ต้องใช้ระบบประกันคุณภาพของไทยกำกับวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่มาดำเนินงานในไทย แม้ว่าวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยเหล่านั้นจะใช้ระบบประกันคุณภาพแบบสากลก็ตาม ก็ยังต้องทำตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาของไทยด้วย เหมือนกรณีที่มหาวิทยาลัยไทยไปทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษ ประเทศอังกฤษยังใช้ระบบประกันคุณภาพของประเทศอังกฤษ (Quality Assurance Agency: QAA) มากำกับมหาวิทยาลัยไทย เพราะฉะนั้น หน่วยงานกำกับคุณภาพของประเทศไทยต้องเข้มแข็งขึ้นอย่างมาก จะทำแบบผิวเผินไม่ได้แล้ว ต้องปรับตัวเองให้เป็นหน่วยงานที่เป็นสากลให้ได้ และการตั้งทุกหน่วยงานที่เข้ามาขับเคลื่อนตรงนี้ต้องมีความเป็นสากล ต้องใช้มาตรฐานสากลทั้งหมด

3. รูปแบบที่ 4 การเคลื่อนย้ายบุคลากรธรรมดา

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลและสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความเห็นว่าไทยมีความพร้อมด้านนักวิจัยที่มีความสามารถและเครือข่ายการวิจัย รวมถึงปัจจัยส่งเสริมให้นักวิจัยต่างชาติมาทำวิจัยร่วมกับนักวิจัยไทย ในขณะที่ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีความเห็นว่าจุดอ่อนของการส่งเสริมให้อาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยต่างประเทศเข้ามาสอน วิจัยและดำเนินกิจกรรมทางวิชาการในประเทศไทย ได้แก่ ค่าตอบแทนและสวัสดิการ กฎระเบียบในการตรวจลงตราเข้าเมืองและการออกใบอนุญาตการทำงาน (Work Permit) รายละเอียดตามตารางที่ 4-4

ตารางที่ 4-4: ความพร้อมและข้อจำกัดในการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา

ประเภทสถาบัน	ความพร้อม	ข้อจำกัด
1. สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ	ไม่มีความเห็น	1. ค่าตอบแทน 2. กฎระเบียบในการตรวจลงตราเข้าเมืองและการออกใบอนุญาตการทำงาน
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏ	ไม่มีความเห็น	ไม่มีความเห็น
3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	1. ไทยมีนักวิจัยที่มีความสามารถ 2. มีเครือข่ายการวิจัย	1. ค่าตอบแทน 2. สวัสดิการ
4. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน	1. การตีพิมพ์ผลงานวิชาการร่วมกัน 2. รางวัลตีพิมพ์ผลงานวิชาการ 3. รางวัลนักวิจัย 4. เงินทุนสนับสนุนการทำวิจัยร่วม	ไม่มีความเห็น
5. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	สถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 1 พร้อมรองรับการเข้ามาทำงานของอาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยต่างชาติ	สถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 2 และ 3 ขาดความพร้อมในเรื่องนี้

ที่มา: ผลการวิจัย

สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐมีมุมมองว่าจุดที่เป็นปัญหาคือเรื่องการเข้ามาอยู่อาศัย เช่น เรื่องการตรวจลงตราเข้าเมืองและการออกใบอนุญาตการทำงาน (Work Permit) ค่าตอบแทน เรื่องเกี่ยวกับสถานะความเป็นอยู่ ยกตัวอย่าง เช่น อัตราค่าตอบแทนอาจารย์ของมหาวิทยาลัยรัฐซึ่งใช้อัตราของทางราชการจะทำให้ไม่สามารถดึงดูดคนเก่งมาทำงานในมหาวิทยาลัยไทย ไม่เหมือนประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ที่มีระบบค่าตอบแทนที่สามารถจูงใจให้อาจารย์ชาวต่างชาติต้องการเข้าไปทำงาน ดังนั้น การเคลื่อนย้ายบุคลากรควรไปดู Total Package ที่ไทยมีให้คนต่างชาติที่จะเข้ามาอยู่ที่ไทย ถ้าไม่สามารถที่จะจัดการเรื่องค่าตอบแทน วิซ่า ได้เพียงพอ โอกาสที่เราจะดึงคนเก่งกว่าเราเข้ามาอาจจะน้อยมาก แต่เราอาจจะดึงคนที่ไม่ได้เก่งด้านวิชาการ แต่มีคุณสมบัติบางอย่างที่เราต้องการ เช่น อาจจ้างอาจารย์ฟิลิปปินส์มาก็ได้ เพราะเขารับได้กับราคาของเรา และสิ่งที่เราได้คือการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งอาจจะได้แง่เดียว ก็อาจจะไม่คุ้ม นอกจากนี้ จำเป็นที่จะต้องมีการส่งเสริมให้อาจารย์ นักวิจัยชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยได้มีโอกาสสร้างผลงานวิจัยด้วย ดังนั้น เงินทุนวิจัยจึงเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญในการส่งเสริมให้อาจารย์ นักวิจัยต่างชาติสนใจเข้ามาทำงานในมหาวิทยาลัยไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมีความเห็นว่าการส่งเสริมให้อาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยต่างประเทศเข้ามาทำงานในประเทศไทยจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อสถาบันอุดมศึกษาไทยเพราะทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักวิชาการต่างชาติ และเป็นการกระตุ้นให้นักวิชาการมีการพัฒนา

ตนเองตลอดเวลา ปัจจัยส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าวคือทักษะด้านภาษาของนักวิชาการและนักวิจัยไทย และความพร้อมด้านห้องปฏิบัติการและเครื่องมือ ทั้งนี้ผู้แทนมหาวิทยาลัยราชภัฏไม่ได้ให้ความเห็นในเรื่องความพร้อม จุดแข็งหรือจุดอ่อนของประเทศไทยในเรื่องนี้

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเห็นว่าไทยมีความพร้อมด้านการวิจัยเพราะสถาบันอุดมศึกษาไทยมีนักวิจัยที่มีความสามารถเป็นจำนวนมากและมีเครือข่ายการวิจัยอยู่แล้ว หากต้องการดึงดูดนักวิจัยต่างชาติเข้ามามากขึ้นจะต้องจัดระบบเรื่องค่าตอบแทนและสวัสดิการให้จูงใจ

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความเห็นว่าไทยมีปัจจัยส่งเสริมให้นักวิจัยต่างชาติเข้ามาทำวิจัยร่วมกับนักวิจัยไทย ได้แก่ การตีพิมพ์ผลงานร่วมกัน รางวัลตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการ รางวัลนักวิจัย และเงินทุนสนับสนุนการทำวิจัยร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเห็นว่ามหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 1 มีความพร้อมรองรับการเข้ามาทำงานในไทยของอาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยต่างประเทศ ในขณะที่มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 2 และ 3 ยังไม่มีความพร้อมในเรื่องนี้

แนวทางการพัฒนาจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อนในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย

แนวทางการพัฒนาจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อนในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทยในความเห็นของผู้บริหารการอุดมศึกษาโดยสรุปตามตารางที่ 4-5

ตารางที่ 4-5: แนวทางการพัฒนาจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อนในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย

ประเภทสถาบัน	แนวทางการพัฒนา
1. สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ	<ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาระบบการควบคุมคุณภาพการศึกษาทางไกล 2. มีการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและ Know How ด้าน E-learning 3. มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศด้าน E-learning 4. ศึกษาความต้องการของตลาดและหาจุดขายของสถาบันอุดมศึกษาไทย 5. พัฒนาระบบประกันคุณภาพให้เข้มแข็ง 6. อำนวยความสะดวกด้านการตรวจลงตราเข้าเมือง
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏ	ไม่มีความเห็น
3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดให้มีระบบโครงสร้างพื้นฐานและระบบเทคโนโลยีรองรับการศึกษาทางไกล 2. ปรับปรุงระบบบริการนักศึกษาต่างชาติ 3. หน่วยงานระดับกระทรวงเตรียมการด้านนโยบาย กฎระเบียบในการให้สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศมาจัดตั้งวิทยาเขต 4. ปรับอัตราค่าตอบแทนให้ดึงดูดบุคลากรชาวต่างชาติ 5. พัฒนาระบบงานและบริการให้มีความเป็นสากล 6. ผ่อนคลายกฎระเบียบด้านการออกใบอนุญาตการทำงาน 7. ทำการตลาดที่ดี
4. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างความตระหนักของคนไทยเรื่องประโยชน์ของการศึกษาข้ามพรมแดน 2. ปรับสื่อการสอนให้เป็นภาษาอังกฤษ 3. พัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของอาจารย์ บุคลากรและนักศึกษาไทย 4. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรเป็นหน่วยงานกลางจัดเก็บสารสนเทศอุดมศึกษาที่เข้าถึงได้โดยง่ายและประชาสัมพันธ์อุดมศึกษาไทยอย่างเป็นระบบ
4. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	พัฒนาระบบอุดมศึกษาทุกมิติให้มีมาตรฐานสากล

ที่มา: ผลการวิจัย

1. สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ

การจัดการศึกษาในรูปแบบ E-learning ควรจะมีระบบการควบคุมคุณภาพการศึกษาทางไกลที่มีประสิทธิภาพ และควรมีการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และ Know How ในระดับหนึ่ง เพราะ E-learning จะช่วยให้การมาเรียนในไทยง่ายขึ้น ถูกลงและพัฒนามากขึ้น เราควรทำให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการจัด E-learning จากมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านนี้โดยเฉพาะ โดยให้เขามาจัดฝึกอบรม หรืออาจจะต้องมีการลงทุนค่าใช้จ่ายในการทำให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับมหาวิทยาลัยไทย และมีการขยายผลโดยการจ้างมหาวิทยาลัยระดับโลก มาพัฒนาศักยภาพของมหาวิทยาลัยไทย และถ้ามหาวิทยาลัยไทยได้รับเทคโนโลยีดังกล่าวแล้ว มหาวิทยาลัยนั้นจะต้องมีหน้าที่ในการกระจายความรู้ให้กับมหาวิทยาลัยอื่นๆ ด้วย ถ้าสามารถทำให้เกิดการสร้าง Role Model แต่จะต้องผูกมัดว่าเขามีความรับผิดชอบระดับประเทศไม่ใช่เฉพาะที่มหาวิทยาลัยของตนเอง โดยจะต้องช่วยส่งเสริมทำให้เกิด Hub ด้วย ช่วยให้มีมหาวิทยาลัยไทยสามารถขยายบริการทางวิชาการได้กว้างกว่าที่เป็นอยู่ อีกเรื่องที่สำคัญคือต้องพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้เข้มแข็ง เพื่อให้การจัดการศึกษาทุกหลักสูตรของมหาวิทยาลัยไทยมีคุณภาพในระดับสากลและได้รับความเชื่อมั่นจากนักศึกษาชาวต่างชาติ

ในตลาดการจัดหลักสูตรออนไลน์มีประเทศอื่นๆที่มีความโดดเด่นด้านนี้ เช่น University of Liverpool, Stanford University หากไทยจะเข้าไปในตลาดที่มีคู่แข่งที่ค่อนข้างเข้มแข็งมากอาจจะต้องหาจุดขายที่ดี โดยศึกษาว่าไทยมีช่องทางที่จะครอบครองตลาดใน Sector ค่าใช้จ่ายของหลักสูตรของมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในด้านนี้อาจเป็นปัจจัยทำให้นักศึกษาที่สามารถเรียนได้มีจำนวนน้อย หากมหาวิทยาลัยไทยสามารถกำหนดค่าใช้จ่ายของหลักสูตรที่ทำให้ผู้เรียนเข้าถึงได้มากขึ้นก็น่าจะทำให้หลักสูตรมีผู้เรียนมาก แต่มีข้อน่าจะคิดว่าตลาดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะนิยมเรียนปริญญาออนไลน์หรือไม่ ซึ่งต้องศึกษาแนวโน้มความนิยมในการเรียนปริญญาออนไลน์ของตลาด หากมีผู้สนใจจำนวนมากก็คุ้มค่าที่จะลงทุน นอกจากนี้ หากต้องการดึงดูดนักศึกษาต่างชาติ มหาวิทยาลัยต้องมีชื่อเสียงในเรื่องการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพก่อนเพราะการจัดการศึกษารูปแบบนี้มีมาก มีมหาวิทยาลัยเปิด (Open University) หลายแห่ง หากไม่มีความโดดเด่นในการจัดการศึกษารูปแบบนี้คงไม่ประสบความสำเร็จ ตลอดจนเสนอแนะให้ใช้ E-learning ในการสนับสนุนการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม (Co-supervise) กับอาจารย์ที่ปรึกษาในต่างประเทศให้แก่นักศึกษาไทยในการทำวิจัยและวิทยานิพนธ์เพราะสามารถควบคุมคุณภาพได้ด้วยการตีพิมพ์ผลงานในวารสารทางวิชาการที่มี Peer Review และ Impact Factor เช่น การใช้ E-learning ในการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม (Co-supervise) กับอาจารย์ที่ปรึกษาต่างประเทศในการทำวิจัยในต่างประเทศของนักศึกษาโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก ตลอดจนเสนอให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาสร้างระบบซอฟต์แวร์และตัวอย่างที่เอื้อให้มหาวิทยาลัยจัดการศึกษารูปแบบนี้ได้สะดวกมากขึ้น และเพื่อให้อาจารย์พัฒนาความสามารถในการใช้เครื่องมือ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาไทยควรเร่งสนับสนุนการเดินทางเข้ามาศึกษาของนักศึกษาต่างชาติในไทยเพราะเป็นการพัฒนาความเป็นสากลของการอุดมศึกษาไทยที่มีต้นทุนต่ำ และเป็นการสร้างโอกาสให้นักศึกษาไทยที่ไม่สามารถไปเรียนในต่างประเทศได้มีโอกาสเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นนานาชาติและพัฒนาสมรรถนะสากล โดย

พัฒนาด้านนโยบายและการกำกับดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีมาตรฐานในระดับสากล รวมถึงการอำนวยความสะดวกด้านการตรวจลงตราเข้าเมืองให้แก่นักศึกษาต่างชาติ และการประชาสัมพันธ์อุดมศึกษาในภาพรวม

2. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ในเรื่องการจัดการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยไทยอาจเริ่มต้นจากส่วนเล็กๆก่อน อาจจัดการเรียนการสอนในลักษณะ Module หรือการจัดฝึกอบรมที่มหาวิทยาลัยมีจุดแข็งและมีจุดขายแตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่นๆ แล้วค่อยขยายเป็นการจัดหลักสูตร การเริ่มต้นจากจุดเล็กๆ แล้วค่อยๆพัฒนาให้ดีขึ้นน่าจะช่วยให้ประสบความสำเร็จได้ รวมถึงต้องเตรียมระบบโครงสร้างพื้นฐานและระบบเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการจัดการศึกษาทางไกล เช่น ความน่าเชื่อถือของระบบจ่ายค่าเล่าเรียนด้วยบัตรเครดิต เป็นต้น สำหรับการส่งเสริมให้นักศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียนในไทยซึ่งเรามีลูกค้าอยู่แล้วก็ต้องปรับปรุงระบบบริการต่างๆ ที่นักศึกษาต่างชาติคาดหวังว่าจะได้รับให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาต่างชาติได้ หากสามารถให้บริการที่เกินความคาดหวังของนักศึกษาต่างชาติได้ก็จะเป็นผลดี สำหรับการให้มหาวิทยาลัยต่างชาติเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขตในไทยหน่วยงานระดับกระทรวงต้องมีการเตรียมการในเรื่องนโยบาย กฎระเบียบต่างๆ โดยต้องคำนึงถึงประเด็นต่างๆ เช่น การแบ่งปันผลประโยชน์ การลงทุนของแต่ละฝ่าย เป็นต้น สำหรับการเข้ามาทำงานของอาจารย์ นักวิจัยชาวต่างชาติในไทยต้องปรับอัตราค่าตอบแทนให้สามารถดึงดูดบุคลากรชาวต่างชาติที่มีความเชี่ยวชาญให้เข้ามาทำงานในมหาวิทยาลัยไทย พัฒนาระบบงานและบริการของมหาวิทยาลัยไทยให้มีความเป็นสากล รวมถึงการผ่อนคลายกฎระเบียบเรื่องการออกใบอนุญาตในการทำงานของชาวต่างชาติ ทั้งนี้ การทำการตลาดที่ดีจะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์และชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนทั้ง 4 รูปแบบ

3. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

การขยายตัวของการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนทั้ง 4 รูปแบบเป็นโอกาสสำหรับมหาวิทยาลัยไทย แต่จะทำอย่างไรให้คนไทย นักเรียน นักศึกษา อาจารย์ไทยตระหนักถึงโอกาสนี้และฉกฉวยประโยชน์จากโอกาสนี้ให้มากที่สุด มหาวิทยาลัยต้องปรับสื่อการสอนให้เป็นภาษาอังกฤษเพื่อที่จะสามารถใช้สอนและสื่อสารข้ามชาติไปประเทศอื่นๆ ได้ด้วย รวมถึงต้องพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของอาจารย์ บุคลากรสายสนับสนุนและนักศึกษา นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันให้มากขึ้น หน่วยงานกลางของสถาบันอุดมศึกษากับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรจะมีความร่วมมือซึ่งกันและกัน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรมีการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับอุดมศึกษา รายละเอียดสาขาวิชาหลักสูตรที่เปิดสอน ข้อมูลด้านคุณภาพ ความน่าเชื่อถือของหลักสูตร ให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกรวดเร็ว รวมถึงควรผลักดันเรื่องการประชาสัมพันธ์จุดดีของการศึกษาไทย โดยดำเนินงานให้เป็นระบบมากกว่า ปัจจุบันเนื่องจากประเทศไทยมีพื้นฐานความพร้อมด้านการให้บริการด้านการศึกษา ประเทศเพื่อนบ้านมีความต้องการที่จะมาศึกษาต่อในประเทศไทยสูง ประเทศไทยจึงควรพัฒนาการให้บริการด้านการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของประเทศเพื่อนบ้านได้ ดังเช่นการบริการทางด้านสาธารณสุขที่มีการพัฒนาไปมากและประสบความสำเร็จพอสมควร

4. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

การเสริมจุดแข็งและแก้ไขจุดด้อยคือการทำทุกอย่างให้เป็นมาตรฐานสากล เรื่องสำคัญที่สุด ได้แก่ การสอบคัดเลือกเพื่อรับนักศึกษา การจ่ายเงินค่าเล่าเรียนต้องเปลี่ยนให้เป็นรูปแบบใหม่ และพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะสากล

การจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศในประเทศไทย

ผู้บริหารการอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีมุมมองไปในทิศทางเดียวกันว่ารูปแบบการจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศควรเป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ เพราะจะทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยควรเลือกเชิญมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่มีคุณภาพสูง และกำหนดให้เปิดสอนในสาขาที่ไทยมีความต้องการ ในส่วนของการกำกับคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างประเทศนั้นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีความเห็นสอดคล้องกันว่าหากมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่เชิญมาเป็นมหาวิทยาลัยชั้นดีที่มีคุณภาพสูงจะมีระบบการประกันคุณภาพที่มีมาตรฐานสากล หรือไทยอาจกำหนดเงื่อนไขว่าหลักสูตรที่มาเปิดสอนจะต้องได้รับมาตรฐานสากลมาก่อนรายละเอียดตามตารางที่ 4-6

ตารางที่ 4-6: การจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศในประเทศไทย

ประเภทสถาบัน	รูปแบบของวิทยาเขต	การกำกับคุณภาพ
1. สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ	1. ความร่วมมือระหว่างสถาบันของไทยกับต่างประเทศ 2. เลือกเชิญมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่มีคุณภาพสูง	หากมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่เชิญมาเป็นมหาวิทยาลัยชั้นดีที่มีคุณภาพสูงจะมีระบบการประกันคุณภาพที่มีมาตรฐานสากล หรืออาจกำหนดเงื่อนไขว่าหลักสูตรที่มาเปิดสอนจะต้องได้รับมาตรฐานสากลมาก่อน
2. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล		
3. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน		ไม่มีความเห็น
4. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา		ไม่มีความเห็น
5. มหาวิทยาลัยราชภัฏ	ความร่วมมือระหว่างสถาบันของไทยกับต่างประเทศและมหาวิทยาลัยต่างประเทศเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว	ควรควบคุมจำนวนวิทยาเขตที่จะมาจัดตั้งเพื่อให้กำกับดูแลได้ทั่วถึง

1. สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ

คำถามที่สำคัญที่สุดคือ ควรทำหรือไม่ทำ ถ้ามองก่อนว่าถ้าเราทำแล้วเราต้องการได้อะไร ต้องให้ชัดเจนว่าต้องการได้อะไรมากที่สุด มองได้หลายมุม มุมของผู้กำกับนโยบาย มุมของผู้บริโภค ถ้ามองในมุมผู้บริโภคการทำให้เกิดคู่แข่ง การทำให้เกิดตัวเลือกจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค เพราะลดภาระเรื่องค่าใช้จ่ายกินอยู่ได้ ทำให้ประชาชนไทยที่มีเงินจ่ายสามารถมีตัวเลือกของผู้ให้บริการจำนวนมากขึ้น ถือว่าเป็นเรื่องดี และถ้ามีเด็กไทยจำนวนมากสามารถเข้าไปในระบบที่มีการศึกษาที่มีคุณภาพระดับนานาชาติ ผลผลิตที่ออกมา ก็จะเป็นพลเมืองไทยที่มีสมรรถนะระดับนานาชาติไม่ด้อยไปกว่ามหาวิทยาลัยไทยที่เป็นกลุ่มที่ 1 ดังนั้นถ้ามองในมุมผู้บริโภคคิดว่าดี เพราะถ้าได้มหาวิทยาลัยดี นักศึกษาที่จบมาอาจจะได้เด็กที่คิดนอกกรอบ มีผลดีในการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพสูงด้วย แต่ในมุมของมหาวิทยาลัยที่มีอยู่ในประเทศไทย มหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มที่ 1 เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล อาจได้รับผลกระทบประมาณหนึ่ง ก็จะมีส่วนทำให้นักศึกษาลดลง ถ้าเป็นเช่นนั้นอาจจะต้องมีการลดจำนวนนักศึกษา สิ่งนี้จะเป็นแรงผลักดันภายนอกที่กระตุ้นให้มหาวิทยาลัยไทยต้องปรับตัว แต่ถ้ามหาวิทยาลัยต่างประเทศเข้ามาจัดตั้ง มหาวิทยาลัยที่มีศักยภาพในการแข่งได้จะรอด แต่มหาวิทยาลัยที่แข่งไม่ได้จะเสียหายมากหรือไม่ อาจจะอยู่ไม่ได้และเป็นภาระของรัฐหรือไม่ ผลกระทบสุดท้ายก็อยู่ที่นโยบายว่าต้องการได้อะไร และควบคุมได้หรือไม่ ถ้าควบคุมได้ผลกระทบคงมีไม่มาก สนับสนุนให้ทำแบบเจาะจง (selective) คือต้องมีเกณฑ์ในการเลือกมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่ดี

สำหรับรูปแบบการจัดตั้งวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างประเทศในประเทศไทยนั้น ผู้วิจัยได้สอบถามผู้บริหารอุดมศึกษาว่าควรเป็นรูปแบบใด ได้แก่ 1. รูปแบบที่ผู้ประกอบการชาวต่างชาติเป็นเจ้าของทั้งหมด หรือ 2. รูปแบบความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยไทยกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐเห็นว่าการกำหนดรูปแบบจำเป็นต้องพิจารณาเรื่องการลงทุน หากให้ผู้ประกอบการชาวต่างชาติเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียวคงจะมีผู้สนใจไม่กี่แห่ง แต่หากการจัดตั้งเป็นรูปแบบความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยไทยกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมหาวิทยาลัยไทยด้วย แต่การดำเนินความร่วมมือลักษณะนี้มหาวิทยาลัยไทยที่มีศักยภาพที่จะเป็นคู่ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศได้และได้รับประโยชน์น่าจะเป็นมหาวิทยาลัยกลุ่ม elite หรืออาจใช้วิธีที่จะทำให้ผู้ประกอบการชาวต่างชาติเป็นผู้ดำเนินการได้ แต่มหาวิทยาลัยไทยจะต้องช่วยผู้ประกอบการชาวต่างชาติในเรื่องต่างๆ เช่น ให้เช่าที่ดินในหน่วยงานของรัฐที่มีที่ดินที่ต้องการจะพัฒนาและให้มาลงทุนบริเวณนั้น เป็นการสร้างสิ่งจูงใจ และสร้างเงื่อนไขให้ทุกอย่างอยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยงานกำกับนโยบาย น่าจะช่วยให้เราลดข้อเสียตรงนั้นได้ หรืออาจให้มาลงทุนที่ผ่านการเจรจาตกลงที่กำหนดโดยรัฐบาลไทย โดยให้ความช่วยเหลือในการลงทุน

อีกมุมมองของสถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐเห็นว่าควรเชิญมหาวิทยาลัยต่างประเทศมาจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทยก็ต่อเมื่อมีความต้องการที่มากพอ และควรสนับสนุนเฉพาะมหาวิทยาลัยชั้นดีที่มีคุณภาพสูงจากต่างประเทศ และให้จัดตั้งได้เฉพาะสาขาที่ไทยไม่สามารถสอนเองได้ โดยกำหนดให้มีการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีแก่มหาวิทยาลัยไทยให้ชัดเจน ทั้งนี้คุณค่าของปริญญาที่ผู้เรียนได้รับจะต้องไม่ต่างจากปริญญาที่ได้รับจากสถาบันแม่ การเชิญ

มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงมาจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทยจะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของอุดมศึกษาไทยในระดับนานาชาติ เพราะการที่มหาวิทยาลัยต่างประเทศตกลงมาจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทยแสดงว่าเขามองว่ามหาวิทยาลัยไทยเป็นคู่ความร่วมมือ แสดงว่าเขายอมรับคุณภาพของเราในกรณีถ้ามาทำร่วมกัน แต่ถ้ามาตั้งแบบเดี่ยวๆ มองว่าจะจะเป็นลักษณะการทำธุรกิจมากกว่า ดังนั้น รูปแบบการจัดตั้งวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างประเทศในประเทศไทยควรเป็นการทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยไทย มีการพัฒนาร่วมกัน ให้เป็นความสัมพันธ์แบบ Win-Win

ในเรื่องการกำกับคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาเขตต่างประเทศที่มาจัดตั้งในประเทศไทยนั้นจะเป็นประเด็นที่ต่อเนื่องเมื่อนำมหาวิทยาลัยต่างประเทศระดับไม่ดีเข้ามา ถ้าเราสามารถสร้างเงื่อนไขว่าหลักสูตรที่จะมาเปิดจะต้องได้มาตรฐานระดับสากลมาก่อน เช่น UCL จะมาเปิดหลักสูตรด้านการจัดการจะต้องได้รับการรับรองจาก Association to Advance Collegiate Schools of Business (AACSB) ถ้าเราสร้างเงื่อนไขแบบนี้ เราก็ไม่ต้องไปดูแลเลย เพียงขอรายงานมาและยืนยันคุณสมบัติว่าได้รับการรับรองอยู่แล้ว

2. มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ควรมีการจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างชาติในประเทศไทยเพราะจะเป็นการกระตุ้นให้มหาวิทยาลัยไทยพัฒนาการจัดการเรียนการสอน แต่น่าจะมีการควบคุมจำนวนวิทยาเขตที่จะมาจัดตั้ง เพื่อให้สามารถกำกับดูแลได้ทั่วถึง มีการกำหนดสาขาวิชาที่จะเปิดสอน โดยอาจเน้นสาขาที่เป็นที่ต้องการมากแต่มหาวิทยาลัยไทยเปิดสอนสาขานั้นน้อย ควรมีกระบวนการดูแลตรวจสอบเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงต้องตรวจสอบเรื่องความน่าเชื่อถือของมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่จะเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขตให้ดีเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียต่อผู้เรียนไม่ว่าชาวไทยหรือชาวต่างประเทศ และเกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของอุดมศึกษาไทย

สำหรับรูปแบบการจัดตั้งวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างประเทศในประเทศไทยนั้น อาจทำได้ทั้งสองแบบ แต่หากให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศมาจัดตั้งวิทยาเขตโดยเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียวต้องมีข้อกำหนดเรื่องการควบคุมคุณภาพการศึกษาให้ชัดเจน และควรมีผู้รับผิดชอบอยู่ประจำที่วิทยาเขตเพื่อดูแลนักศึกษา หากเป็นรูปแบบที่เป็นความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยไทยก็จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้นและช่วยยกระดับการศึกษาของมหาวิทยาลัยไทยด้วย

3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

รูปแบบการจัดตั้งวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างประเทศในประเทศไทยควรจะเป็นการลงทุนร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยไทยกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ โดยเลือกมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่ดี มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ส่วนในเรื่องการกำกับดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาเขตต่างประเทศนั้น หากเป็นการลงทุน 100% จากต่างชาติ และมหาวิทยาลัยต่างประเทศนำอาจารย์และบุคลากรมาเอง บริหารจัดการเองหมด และสามารถที่จะประกันคุณภาพในระดับสากลด้วยตัวของเขาเอง เช่น ถ้าเปิดหลักสูตรสาขาวิศวกรรมศาสตร์ที่ได้รับการรับรองจาก Accreditation Board for Engineering and Technology (ABET) ในกรณีเป็นการร่วมทุนระหว่างมหาวิทยาลัยไทยกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศและช่วยกันบริหารจัดการ ระบบประกันคุณภาพที่ใช้น่าจะเป็นสากล

อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องใช้ระบบการประกันคุณภาพของไทยไปกำกับ แต่กรณีที่มีมหาวิทยาลัยต่างประเทศไม่มีระบบการประกันคุณภาพก็ต้องใช้ระบบของไทย

4. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

การให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทยต้องมีการพิจารณาคุณภาพของสถาบัน หากสถาบันที่เข้ามามีคุณภาพ ได้รับการจัดอยู่ในอันดับ 200 ของประเทศที่มีการจัดการศึกษาที่ดีที่สุดของโลกจะสามารถช่วยดึงดูดนักศึกษาต่างชาติมาเรียนในประเทศไทยได้มากขึ้น และควรเป็นการจัดตั้งร่วมกับมหาวิทยาลัยไทย เพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกันสามารถช่วยพัฒนาคุณภาพของมหาวิทยาลัยไทย และก่อให้เกิดความร่วมมือต่อไปในอนาคต ทั้งนี้จะต้องกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาการจัดตั้งให้ชัดเจน อาทิ 1. เป็นสถาบันที่ได้รับเชิญจากรัฐบาล 2. การจัดตั้งจะต้องดำเนินการร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาไทย 3. สาขาวิชาจะต้องพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นสาขาวิชาที่ต้องการและสนใจร่วมกัน และในทางกลับกันประเทศไทยควรเริ่มศึกษาข้อมูล/โอกาสเกี่ยวกับการจัดตั้งวิทยาเขตที่ต่างประเทศด้วยเช่นกัน

5. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

การให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทยควรดำเนินการในลักษณะความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยไทยและมหาวิทยาลัยต่างประเทศเพราะจะเป็นโอกาสให้มหาวิทยาลัยไทยได้มีการพัฒนา มีคุณภาพของการศึกษาที่ดีขึ้น ในการเปิดสอนหลักสูตรร่วมและหลักสูตรสองปริญญา มหาวิทยาลัยไทยควรเน้นสิ่งที่เป็นจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของประเทศไทย มองจุดขายของตนเอง แล้วก็ไปร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ในระดับนานาชาติ เช่น ถ้าสร้างหลักสูตรการท่องเที่ยว การอาหาร โรคเขตร้อน จะมีคนมาเรียนที่ประเทศไทยจำนวนมากอย่างแน่นอน แต่ถ้าเป็นหลักสูตรเทคโนโลยีหุ่นยนต์คงจะไม่ค่อยมีใครมาเรียน ตัวอย่างของความร่วมมือที่ดี เช่น Yale University-NUS College โดย Yale University ต้องการจัดตั้ง Liberal Art Program แต่ก็รู้ว่าหลักสูตร Liberal Art แบบเดิมอาจจะไม่ประสบความสำเร็จ และคิดว่าประเทศสิงคโปร์เด็กส่วนใหญ่จะเป็นศตวรรษที่ 21 จึงนำเรื่องของศตวรรษที่ 21 ไปผสมผสานกับ Liberal Art จนเกิดเป็นโมเดลใหม่ คือ หลักสูตร Liberal Art ในศตวรรษที่ 21 รูปแบบนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะนำจุดแข็งของทั้งสองฝ่ายมาประกอบกันเพื่อให้เกิดโมเดลของการศึกษาใหม่ ไม่ได้ทำเพียงแค่บริการให้เด็กนักเรียนได้รับปริญญา แต่สร้างบริการใหม่ขึ้นมาด้วย

ผลกระทบของการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนต่อการพัฒนาความเป็นสากลของอุดมศึกษาไทย

ผู้บริหารการอุดมศึกษามีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนจะกระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษาไทยมีความตื่นตัวและพยายามยกระดับความเป็นนานาชาติขึ้นเพื่อรักษากลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะในกรณีที่มีมหาวิทยาลัยต่างประเทศร่วมมือกับมหาวิทยาลัยไทยจะทำให้มหาวิทยาลัยไทยต้องปรับตัว และจะส่งผลชัดเจนต่อการพัฒนาความเป็นสากลของมหาวิทยาลัยไทย ดังรายละเอียดในตารางที่ 4-7

ตารางที่ 4-7: ผลกระทบของการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนต่อการพัฒนาความเป็นสากลของ
อุดมศึกษาไทย

ประเภทสถาบัน	ผลกระทบ
1. สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ	1. กระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษาไทยตื่นตัวและพยายามยกระดับความเป็นนานาชาติ 2. ทำให้การจัดการศึกษาทางไกลของไทยพัฒนาขึ้น 3. ทำให้ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมของความเป็นนานาชาติ ทำให้อาจารย์และนักศึกษาได้พัฒนาสมรรถนะสากล 4. ทำให้สถาบันอุดมศึกษาไทยพัฒนาบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาและอาจารย์ชาวต่างชาติให้มีความเป็นสากล
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏ	1. มีการลงทุนด้านการศึกษาเพิ่มขึ้น 2. มีทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอต่อการเรียนรู้ 3. มีนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้น 4. ส่งเสริมโอกาสการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคลากรต่างชาติ ต่างวัฒนธรรม และส่งเสริมการทำงานร่วมกัน
3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	ทำให้อาจารย์และบุคลากรไทยตื่นตัวที่จะพัฒนาศักยภาพในการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในทุกมิติ
4. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน	1. กระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษาไทยพัฒนาในทุกเรื่อง เช่น คุณภาพหลักสูตร คุณภาพการเรียนการสอน คุณภาพอาจารย์ 2. ช่วยยกระดับความเป็นสากลของอุดมศึกษาไทย 3. กฎระเบียบต่างๆ และการบริหารจัดการสถาบันจะมีความเป็นสากล
5. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	1. การจัดการเรียนการสอนของสถาบันไทยจะมีคุณภาพมากขึ้น ผู้บริหารและอาจารย์จะมีวิสัยทัศน์ที่ดีขึ้นและมี International Mindset 2. การดำเนินความร่วมมือกับต่างประเทศจะทำให้ทรัพยากรมนุษย์ไทยได้รับการพัฒนา

ที่มา: ผลการวิจัย

1. สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ

การมีผู้จัดการศึกษาจากต่างประเทศมาร่วมจัดการศึกษาในประเทศไทยจะส่งผลกระทบต่อทำให้มหาวิทยาลัยไทยต้องมีการพัฒนาเรื่องความเป็นนานาชาติเพราะจะทำให้มีการแข่งขันสูง และจะกระตุ้นให้มหาวิทยาลัยไทยตื่นตัวและต้องพยายามยกระดับความเป็นนานาชาติของตนเองขึ้นมาเพื่อจะรักษาตลาด หรือถ้าเราให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศร่วมมือกับเราในลักษณะ Joint Venture ก็จะทำให้เราต้องปรับตัว และพัฒนาความเป็นนานาชาติขึ้นมาเพื่อสอดรับกับเขาเหมือนกัน เพราะฉะนั้นมันขึ้นอยู่กับรูปแบบที่เราจะให้เขาทำว่าเป็นแบบไหน ถ้าเป็น Joint Venture เรื่องนี้จะชัดเจนแน่นอน จากประสบการณ์เท่าที่เคยทำในเรื่องของความร่วมมือมา มีผลกระทบเชิงบวกอย่างมาก เมื่อใดก็ตามที่เราต้องไปร่วมมือกับต่างประเทศจะทำให้มหาวิทยาลัยไทยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมาก

ในรูปแบบการให้บริการข้ามพรมแดนนั้น การเข้าใจ E-learning อย่างถ่องแท้และมีศักยภาพทาง E-learning ที่ดีจะช่วยทำให้การจัด E-learning ในประเทศดีขึ้นด้วย ในรูปแบบการบริการในต่างประเทศแน่นอนว่าถ้านักศึกษาต่างชาติมาเรียนมากขึ้นจะทำให้ห้องเรียนเปลี่ยนอาจารย์ก็จะเปลี่ยนไปในทางที่พัฒนาเป็นระบบสากล เพราะฉะนั้นการทำให้มีห้องเรียนที่มีสภาพแวดล้อมของความเป็นชาติมีประโยชน์อย่างยิ่งและมีประโยชน์กับเด็กไทยด้วย แต่จะได้ประโยชน์หรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถาบันของประเทศด้วยว่ารู้จักใช้ประโยชน์นั้นหรือเปล่า เพราะถ้าไม่รู้จักใช้ประโยชน์นั้นก็เสียโอกาส เพราะบางคนนำนักศึกษาต่างชาตินั้นก็ให้แยกเรียนกับเด็กไทยไม่ให้เจอเด็กไทย การให้นักศึกษาต่างชาติมาเรียนในประเทศไทยมีผลเชิงอ้อมอยู่แล้วในการที่จะให้มหาวิทยาลัยไทยจำเป็นต้องเพิ่มความเป็นนานาชาติมากขึ้น เริ่มตั้งแต่การปรับโฉมหน้ามหาวิทยาลัย การมีป้ายภาษาอังกฤษ การปรับโรงอาหาร การมีกระบวนการในการทำให้บุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยไทยมีศักยภาพทางภาษาอังกฤษมากขึ้น พร้อมทั้งจะให้บริการนักศึกษาต่างชาติมากขึ้น ปัจจุบันมหาวิทยาลัยหลายแห่งจะกำหนดเกณฑ์ในการรับบุคลากรสายสนับสนุนว่าต้องมีทักษะด้านภาษาต่างประเทศด้วย ส่วนรูปแบบการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาขึ้นการได้มีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ นักวิจัยชาวต่างชาติจะส่งผลอย่างยิ่งต่อแนวคิด มุมมอง หัวข้อวิจัย และการสร้างความร่วมมือ รวมถึงจะส่งเสริมให้มีงานวิจัยในจำนวนเพิ่มขึ้นและได้รับการอ้างอิงมากขึ้น ตลอดจนมีเครือข่ายความร่วมมือด้านการวิจัยที่กว้างขวางมากขึ้นด้วย

2. มหาวิทยาลัยราชภัฏ

การพัฒนาศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนจะส่งผลดังนี้ 1) มีการลงทุนด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีสิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากรที่เพียงพอต่อการเรียนรู้ 2) มีนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้น 3) ส่งเสริมให้เกิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคลากรต่างชาติ ต่างวัฒนธรรม ได้แลกเปลี่ยนเทคโนโลยีและแนวทางการสอน รวมถึงเอื้อให้เกิดการทำงานร่วมกัน ทำวิจัยร่วมกันมากขึ้น

3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

การพัฒนาศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนจะส่งผลให้อาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความตื่นตัวที่จะพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพในการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ อาจารย์จะต้องพัฒนาศักยภาพส่วนตัวด้านวิชาชีพ ด้านการวิจัยใน

ศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญในระดับสากล รวมถึงเรื่องภาษาที่ทำให้อาจารย์ต้องการพัฒนาทักษะให้สูงขึ้น โดยมีการเทียบเคียงสมรรถนะ (Benchmark) กับต่างประเทศ เพื่อที่จะสามารถดำเนินพันธกิจที่ท้าทายมากขึ้นของมหาวิทยาลัย

4. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

เมื่อตลาดการจัดการศึกษามีการแข่งขันสูงจะเป็นแรงกระตุ้นให้มหาวิทยาลัยไทยต้องพัฒนาในทุกเรื่องให้มีศักยภาพเพื่อจะแข่งขันได้ หัวใจสำคัญของการพัฒนา ได้แก่ คุณภาพของหลักสูตร คุณภาพของอาจารย์ และคุณภาพของการเรียนการสอน ความพร้อมของอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนจะช่วยยกระดับความเป็นสากลของอุดมศึกษาไทย สถาบันอุดมศึกษาไทยจะมีความเป็นนานาชาติมากขึ้น กฎระเบียบต่างๆ และการบริหารจัดการในสถาบันอุดมศึกษาจะมีความเป็นสากล เพื่อให้สามารถร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

เมื่อสถาบันอุดมศึกษาไทยได้รับการพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนของไทยดีขึ้น ผู้บริหารและอาจารย์จะมีวิสัยทัศน์ที่ดีขึ้น เพราะวิธีการสอนของอาจารย์ต่างประเทศจะแตกต่างกับวิธีการสอนของอาจารย์ไทย ซึ่งจะทำให้อาจารย์ไทยเห็นรูปแบบการสอนที่แปลกใหม่ นอกจากนี้ นักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนในประเทศไทยแล้วปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยได้ดี รวมถึงอาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ ที่เข้ามาในประเทศไทย จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถที่จะพัฒนาตนเองให้มี International Mindset ซึ่งสิ่งนี้จะช่วยเปลี่ยน Mindset ของคนไทยได้ ในส่วนของจำนวนนักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการต่างชาติจะขึ้นอยู่กับเป้าหมายว่าเราต้องการอะไร เช่น ต้องการให้คนไทยมี International Mindset หรือต้องการให้คนไทยพูดภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น หรือประเด็นอื่น ๆ จากนั้นก็ดำเนินตามแผนที่วางไว้ ต้องตั้งเป้าหมายก่อนว่าการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาเพื่ออะไร เป้าหมายเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะสอดคล้องกับจำนวนและคุณภาพของอาจารย์และนักวิจัย การร่วมมือกับต่างประเทศในการทำโครงการวิชาการหรืองานวิจัย ทุกอย่างที่กำลังจะพัฒนาคน เช่น ถ้าเราร่วมมือกับหน่วยงานด้านการให้ทุนการศึกษาของสหรัฐอเมริกา บุคลากรของเราก็จะพัฒนาเรื่องกระบวนการในการดำเนินงานต่าง ๆ

นโยบายและมาตรการเพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

ผู้บริหารการอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่างบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน โดยหน่วยงานในระดับนโยบายควรเป็นผู้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนที่ชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องการส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทย โดยต้องศึกษาสถานะปัจจุบันและทิศทางในอนาคต รวมถึงรับฟังความเห็นของสถาบันอุดมศึกษาไทย ซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการนี้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4-8

ตารางที่ 4-8: นโยบายและมาตรการเพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

ประเภทสถาบัน	นโยบาย/มาตรการ
1. สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ	<p>1. หน่วยงานระดับนโยบายควรเป็นผู้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนที่ชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องการส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทย โดยต้องศึกษาสถานะปัจจุบันและทิศทางในอนาคต รวมถึงรับฟังความเห็นของสถาบันอุดมศึกษาไทย</p> <p>2. การเชิญชวนให้สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขตต้องมียุทธศาสตร์ดำเนินการในระยะยาว โดยในช่วงแรกรัฐบาลต้องเป็นผู้ลงทุน และต้องมีแผนที่จะทำให้วิทยาเขตเลี้ยงตนเองได้อย่างยั่งยืน</p> <p>3. รัฐบาลควรมีมาตรการจูงใจที่ดีเพื่อดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศ และหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อผ่อนคลายกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าเมืองของนักศึกษาและบุคลากรชาวต่างชาติ</p> <p>4. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ต้องพัฒนาความเข้มแข็งในการกำกับดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาเขตของสถาบันต่างประเทศ</p>
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏ	<p>1. ภาครัฐควรวางข้อกำหนดที่เข้มงวดในการอนุญาตให้สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขตในไทย</p> <p>2. ฝ่ายไทยต้องศึกษาผลดีและผลกระทบจากการพัฒนาศักยภาพของประเทศในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน</p> <p>3. ฝ่ายไทยควรเตรียมแผนพัฒนากำลังคนเพื่อเตรียมความพร้อมของบุคลากรไทยให้สามารถไปทำงานในวิทยาเขตของสถาบันต่างประเทศได้</p>
3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	<p>ต้องมีนโยบายชัดเจน มียุทธศาสตร์สนับสนุน และมีกฎระเบียบที่ไม่เข้มงวดมาก รวมถึงการให้สิทธิพิเศษเพื่อจูงใจชาวต่างชาติ</p>

ตารางที่ 4-8: นโยบายและมาตรการเพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน (ต่อ)

ประเภทสถาบัน	นโยบาย/มาตรการ
4. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. รัฐบาลควรมองการศึกษาเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน 2. สกอ. ควรมีบทบาทเชิงรุกมากขึ้น เป็นแกนกลางในการประสานและประชาสัมพันธ์การอุดมศึกษา ผลักดันเรื่องการพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันอุดมศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นธรรม 3. สถาบันอุดมศึกษาต้องเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างกัน ไม่ใช่เป็นคู่แข่ง พัฒนาคุณภาพให้มีระดับใกล้เคียงกัน รวมถึงควรสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน
5. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. สกอ. ต้องกำหนดมาตรฐานที่ใช้กำกับดูแลวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ ซึ่งเป็นมาตรฐานของไทยแต่มีความเข้มแข็งในระดับสากล 2. บุคลากรของสกอ. ต้องพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ เพราะต้องกำกับสถาบันต่างประเทศที่มาจัดตั้งวิทยาเขต 3. รัฐบาลต้องมีมาตรการจูงใจ เช่น สนับสนุนงบประมาณให้มหาวิทยาลัยที่มีศักยภาพในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนไปช่วยพัฒนามหาวิทยาลัยที่ยังขาดศักยภาพในเรื่องนี้ เป็นต้น

ที่มา: ผลการวิจัย

1. สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ

ในการเชิญชวนให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศมาจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทยต้องมีงบประมาณดำเนินการในระยะยาว โดยในช่วงแรกรัฐบาลต้องเป็นผู้ลงทุนเพราะมหาวิทยาลัยไม่มีกำลังทรัพย์ที่จะดำเนินการเองได้ และต้องมีแผนที่จะทำให้วิทยาเขตอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน สถาบันที่มีภาพลักษณ์ที่ดีจะได้รับความเชื่อถือจากผู้เรียน สิ่งนี้จะทำให้เกิดความยั่งยืนได้ นอกจากนี้ รัฐบาลควรสร้างสิ่งจูงใจที่ดี โดยอาจศึกษามาตรการที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment - BOI) ให้กับนักลงทุนจากต่างประเทศ ประกอบกับมาตรการจูงใจที่ประเทศมาเลเซียให้แก่มหาวิทยาลัยต่างประเทศที่เข้าไปจัดตั้งวิทยาเขตในมาเลเซีย พิจารณาว่า มาตรการใดไทยทำได้ มาตรการใดทำไม่ได้ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องศึกษาว่าทำแล้วจะขัดแย้งกับกฎหมายหรือไม่ และต้องหารือกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองว่าหากไทยจะทำโครงการพิเศษ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจะสามารถผ่อนคลายนโยบายระเบียบในการเข้าเมืองของคนต่างชาติอะไรได้บ้าง นอกจากนี้ควรกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยไทยและมหาวิทยาลัย

ต่างประเทศที่จะทำให้ทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกัน เช่น รัฐบาลอาจลงทุนโดยให้พื้นที่ที่จะจัดตั้งวิทยาเขต ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการชาวต่างชาติสามารถลดต้นทุนลงได้

รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรเป็นผู้กำหนดนโยบายที่ชัดเจนว่าต้องการให้วิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างประเทศมาจัดการศึกษาในสาขาใด โดยต้องพิจารณาสถานะปัจจุบันและทิศทางในอนาคต รวมถึงขอข้อมูล ความเห็นจากสถาบันอุดมศึกษาไทยประกอบการพิจารณาด้วย เพื่อให้สามารถกำกับคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ หน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาจะต้องมีความเข้มแข็งอย่างมากเพราะจะมีภาระงานเพิ่มขึ้น ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนของวิทยาเขตที่มาเปิด แต่หากได้สถาบันที่ดี มีระบบประกันคุณภาพที่ดีมาจัดตั้งวิทยาเขตภาระงานในการกำกับคุณภาพก็คงไม่มากนัก

2. มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ภาครัฐควรวางข้อกำหนดที่เข้มงวดในการอนุญาตให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทย ควรอนุญาตให้มีการจัดตั้งจำนวนน้อย หรืออาจเริ่มให้มหาวิทยาลัยของไทยมีส่วนร่วมในการดูแลก่อน

ฝ่ายไทยจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงผลดีและผลกระทบจากการส่งเสริมให้ประเทศไทยพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน โดยน่าจะมีการเจรจาและเตรียมความพร้อมในเรื่องของบุคลากรชาวไทยที่มีศักยภาพพอที่จะสามารถเป็นอาจารย์หรือนักวิจัยประจำมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่มาตั้งในประเทศไทยทั้งเรื่องของความเชี่ยวชาญตามศาสตร์และภาษาต่างประเทศ รวมทั้งผลงานวิจัยทางวิชาการและเชิงนวัตกรรมเพื่อการกันที่และสงวนสัดส่วนให้มีบุคลากรชาวไทยประจำมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยเหล่านั้นบ้าง ถ้าไม่เช่นนั้นแล้วมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยจะนำจุดอ่อนตรงนี้นำบุคลากรจากประเทศของตนเองหรือจากประเทศอื่นๆ เข้ามาจัดการเรียนการสอนหรือทำวิจัย ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายหรือสะดวกกว่าแม้ว่ามหาวิทยาลัยต่างประเทศที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยจะต้องลงทุนสูงกว่าก็ตาม

ฝ่ายไทยจะต้องเตรียมแผนพัฒนากำลังคนให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนในฐานะนักวิชาการและนักวิจัยชาวไทยทั้งแบบเต็มเวลาและบางเวลา (นอกเหนือจากการเป็นผู้เข้าเรียน) การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยจะมีการผสมผสานของคณะทำงานชาวต่างประเทศที่มาจากสถาบันแม่ และส่วนหนึ่งที่ได้จากการว่าจ้างจากประเทศไทยในสัดส่วนที่แตกต่างกัน

3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

หากนโยบายชัดเจนและมีงบประมาณสนับสนุน และกฎระเบียบไม่เคร่งครัดมากนัก น่าจะเอื้อให้เกิดแรงจูงใจที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย เรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยดำเนินการอยู่ แต่จะทำได้มากกว่านี้หรือไม่ ต้องมีการหารือกันเรื่องการทำสิทธิพิเศษเพื่อจูงใจ ส่วนใหญ่สำหรับมหาวิทยาลัยแล้ว ถ้ามีงบประมาณให้ กฎระเบียบเอื้อให้ทำงานได้อย่างคล่องตัว มีเป้าหมายชัดเจน ก็น่าจะขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นได้จริง

4. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

การพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทยในภาพรวมจะต้องมีงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล หากจะให้มหาวิทยาลัยดำเนินการเองก็ขึ้นอยู่กับศักยภาพของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง รัฐบาลควรมองการศึกษาเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรมีบทบาทเชิงรุกมากขึ้น เป็นผู้นำทางการศึกษา ทำงานร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาโดยไม่มีแบ่งแยก เป็นตัวกลางในการประสานและประชาสัมพันธ์การศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้แก่สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศที่สนใจเข้ามาทำความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาไทย ผลักดันเรื่องการพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันอุดมศึกษา ควรมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นธรรม เพิ่มการจัดสรรงบประมาณให้แก่มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อป้องกันการแข่งขันกันรับนักศึกษาเกินขนาดซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาในด้านคุณภาพตามมา

สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมุ่งเน้นสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกัน ไม่มองฝ่ายตรงข้ามเป็นคู่แข่งของตน พัฒนาคุณภาพให้มีระดับใกล้เคียงกันเพื่อให้สามารถทำความร่วมมือกันสะดวกมากขึ้น รวมถึงควรสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนด้วย ทั้งนี้ หากสถาบันอุดมศึกษาสามารถร่วมมือกับองค์กรที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรมและทำวิจัยร่วมกันได้ จะทำให้หลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาไทยมีจุดแข็งมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรทางด้านอาหาร เครื่องแต่งกาย พระพุทธศาสนา มวยไทย และจะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการควบคุมคุณภาพจากผลลัพธ์

5. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เป็นหน่วยงานสร้างนโยบายที่จะส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนและการจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศในประเทศไทย เป็นหน่วยงานที่กำหนดทิศทางอุดมศึกษา กำกับในเชิงนโยบายและมาตรฐาน เพื่อให้เกิดการพัฒนามาตรฐาน โดยเฉพาะการจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศในประเทศไทย จึงต้องกำหนดมาตรฐานที่ใช้กำกับดูแลวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ ซึ่งเป็นมาตรฐานของไทยแต่ต้องมีความเข้มแข็งในระดับสากล เพราะฉะนั้น สกอ. มีบทบาทอย่างมากที่จะนำในเรื่องนี้ บุคลากรของ สกอ. ก็ต้องพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษให้ดีขึ้นเพราะต้องไปกำกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่มาจัดตั้งวิทยาเขต ในด้านสิ่งจูงใจนั้นรัฐบาลต้องสนับสนุนในบางเรื่อง เช่น หากอยากให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมาขับเคลื่อนเรื่องนี้ก็สนับสนุนงบประมาณให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และให้นางบประมาณไปช่วยมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล หรืออาจจะให้มหาวิทยาลัยกลุ่ม 1 หรือ 2 ช่วยพัฒนาขีดความสามารถของมหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 3 ในเรื่องการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน จากนั้นก็ให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศเข้ามาร่วมมือด้วยโดยสนับสนุนงบประมาณให้ แม้กระทั่งการพัฒนาการวิจัย ถ้าเราสามารถจัดการเรียนการสอนเด็กต่างชาติได้ ก็สามารถคิดค่าเล่าเรียนในราคาที่สูงได้ และสามารถนำงบประมาณตรงนั้นมาสร้างความเข้มแข็งด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยไทย

สรุปศักยภาพในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของประเทศไทย

บทนี้ได้กล่าวถึงความเห็นเกี่ยวกับความพร้อม จุดแข็งและจุดอ่อนของสถาบันอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของผู้บริหารการอุดมศึกษาไทย 5 กลุ่ม ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยจำแนกตามรูปแบบการค้าบริการระหว่างประเทศ 4 รูปแบบตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ แนวทางการพัฒนาจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อนในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย ผลกระทบของการพัฒนาศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนต่อการพัฒนาความเป็นสากลของอุดมศึกษาไทย และนโยบายและมาตรการที่รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรกำหนดเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ผลการศึกษาต่อไป

บทที่ 5

ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

บทนี้จะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลความพร้อมของการอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนจำแนกตามรูปแบบการค้าบริการระหว่างประเทศ 4 รูปแบบตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ โดยจำแนกตามประเภทของสถาบันอุดมศึกษา

การให้บริการข้ามพรมแดน

สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีทัศนะตรงกันว่าสถาบันอุดมศึกษาไทยมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนทางไกลในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในสาขาที่ไทยมีความเชี่ยวชาญ เช่น วิทยาศาสตร์เขตร้อน การลงทุนในอาเซียน ภาษาและวัฒนธรรม เป็นต้น แต่ยังต้องการการพัฒนาการควบคุมคุณภาพของการศึกษารูปแบบนี้ให้มีความรัดกุมและเข้มแข็งมากขึ้น ต้องการการพัฒนาเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าทัดเทียมกับต่างประเทศ และการสร้าง Platform ด้านการจัดการเรียนการสอนทางออนไลน์ของไทยเอง ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามองว่า จุดอ่อนของประเทศไทยคือขาดยุทธศาสตร์อุดมศึกษา หากมีการจัดทำยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยจะทำให้มีทิศทางการพัฒนาอุดมศึกษา รวมถึงความเป็นสากลและการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทยที่มีความชัดเจน ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาข้ามพรมแดนทั้ง 4 รูปแบบมีเป้าหมายชัดเจน ส่งผลให้มีการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่จะทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้

การบริโภคบริการในต่างประเทศ

สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐและสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าไทยมีชื่อเสียงที่ดีด้านการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีความเข้มแข็งทางวิชาการ และเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติหลากหลายหลักสูตรจึงมีศักยภาพในการจัดการศึกษาให้แก่ประเทศรอบบ้านของไทยซึ่งยังมีความต้องการจะเข้ามาบริโภคการศึกษาในประเทศไทย โดยไทยจะสามารถเพิ่มจำนวนนักศึกษาต่างชาติได้อีกมากหากมีการกำหนดประเทศที่เป็นตลาดของไทย จัดหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ปรับปรุงระบบการให้บริการและการอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาต่างชาติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรสายสนับสนุน การสร้างสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นนานาชาติในสถาบัน หรือการอำนวยความสะดวกเรื่องการตรวจลงตราเข้าเมือง รวมถึงการประชาสัมพันธ์อุดมศึกษาไทยและการทำการตลาดอย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาไทยได้รับการจัดอันดับสูงๆ ในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลกจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถดึงดูดให้นักศึกษาต่างชาติสนใจเข้ามาเรียนในไทยเพิ่มมากขึ้น

ในส่วนของมหาวิทยาลัยราชภัฏเห็นว่ามหาวิทยาลัยในส่วนกลางมีศักยภาพในเรื่องนี้ ในขณะที่มหาวิทยาลัยขนาดเล็ก เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในส่วนภูมิภาคอาจยังไม่มีความพร้อมด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของอาจารย์ รวมถึงการดูแลและให้บริการนักศึกษาต่างชาติจากหน่วยงานสนับสนุนต่างๆ ในมหาวิทยาลัย ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามองว่ามหาวิทยาลัยไทยซึ่งอยู่ในกลุ่มที่ 1 (tier 1 – มหาวิทยาลัยที่จัดตั้งมาเป็นเวลานานและมีความเข้มแข็งทางวิชาการ) มีความพร้อมในการให้บริการการศึกษาและบริการสนับสนุนนักศึกษาต่างชาติในทุกมิติ ในขณะที่มหาวิทยาลัยซึ่งอยู่ในกลุ่มที่ 2 (tier 2 – มหาวิทยาลัยที่จัดตั้งในภายหลัง) เป็นกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือบ้าง และมหาวิทยาลัยในกลุ่มที่ 3 (tier 3 – มหาวิทยาลัยกลุ่มใหม่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล) เป็นกลุ่มที่ต้องการการพัฒนามาก ดังนั้นจึงอาจจะต้องส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 1 และ 2 ทำเรื่องการส่งเสริมให้นักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษาในประเทศไทย

การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ

สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีความเห็นตรงกันว่า การให้สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศมาจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทย ควรจะดำเนินการในลักษณะความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศมากกว่า การให้สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศเป็นเจ้าของทั้งหมด เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาไทยได้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และส่งเสริมภาพลักษณ์และชื่อเสียงของสถาบันอุดมศึกษาไทย รวมถึงจะทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการจะเชิญสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศมาจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทยนั้น ควรมีการศึกษาว่าไทยต้องการอะไรจากการนี้ ไทยจะได้ประโยชน์อะไร และจะเสียประโยชน์อะไร ต้องชั่งน้ำหนักว่าสิ่งที่ไทยจะได้ประโยชน์กับเสียประโยชน์ สิ่งใดมากกว่ากัน หากเรายังไม่มีความพร้อมไม่ควรทำ หากจะทำเรื่องนี้ไทยต้องไม่เสียประโยชน์ ถ้าศึกษาว่าเราจะได้ประโยชน์แล้วจึงทำ

สำหรับจุดที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศในไทยนั้น สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐมองว่ากฎระเบียบของไทยไม่เอื้อให้ผู้ประกอบการชาวต่างชาติมาลงทุนจัดตั้งวิทยาเขต กล่าวคือ พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 อนุญาตให้ผู้ประกอบการชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาจัดตั้งมหาวิทยาลัยในประเทศไทยแต่ต้องมีที่ดิน ต้องลงทุนซื้อที่ดินซึ่งต้องใช้งเงินมาก จุดคุ้มทุนยาวนานมาก ดังนั้น หากรัฐสามารถหามาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการต่างชาติในเรื่องการลงทุนในที่ดินได้ เช่น การให้เช่าพื้นที่ของราชการ เป็นต้น ก็จะเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้ประกอบการต่างชาติสนใจเข้ามาลงทุน ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเห็นว่าจุดอ่อนอีกประการคืออาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุนของสถาบันอุดมศึกษาไทยขาดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ

การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา

สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการจะดึงดูดอาจารย์ นักวิจัยต่างชาติเข้ามาทำงานในสถาบันอุดมศึกษาไทยจะต้องมีระบบค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ดี และมีทุนวิจัยเพื่อให้อาจารย์ นักวิจัยต่างชาติได้มีโอกาสทำวิจัยที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าในอาชีพ นอกจากนี้ จะต้องจัดให้มีระบบที่อำนวยความสะดวกให้แก่อาจารย์ นักวิจัยต่างชาติในเรื่องการตรวจลงตราเข้าเมืองและการออกใบอนุญาตการทำงาน ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเห็นว่าสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มที่ 1 มีความพร้อมรองรับการเข้ามาทำงานในไทยของอาจารย์ นักวิจัยต่างชาติ ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษา กลุ่มที่ 2 และ 3 ยังไม่มีความพร้อมในเรื่องนี้

เมื่อพิจารณาฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนซึ่งกล่าวไว้ในบทที่ 3 จะเห็นว่ามีกฎระเบียบหลายเรื่องที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน ได้แก่ 1. เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งเป็นเกณฑ์กำกับคุณภาพการจัดการศึกษาโดยสถาบันอุดมศึกษาไทย และโดยความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ 2. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง แนวทางความตกลงร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ พ.ศ. 2550 ที่กำหนดขอบเขต ประเภทกิจกรรมความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ 3. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาในต่างประเทศของสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ. 2559 ที่กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในต่างประเทศของสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยให้จัดการศึกษาอย่างมีมาตรฐานและคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร และเกณฑ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของคณะกรรมการการอุดมศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย ทั้งนี้ หากประเทศนั้นๆ ยอมรับคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของไทย สถาบันอุดมศึกษาไทยสามารถไปจัดการศึกษาในประเทศนั้นๆ ได้ 4. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง หลักเกณฑ์การขอเปิดและดำเนินการหลักสูตรระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกล พ.ศ. 2548 ซึ่งเอื้อให้สถาบันอุดมศึกษาไทยที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษาทางไกลสามารถจัดการศึกษาระดับปริญญาในระบบทางไกลในต่างประเทศได้หากประเทศนั้นๆ ยอมรับมาตรฐานในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ทั้งนี้ โดยสถาบันอุดมศึกษาไทยต้องดำเนินการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาที่กระทรวงศึกษาธิการไทยกำหนด และ 5. คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 29/2560 เรื่อง การส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศที่เปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศเข้ามาจัดการศึกษาในประเทศไทยในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) และเขตเศรษฐกิจพิเศษอื่นที่คณะรัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นพื้นที่จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศตามคำสั่งนี้ โดยได้รับการยกเว้นการปฏิบัติตาม 1) กฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 2) ประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา และ 3) หลักเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษาและการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการผ่อนคลายนโยบายและจูงใจให้สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศที่มีศักยภาพสูงเข้ามาจัดการศึกษาในประเทศไทย

อย่างไรก็ดี กฎระเบียบบางเรื่องแม้จะไม่ได้ปิดกั้นการเข้ามาจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษา เอกชนโดยผู้ประกอบการเอกชนที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศ แต่ก็มีข้อกำหนดที่เป็นอุปสรรค ต่อการเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ ได้แก่ 1. พระราชบัญญัติ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 ที่กำหนดให้ผู้ขอรับ ใบอนุญาตจัดตั้งสถาบันต้องเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่จะใช้เป็นที่จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และสามารถโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเมื่อได้รับใบอนุญาตแล้ว 2. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งกำหนดให้คนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อ การศึกษาดูงานและการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์หรือฝึกสอนในสถาบันการค้นคว้าหรือ สถาบันการศึกษาในราชอาณาจักรจะได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี ซึ่งทำ ให้นักศึกษาและอาจารย์ชาวต่างชาติที่เข้ามาเรียน มาสอนและทำกิจกรรมทางวิชาการในประเทศไทย ประสบความยุ่งยากในการขอยุ่ต่อในราชอาณาจักร

จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาและสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมของการอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้าม พรมแดนตามรูปแบบการค้าบริการระหว่างประเทศ 4 รูปแบบตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้า บริการ โดยจำแนกตามประเภทของสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยสามารถจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเป็น 3 กลุ่มตามระดับความพร้อมในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนดังนี้

1. สถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษาข้าม พรมแดนทั้ง 4 รูปแบบ บนเงื่อนไขที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐในเรื่องนโยบาย งบประมาณ การผ่อนคลายกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค การกำกับดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานใน ระดับสากล สถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มนี้ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐขนาดใหญ่ เช่น จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่จัดการเรียนการสอนหลักสูตร นานาชาติมาเป็นระยะเวลายาวนาน เช่น มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัย รังสิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เป็นต้น

2. สถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพ แต่ยังต้องการการพัฒนาความ เข้มแข็งทางวิชาการจึงอาจจะต้องร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 1 ในการจัดการศึกษาข้าม พรมแดน สถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มนี้ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนขนาดกลาง เช่น มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัย มหาสารคาม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยเนชั่น มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เป็นต้น

3. สถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนที่มี ข้อจำกัดในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน เนื่องจากยังต้องการการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการ ให้มีศักยภาพสูงขึ้นและสร้างภาพลักษณ์เพื่อที่จะสามารถดึงดูดและดำเนินความร่วมมือกับ ต่างประเทศ สถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มนี้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนขนาดเล็ก เช่น วิทยาลัยทองสุข วิทยาลัยนครราชสีมา วิทยาลัย สันตพล วิทยาลัยแสงธรรม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน ดังนี้

1. รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคอย่างจริงจังทั้งในเชิงนโยบายและการสนับสนุนงบประมาณ เนื่องจากการพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคจะเป็นการสร้างชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีของสถาบันอุดมศึกษาไทย และจะดึงดูดให้นักศึกษา อาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยต่างชาติเข้ามาศึกษา ทำวิจัย และกิจกรรมทางวิชาการในประเทศไทย รวมถึงเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศอีกทางหนึ่งด้วย
2. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรจัดทำยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนและพัฒนาอุดมศึกษาทั้งในมิติในประเทศและมิติระหว่างประเทศ
3. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรพัฒนาระบบการกำกับดูแลคุณภาพการศึกษาที่เป็นมาตรฐานสากล มีประสิทธิภาพและเหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษาในประเทศและการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน
4. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรจัดให้มีการศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ในการจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศในประเทศไทย
5. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรเป็นแกนนำในการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรต่างประเทศเพื่อพัฒนาขีดความสามารถและความเข้มแข็งทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 1 และ 2 เช่น การทำวิจัยร่วมกับต่างประเทศ การจัดทำหลักสูตรร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ เป็นต้น
6. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรดำเนินโครงการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน การวิจัย และพัฒนาขีดความสามารถของนักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย และบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 3 เพื่อยกระดับคุณภาพทางวิชาการของสถาบัน เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาความเป็นสากลและการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน
7. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาไทยควรจัดให้มีทุนศึกษาและทุนวิจัยสำหรับนักศึกษาและอาจารย์ชาวต่างชาติ เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์และชื่อเสียงด้านการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และสร้างเครือข่ายศิษย์เก่าในต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ในอนาคตต่อไปหากมีผู้สนใจจะต่อยอดงานวิจัยชิ้นนี้อาจจะสำรวจข้อคิดเห็นและความคาดหวังของนักศึกษาและอาจารย์ชาวต่างชาติต่อการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย เพื่อให้ทราบมุมมองของผู้รับบริการ และนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ระดับความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ความเป็นสากลของอุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. นักศึกษาต่างชาติในสถาบันอุดมศึกษาไทย ประจำปีการศึกษา 2557-2558. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559.

ภาษาอังกฤษ

Altbach, Philip. “Is There a Future for Branch Campuses?”. (Online). Available : <https://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/ihe/article/view/8570>, 2016.

Garrett, Richard. “International branch campus: Curiosity or important trend?”, International Higher Education. No. 90. 2017. p.7-8

Garrett, Richard, Kinser, Kevin, Lane, Jason E, Merola, Rachael. International Branch Campuses - Trends and Developments 2016. Albany, NY : the Observatory on Borderless Higher Education, 2016.

Healy, Mick, Flynt, Abbi, and Harrington, Katthy. Engagement through partnership: students as partners in learning and teaching in higher education. York, UK : The Higher Education Academy, 2014.

Healy, Nigel. 2014. “When is an international branch campus?”, International Higher Education. No. 78. 2014. p.22-23.

Knight, Jane. “Trade Talk: An Analysis of the Impact of Trade Liberalization and the General Agreement on Trade in Services on Higher Education”, Journal of Studies in International Education. 6 (3). 2002. p.209-229.

Knight, Jane. Higher education crossing borders: A guide to the implications of the General Agreement on Trade in Services (GATS) for Cross-border Education. Vancouver : Commonwealth of Learning, 2006.

Knight, Jane and Morshidi, Sirat. “The complexities and challenges of regional education hubs: focus on Malaysia”, Higher Education. November 2011. p.604.

Knight, Jane. “A Conceptual Framework for the Regionalization of Higher Education: Application to Asia” in Higher Education Regionalization in Asia Pacific: Implications for Governance, Citizenship, and University Transformation, John

- N. Hawkins, Ka-Ho Mok and Deane E. Neubauer. New York : Palgrave Macmillan, 2012. p.17-36.
- Ministry of Education of Malaysia. Malaysia Education Blueprint 2015-2025 (Higher Education). Putrajaya, Malaysia : Kementerian Pendidikan Malaysia, 2015.
- Rivza, Baiba, and Ulrich Teichler. “The changing role of student mobility”, Higher Education Policy. Vol.20 No.4. 2007. p.457–475.
- Office of the Higher Education Commission. Study in Thailand 2014. Bangkok : Office of the Higher Education Commission, 2015.
- Office of the Higher Education Commission. Collaborative Degree Programmes between Thai and Foreign Higher Education Institutions Academic Year 2015/16. Bangkok : Office of the Higher Education Commission, 2017.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Education at a Glance. Paris : OECD, 2006.
- UNESCO. Higher education in South-East Asia. Bangkok, Thailand : UNESCO Asia and Pacific Regional Bureau for Education, 2006.
- UNESCO. Global education digest: comparing education statistics across the world. Montreal : UNESCO Institute for Statistics, 2009.
- Wilkins, Stephen. “Establishing international branch campuses: a framework for assessing opportunities and risks”, Journal of Higher Education Policy and Management. Vol. 38 No.2. 2016. p.167-182.
- World Trade Organization (WTO). Services Sectoral Classification List. Geneva, Switzerland : WTO, 1991.
- WTO. Guide to the GATS: An Overview of Issues for Further Liberalization. Geneva, Switzerland : WTO, 2001.
- WTO. The General Agreement on Trade in Services (GATS): An Introduction. Geneva, Switzerland : WTO, 2006.

ภาคผนวก

ผนวก ก

รายนามผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษาที่ให้สัมภาษณ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกรียงไกร บุญเลิศอุทัย ผู้ช่วยอธิการบดีด้านวิรัชกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์พูนพิภพ เกษมทรัพย์ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. รองศาสตราจารย์สุรกิจ นาทีสุวรรณ รองคณบดีฝ่ายแผนและพัฒนาคุณภาพ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
4. ดร. กฤษดา ตั้งชวาล ผู้ช่วยอธิการบดีด้านวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
5. ดร. อานรรต ใจสำราญ รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
6. รองศาสตราจารย์นายุทธ์ สงค์ธนาพิทักษ์ อธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
7. รองศาสตราจารย์ณฐา คุปต์ชฐีเยร ผู้ช่วยอธิการบดีและผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์ต่างประเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
8. ดร. พรชัย มงคลวนิช อธิการบดี มหาวิทยาลัยสยาม
9. ดร. สิริวรรณ รัตน์าคาร รองอธิการบดีฝ่ายการต่างประเทศ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
10. รองศาสตราจารย์บัณฑิต ทิพากร รองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ผนวก ข

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์

1. ท่านเห็นว่าการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาข้ามพรมแดนของประเทศไทยมีความพร้อมและจุดแข็งในเรื่องใด และมีจุดด้อย ข้อจำกัดในเรื่องใด เมื่อจำแนกตามรูปแบบการค้าบริการระหว่างประเทศ 4 รูปแบบดังนี้

- 1.1 การให้บริการข้ามพรมแดน เช่น การจัดการเรียนการสอนทางไกล
- 1.2 การบริโภควิชาการในต่างประเทศ เช่น นักศึกษาต่างชาติมาเรียนในประเทศไทย
- 1.3 การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ เช่น การให้สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศมาจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทย
- 1.4 การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา เช่น การส่งเสริมให้อาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการต่างประเทศเข้ามาทำงานในประเทศไทย

ทั้งนี้ ควรมีการเสริมจุดแข็ง รวมทั้งแก้ไขจุดด้อย ข้อจำกัดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนทั้ง 4 รูปแบบของไทยอย่างไร

2. ท่านคิดว่าควรจะมีการจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศในประเทศไทยหรือไม่เพราะเหตุใด หากมีการจัดตั้งควรเป็นรูปแบบใด ก. สถาบันต่างชาติเป็นเจ้าของ 100% หรือ ข. Joint Venture ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ เพราะเหตุใด การกำกับดูแลคุณภาพของการจัดการศึกษาจะดำเนินการอย่างไร หน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ

หากมีการดำเนินการดังกล่าวท่านคิดว่าจะส่งผลต่อการเสริมสร้าง international visibility ของอุดมศึกษาไทยหรือไม่ อย่างไร โดยเฉพาะในการดึงดูดนักศึกษาต่างชาติ และการดึงดูดนักศึกษาไทยให้เรียนในประเทศไทยแทนที่จะไปเรียนต่างประเทศ และจะสามารถส่งเสริมให้ประเทศไทยพัฒนาสู่การเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคได้หรือไม่ อย่างไร

3. ท่านคิดว่าการพัฒนาศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน รวมถึงการส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศเข้ามาจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศไทย จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาความเป็นสากลของอุดมศึกษาไทยในมิติต่างๆ อย่างไร

- 3.1 การจัดการเรียนการสอน
- 3.2 จำนวนนักศึกษาต่างชาติ
- 3.3 จำนวนและคุณภาพอาจารย์และนักวิจัยต่างชาติ
- 3.4 จำนวนและคุณภาพของโครงการวิจัย
- 3.5 จำนวนและคุณภาพของหลักสูตรนานาชาติ

4. หากจะส่งเสริมให้ประเทศไทยพัฒนาศักยภาพในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศในประเทศไทย รัฐบาลกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรมีการเตรียมความพร้อมอย่างไร ในเรื่องใดบ้าง และควรมีนโยบาย มาตรการ และสิ่งจูงใจอย่างไร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวชฎารัตน์ สิงห์เดชากุล
วัน เดือน ปีเกิด	9 พฤศจิกายน 2503
การศึกษา	อักษรศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประกาศนียบัตรหลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาต่างชาติ University of New South Wales ประเทศออสเตรเลีย
ประวัติการทำงาน โดยย่อ	หัวหน้าฝ่ายความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ กองวิเทศสัมพันธ์ ทบวงมหาวิทยาลัย รักษาการผู้อำนวยการกลุ่มบริหารนโยบายการเปิดเสรีอุดมศึกษา สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ กับต่างประเทศ สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย

ผู้วิจัย นางสาวชฎารัตน์ สิงห์เดชากุล หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 59

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักงาน
คณะกรรมการการอุดมศึกษา

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบูรณาการทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและการเจรจาเปิดเสรีการค้าสินค้า การค้า บริการและการลงทุนระดับโลกภายใต้กรอบองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ทำให้ประชาชนของประเทศสมาชิกมีความเชื่อมโยงและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันใกล้ชิดมากขึ้น และทำให้อุปสรรคในการค้าสินค้า การค้าบริการและการลงทุนลดลง ส่งผลให้การเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน ข้ามพรมแดนของนักศึกษา ผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการขยายตัวเพิ่มขึ้น ในภาคการศึกษาซึ่งเป็นหนึ่งใน 12 บริการที่มีการเจรจาเปิดเสรีนั้น การบูรณาการทางเศรษฐกิจและการเจรจาเปิดเสรีการค้า บริการส่งผลต่อการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน (Cross Border Education) ทั้งในระดับประเทศ สถาบัน และบุคคล

ในระดับประเทศ หลายประเทศใช้ประโยชน์จากการศึกษาข้ามพรมแดนในการดำเนิน นโยบายส่งเสริมความเป็นสากลของการอุดมศึกษา การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการและการวิจัย และการพัฒนาสมรรถนะสากลของนักศึกษาและอาจารย์ โดยมีเป้าหมายในการผลิตทรัพยากรมนุษย์ ที่มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการทำงานในสังคมพหุวัฒนธรรม และเป็นกำลังคนที่มีคุณภาพของประเทศและของประชาคมโลก ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาหลาย แห่งได้จัดการศึกษาข้ามพรมแดน ทั้งในรูปแบบของการศึกษาทางไกล การศึกษาแบบ E-learning และการตั้งวิทยาเขตในต่างประเทศ ส่งผลให้จำนวนนักศึกษา อาจารย์ นักวิจัยที่เดินทางไปศึกษา สอนหรือทำการวิจัยในต่างประเทศเพิ่มขึ้น

นอกจากความร่วมมือกับคู่เจรจาต่างประเทศในรูปแบบกิจกรรมแลกเปลี่ยนนักศึกษา และอาจารย์ การทำวิจัยร่วม การจัดหลักสูตรศึกษาร่วม การจัดการประชุม สัมมนา การจัด นิทรรศการการศึกษา ฯลฯ แล้วการส่งเสริมให้นักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษานับเป็นกลยุทธ์ในการ “ส่งออก” การศึกษาที่สร้างรายได้เข้าประเทศไม่น้อย หลายประเทศจึงดำเนินนโยบายส่งเสริม การศึกษาข้ามพรมแดนในเชิงรุก อาทิ การเข้าร่วมงานนิทรรศการการศึกษาในต่างประเทศ การเข้า ร่วมการประชุมระดับภูมิภาคซึ่งผนวกรวมกิจกรรมการจัดนิทรรศการการศึกษาไว้ด้วย รวมถึงการ สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศเข้าไปจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศของตน เพื่อเพิ่มทางเลือก ให้แก่นักศึกษาในประเทศให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพโดยไม่ต้องเดินทางออกนอกประเทศ เป็นการ

ประหยัดเงินตราในประเทศ ขณะเดียวกันก็สามารถดึงดูดนักศึกษาจากประเทศใกล้เคียงเข้ามาศึกษา ทำให้มีการใช้จ่ายในประเทศ ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศอีกทางหนึ่ง

ในส่วนของประเทศไทยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา ได้มีนโยบายและโครงการ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นสากลของการอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่องกว่า 2 ทศวรรษ โดยนโยบายด้านความเป็นสากลเริ่มปรากฏเด่นชัดในแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) จนถึงฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ด้วยตระหนักถึงความจำเป็นที่สถาบันอุดมศึกษาไทยจะต้องยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการ อุดมศึกษาสู่สากลและสามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550: 2-3) ทั้งนี้ นักศึกษาต่างชาติในสถาบันอุดมศึกษาไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ทว่าตัวเลขจำนวน นักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในปี พ.ศ. 2556 ยังจำกัดอยู่ที่ 18,814 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559: 2) โดยจำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษาไทยในลำดับต้นมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศสมาชิก อาเซียนใหม่ (เมียนมา ลาว เวียดนาม กัมพูชา ตามลำดับ) ในขณะที่นักศึกษาต่างชาติในประเทศ มาเลเซียมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากจำนวน 30,397 คนใน ปี พ.ศ. 2546 เป็นจำนวน 70,423 คนในปี พ.ศ. 2551 (Knight and Morshidi, 2011: 604) และใน Malaysia Education Blueprint 2015 – 2025 (Higher Education) มาเลเซียตั้งเป้าหมายว่าจะขยายจำนวนนักศึกษาต่างชาติให้ได้จำนวน 250,000 คนภายในปี พ.ศ. 2568 ทั้งนี้ จำนวนนักศึกษาต่างชาติเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่ง ของการสร้างความเป็นสากลของการอุดมศึกษา

ท่ามกลางกระแสการแข่งขันที่เข้มข้นมากขึ้นของนานาชาติในการช่วงชิงความเป็น ผู้นำด้านการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน (Cross Border Education) และการพัฒนาประเทศให้เป็น ศูนย์การศึกษาในภูมิภาค (Regional Education Hub) โดยเฉพาะการดำเนินกลยุทธ์เชิงรุกเพื่อเพิ่ม จำนวนนักศึกษาต่างชาติ ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดจุดยืนและแนวนโยบายในการส่งเสริมให้ ประเทศไทยมีบทบาทนำด้านการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสถานะปัจจุบันและความพร้อมของการอุดมศึกษาไทยใน การจัดการศึกษาข้ามพรมแดน เพื่อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของ ประเทศไทยในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาข้ามพรมแดน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานะปัจจุบันและความพร้อมของการอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษา ข้ามพรมแดน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดและอุปสรรคในการจัดการศึกษา ข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาความหมายและรูปแบบของการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน
2. ศึกษาสถานะปัจจุบันและความพร้อมของการอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน
3. ศึกษาปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดและอุปสรรคในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการวิจัยเอกสาร (Document Research) และการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยมีเป้าหมายในการศึกษาวิเคราะห์ 1) สถานะปัจจุบันและความพร้อมของการอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน 2) ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดและอุปสรรคในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาไทย 3) แนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในสังกัดและในกำกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของการอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนจำนวน 4 รูปแบบตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ได้แก่ 1) การให้บริการข้ามพรมแดน 2) การบริโภคบริการในต่างประเทศ 3) การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ และ 4) การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยการจัดกลุ่มดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เห็นถึงระดับความสนใจ ความพร้อมและสถานะปัจจุบันในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละประเภท โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นพื้นฐานในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนให้เหมาะสมกับสถาบันอุดมศึกษาแต่ละประเภท โดยในแต่ละกลุ่มผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมของการอุดมศึกษาไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนตามรูปแบบการค้าบริการระหว่างประเทศ 4 รูปแบบตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ โดยจำแนกตามประเภทของสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยสามารถจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเป็น 3 กลุ่มตามระดับความพร้อมในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนดังนี้

1. สถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนทั้ง 4 รูปแบบ บนเงื่อนไขที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐในเรื่องนโยบาย งบประมาณ การผ่อนคลायกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค การกำกับดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานในระดับสากล สถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มนี้ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐขนาดใหญ่ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่จัดการเรียนการสอนหลักสูตรนานาชาติมาเป็นระยะเวลายาวนาน เช่น มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เป็นต้น

2. สถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพ แต่ยังต้องการการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการจึงอาจจะต้องร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 1 ในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน สถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มนี้ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนขนาดกลาง เช่น มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยเนชั่น มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เป็นต้น

3. สถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนที่มีข้อจำกัดในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน เนื่องจากยังต้องการการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการให้มีศักยภาพสูงขึ้นและสร้างภาพลักษณ์เพื่อที่จะสามารถดึงดูดและดำเนินความร่วมมือกับต่างประเทศ สถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มนี้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนขนาดเล็ก เช่น วิทยาลัยทองสุข วิทยาลัยนครราชสีมา วิทยาลัยสันตพล วิทยาลัยแสงธรรม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยในการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน ดังนี้

1. รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคอย่างจริงจังทั้งในเชิงนโยบายและการสนับสนุนงบประมาณ เนื่องจากการพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคจะเป็นการสร้างชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีของสถาบันอุดมศึกษาไทย

และจะดึงดูดให้นักศึกษา อาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยต่างชาติเข้ามาศึกษา ทำวิจัย และกิจกรรมทางวิชาการในประเทศไทย รวมถึงเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศอีกทางหนึ่งด้วย

2. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรจัดทำยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนและพัฒนาอุดมศึกษาทั้งในมิติในประเทศและมิติระหว่างประเทศ

3. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรพัฒนาระบบการกำกับดูแลคุณภาพการศึกษาที่เป็นมาตรฐานสากล มีประสิทธิภาพและเหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษาในประเทศและการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

4. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรจัดให้มีการศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ในการจัดตั้งวิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศในประเทศไทย

5. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรเป็นแกนนำในการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรต่างประเทศเพื่อพัฒนาขีดความสามารถและความเข้มแข็งทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาไทยกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 เช่น การทำวิจัยร่วมกับต่างประเทศ การจัดทำหลักสูตรร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ เป็นต้น

6. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรดำเนินโครงการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน การวิจัย และพัฒนาขีดความสามารถของนักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย และบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาไทยกลุ่มที่ 3 เพื่อยกระดับคุณภาพทางวิชาการของสถาบัน เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาความเป็นสากลและการจัดการศึกษาข้ามพรมแดน

7. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาไทยควรจัดให้มีทุนศึกษาและทุนวิจัยสำหรับนักศึกษาและอาจารย์ชาวต่างชาติ เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์และชื่อเสียงด้านการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย และสร้างเครือข่ายศิษย์เก่าในต่างประเทศ